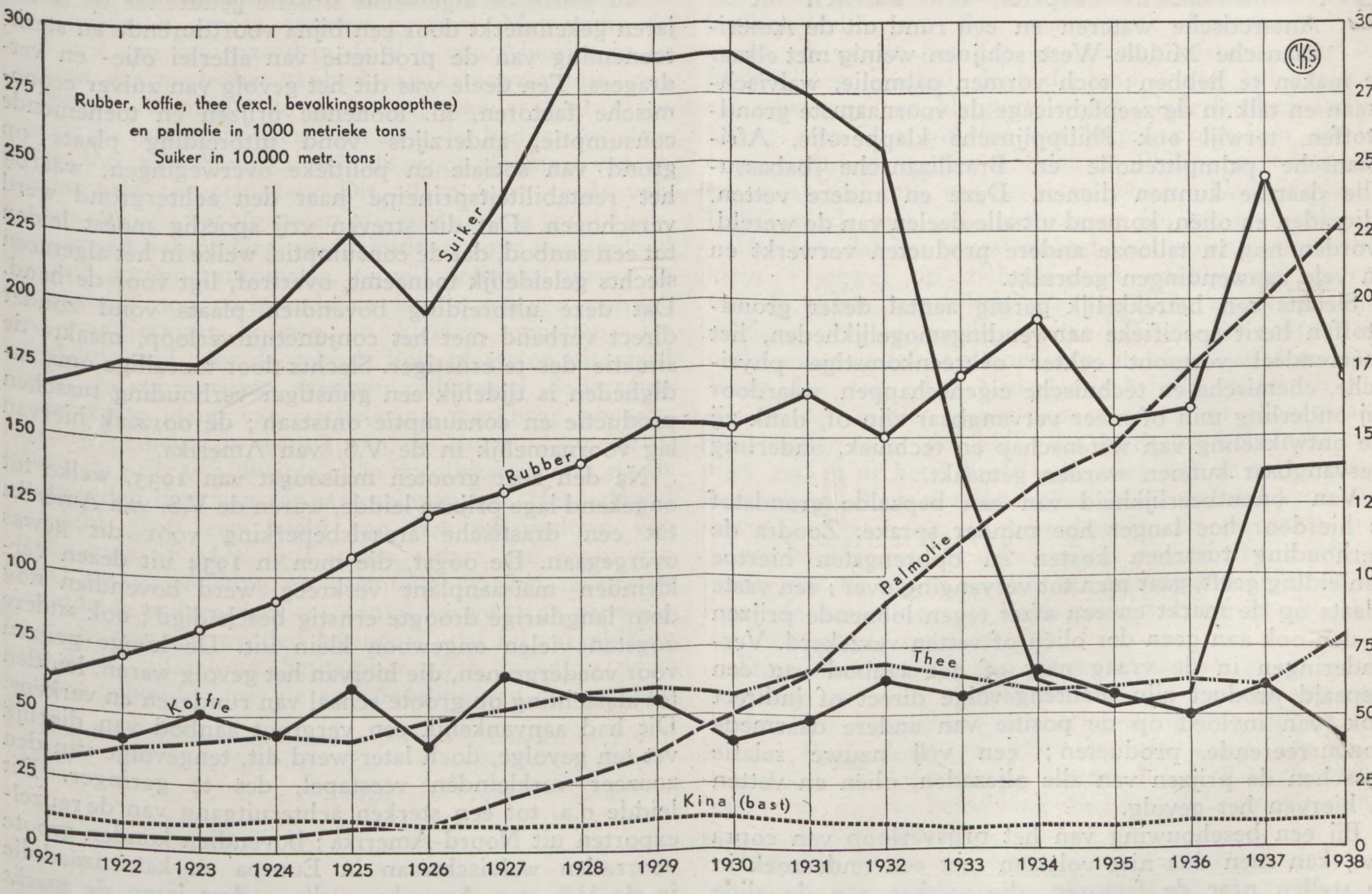
Economisch Weekblad
voor Nederlandsch-Indië
Organ van het Departement van Economische Zaken met medewerking van Hoofden van Departementen, Diensten en Bedrijven, alsmede van niet-ambtelijke personen en organisaties.
8e Jaargang 17 MAART 1939 No. 11

Ondernemingsproducties in de jaren 1921-'38.

Het jaar 1938 beteekende voor de ondernemingsrubber- en koffiecultuur t.o.v. 1937 sterk terugloopende producties. De ondernemingskina- en suikerproducties gaven t.o.v. 1937 een geringe stijging te zien. Daarentegen steeg de productie van thee (zonder bevolkingsopkoop) en palmolie vrij belangrijk, zoodat het voor beide een recordjaar beteekende.

De grafiek, met schematische weergave van de producties vanaf 1921, brengt niet alleen de ernstige depressie van de jaren 1933/35 in herinnering, maar demonstreert tevens het verloop van de producties na de als gevolg van deze crisis genomen restrictiemaatregelen.

In de suikercultuur heeft het saneeringsproces zonder twijfel den grootsten val in productie veroorzaakt. Men moet tot de jaren 1893/95 teruggaan om een productie te vinden, die even laag is als het jaar 1935 gaf en ook de huidige productie staat nog slechts op gelijke basis met de jaren 1918/'19.

Bij de *thee-* en *rubber*cultuur zien we het verschijnsel, dat, de te verwachten producties in 1939 mede in aanmerking genomen, het huidige gemiddelde productieniveau hooger ligt dan voor de instelling van de restrictie. Dit feit op zichzelf is voor Nederlandsch-Indië een economisch gunstige factor. De ondernemingen echter

ondervinden nog steeds den nadeeligen invloed van het in stand houden van een relatief te groot productie-apparaat, dat niet tot volle productie gebracht kan worden.

De *kina*productie blijft vrijwel stationnair en vertoont weinig schommelingen.

Omtrent de niet aan restrictie onderhevige producten, *palmolie* en *koffie*, kan het volgende vermeld worden. De stijging van de palmolieproductie, door het steeds toenemende areaal, is zoowel relatief als absoluut zeer groot geweest ; in 1938 werd 100 × zooveel geproduceerd als in 1921. De schommelingen in de jaarlijksche koffieproducties zijn voornamelijk een gevolg van de weersomstandigheden. De zich voordoende geleidelijke inkrimping van het koffie-areaal is oorzaak van de licht dalende tendenz, welke de lijn van de koffieproductie in de laatste jaren vertoont.

(*Centraal Kantoor voor de Statistiek, Afdeeling Landbouwstatistiek*).

De inkomsten van de bevolking uit haar bezit aan klapperboomen.

Een Sumatraansche oliepalm, een walvisch uit de Antarctische wateren en een rund uit de Amerikaansche Middle-West schijnen weinig met elkaar te maken te hebben ; toch vormen palmolie, walvischtraan en talk in de zeepfabricage de voornaamste grondstoffen, terwijl ook Philippijnsche klapperolie, Afrikaansche palmpittenolie en Braziliaansche babassuolie daartoe kunnen dienen. Deze en andere vetten, oliezaden en oliën, komend uit alle deelen van de wereld, worden nog in tallooze andere producten verwerkt en in vele aanwendingen gebruikt.

Slechts een betrekkelijk gering aantal dezer grondstoffen bezit specifieke aanwendingsmogelijkheden, het meerendeel vertoont echter overeenkomstige physische, chemische en technische eigenschappen, waardoor zij onderling min of meer vervangbaar zijn of, dank zij de ontwikkeling van wetenschap en techniek, onderling vervangbaar kunnen worden gemaakt.

Van onontbeerlijkheid van een bepaalde grondstof is hierdoor hoe langer hoe minder sprake. Zoodra de verhouding tusschen kosten en opbrengsten hiertoe aanleiding geeft, gaat men tot vervanging over ; een vaste plaats op de markt en een afzet tegen loonende prijzen is dan ook aan geen der oliën of vetten verzekerd. Veranderingen in de vraag naar of het aanbod van een bepaald product zijn dientengevolge direct of indirect ook van invloed op de positie van andere daarmede concurreerende producten ; een vrij nauwe relatie tusschen de prijzen van alle oliezaden, oliën en vetten is hiervan het gevolg.

Bij een beschouwing van het prijsverloop van copra bv., kan men dus niet volstaan met een onderzoek in te stellen naar de factoren, die werken aan de zijde van de productie van copra alleen en die, welke de consumptie daarvan in haar diverse aanwendingen beïnvloeden, doch men zal het moeten bezien in samenhang met de marktverhoudingen, die voor concurreerende producten gelden.

Voor het niveau, waarop de prijzen van copra zich zullen bewegen, is in eersten aanleg dus de algemeene situatie op de markt voor oliën en vetten van belang. Deze wordt eenerzijds beheerscht door het totale aanbod van alle, direct en indirect met elkaar concurreerende plantaardige en dierlijke oliën en vetten, anderzijds door de totale behoeften aan zeep, margarine, boter, enz. en in mindere mate ook door de behoeften van die industrieën, die deze oliën en vetten als hulpgrondstoffen gebruiken.

Nu wordt de algemeene situatie gedurende de laatste jaren gekenmerkt door een bijna voortdurende en sterke toeneming van de productie van allerlei olie- en vetdragers. Ten deele was dit het gevolg van zuiver economische factoren, nl. loonende prijzen en toenemende consumptie, anderzijds vond uitbreiding plaats op grond van sociale en politieke overwegingen, waarbij het rentabiliteitsprincipe naar den achtergrond werd verschoven. Dat dit streven vrij spoedig moest leiden tot een aanbod, dat de consumptie, welke in het algemeen slechts geleidelijk toeneemt, overtrof, ligt voor de hand. Dat deze uitbreiding bovendien plaats vond zonder direct verband met het conjunctuurverloop, maakte de situatie des te ernstiger. Slechts door toevallige omstandigheden is tijdelijk een gunstiger verhouding tusschen productie en consumptie ontstaan ; de oorzaak hiervan lag voornamelijk in de V.S. van Amerika.

Na den zeer grooten maïsoogst van 1933, welke tot ongekend lage prijzen leidde, waren de V.S. van Amerika tot een drastische areaalsbeperking voor dit gewas overgegaan. De oogst, die men in 1934 uit dezen verkleinden maïsaanplant verkreeg, werd bovendien nog door langdurige droogte ernstig beschadigd ; ook andere oogsten vielen ongewoon klein uit. De hooge prijzen voor voedergranen, die hiervan het gevolg waren, leidden tot afslachting op groote schaal van runderen en varkens. Dit had aanvankelijk een vergroot aanbod van dierlijk vet ten gevolge, doch later werd dit, tengevolge van den zoozeer verkleinden veestapel, des te geringer. Dit leidde o.a. tot een sterken achteruitgang van de reuzelexporten uit Noord-Amerika ; bovendien konden groote voorraden walvischtraan in Europa en katoenzaadolie in de V.S. van Amerika, welke sedert jaren de markt hadden gedrukt, worden opgeruimd.

Een gunstigen invloed hadden ook de in seizoen 1934/35 slecht uitvallende oogsten van grondnoten in Britsch-Indië en Afrika en van sojaboonen in Mandsjoerije. Deze gunstige situatie duurde in het volgende seizoen voort ; de Amerikaansche katoenzaadoogst was beperkt en ook de reuzelproductie bleef tengevolge van den nog steeds niet op peil gekomen veestapel beneden normaal. Toen bovendien de V.S. van Amerika in 1936 wederom door een periode van ongewone droogte werden getroffen, vond, op kleiner schaal, een herhaling van het gebeurde in 1934 plaats. De prijzen stegen sterk en er ontstond een groote importbehoefte, waardoor de opwaartsche prijsbeweging zich ook op de Europeesche markten en in de andere productiegebieden voortzette.

Dit tekort aan oliën en vetten werd nog geaccentueerd, doordat het viel in een periode, die werd gekenmerkt door een zich in gunstige richting ontwikkelende conjunctuur, hetgeen zich uitte in een verhoogde vraag naar allerlei grondstoffen. Ook de Nederlandsch-Indische copra heeft van deze situatie geprofiteerd; na de uiterst lage prijzen, die in 1934 werden gemaakt (het jaargemiddelde was toen £ 9.6.8. per ton c.i.f. Europa), had een bijna voortdurende prijsstijging plaats, die zich vooral in het najaar van 1936 bijzonder sterk manifesteerde. Als extra-voordeel had Nederlandsch-Indië daarbij nog, dat sinds de monetaire gebeurtenis in September van dat jaar, de opbrengst in guldens van den copra-export met ca. 20% steeg.

Deze situatie duurde tot ongeveer midden 1937, waarna in de verhouding tusschen vraag en aanbod wederom een wending ten ongunste kwam. De markt voor oliën en vetten heeft in het jaar 1937 in het teeken van ongewoon groote oogsten gestaan. Met name de productie van katoenzaad in de V.S. van Amerika en in verband daarmede het aanbod van katoenzaadolie, was ver boven normaal; de maïsoogst was er zeer groot evenals die van sojaboonen; een en ander had ten gevolge, dat de V.S. van Amerika zich als groot-afnemers van de wereldmarkt terugtrokken. Dit alleen ware reeds voldoende geweest het algemeen prijspeil omlaag te drukken, doch bovendien onderging dit midden 1937 den invloed van den conjunctuuromslag, terwijl politieke onrust de onzekerheid nog verhoogde en leidde tot een politiek van mondjesmaat koopen en kleiner omzetten. De prijsdaling had over de geheele linie plaats en uiteraard bleven de copraprijzen evenmin onberoerd. Sedertdien is een korte vleug van verbetering merkbaar geweest, maar in principe is weinig aan de situatie veranderd, zoodat de prijs van diverse oliën en oliezaden nog steeds ver beneden dien van een jaar geleden ligt. Het volgend overzicht geeft een beeld van het prijsverloop van Straits-copra F.M.S. te Londen sedert het begin van 1936; ter vergelijking en oriëntatie worden tevens de gemiddelde prijzen over een aantal vorige jaren vermeld. Er moge nog aan worden herinnerd, dat bij vergelijking van deze cijfers na September 1936 rekening moet worden gehouden met de waardedaling van den gulden.

Gemiddelde prijzen van Straits-copra (c.i.f. Londen in £/l.t.).

	1936	1937	1938
Januari	16. 2.6	22.12 6	13 10.6
Februari	15. 5.-	20.16.3	12.12.6
Maart	14. 3.9	21. 2.6	12. 9.-
April	13.13.9	19. 2.6	12. 3.-
Mei	13. 5.-	17. 5.-	11.19.3
Juni	13.12.6	16.10.-	11. 3.-
Juli	14.10.-	16.15.-	11.11.3
Augustus	15.—.-	15.17.6	11. 5.6
September	15. 5.-	15. 5.-	10.13 6
October	15.13.9	15. 7.6	10. 8.1
November	18.11.5	14.—.-	10. 3.-
December	22. 3.9	14. 5.-	10.10.11

Gemiddelde jaarprijs.

1924	£ 29.15.-	1931	£ 13.18.-
1925	,, 30. 5.-	1932	,, 14.19.6
1926	,, 28.12.6	1933	,, 11. 7.-
1927	,, 27. 7.6	1934	,, 9. 6.8
1928	,, 26.17.6	1935	,, 12.14.7
1929	,, 23. 1.3	1936	,, 15.12.2
1930	,, 19.—.-	1937	,, 17. 8.-
		1938	,, 11.10.10

Een volkomen juiste bepaling van de wereldproductie van oliezaden is onmogelijk, daar de gegevens van uitgestrekte productiegebieden ontbreken; bij benadering is zij thans te stellen op ongeveer 16.000.000 ton in olie-aequivalent. Gerangschikt naar belangrijkheid als olieproducent, komen grondnoten op de eerste, katoenzaad op de tweede en copra op de derde plaats.

Beide eerstgenoemde zaden zijn concurrenten van copra bij de bereiding van margarine en diverse spijsvetten. Bij een wereldproductie van ca. 16 millioen ton bedraagt de productie van copra ca. 1,8 millioen ton; hiervan komt evenwel slechts ca. 760.000 ton als export op de wereldmarkt en van deze hoeveelheid levert Nederlandsch-Indië ca. 320.000 ton (alles in olie-aequivalent). Hieruit blijkt dus, dat copra zeker geen overwegende factor in het wereldaanbod vormt, en tevens dat Nederlandsch-Indië in den export slechts voor ca. 40% deelneemt. Zooals bekend, is Nederlandsch-Indië wel de voornaamste leverancier van copra en wordt het pas op grooten afstand door de Philippijnen gevolgd, doch dit land is veel belangrijker als exporteur van klapperolie dan Nederlandsch-Indië. Drukt men den uitvoer van klapperproducten uit in copra-aequivalent, dan stonden de Philippijnen in 1937 bovenaan met 32% van het totaal, waarna Nederlandsch-Indië volgde met 30%, vervolgens Ceylon met 13%.

Het feit, dat het copra-aanbod slechts een betrekkelijk klein — hoewel op zichzelf niet onbelangrijk — deel van de totale wereldbehoefte aan oliën en vetten kan dekken, vervolgens de omstandigheid, dat copra de volle concurrentie ontmoet van andere oliezaden, tenslotte het feit, dat Nederlandsch-Indië voor slechts 2/5 in den totalen copra-export deelt, dit alles maakt het zonder meer duidelijk, dat Nederlandsch-Indië het niet zelf in de hand heeft te bepalen wat de copra moet opbrengen, doch dat het volkomen is overgeleverd aan het prijsniveau van de wereldmarkt. En dit geldt niet alleen voor zoover de copra wordt uitgevoerd; evenzeer ondergaat de copra, die in het binnenland blijft en er voor de bereiding van klapperolie wordt gebruikt, den invloed van de wereldmarkt.

Deze doorwerking van de wereldmarkt op de locale markt is op Java, in verband met het bestaan van een belangrijke klapperolie-industrie, eenigszins anders dan in de Buitengewesten. Hier immers komt een prijs tot stand, die — rekening houdend met het vrachtenpeil — in directe betrekking staat met de copranoteering op de wereldmarkt.

Op Java vindt de copra evenwel grootendeels afzet als grondstof voor de oliefabrieken en als regel gaat slechts een betrekkelijk gering overschot naar de wereldmarkt; de export heeft zich hierbij te baseeren op de noteering in de consumptiegebieden.

Indien het copra-aanbod op Java zoo ruim is, dat de binnenlandsche prijs beneden wereldpariteit ligt, dan wordt het voordeelig de copra te exporteeren, waardoor de prijs weer tot wereldpariteit zal stijgen. In het algemeen zal ook de copra, die niet wordt geëxporteerd, doch aan de oliefabrieken wordt verkocht, een prijs maken, die in principe overeenkomt met dien der wereldmarkt. Slechts voor zoover de tusschenhandel bij voorkeur levert aan de oliefabrieken, omdat deze regelmatiger afnemen dan de exporteurs, kan de binnenlandsche prijs iets lager liggen dan de prijs van de wereldmarkt.

Indien de copraproductie van Java krap is en derhalve ontoereikend om in de grondstofbehoeften der oliefabrieken te voorzien, zooals in het laatste decennium

bij herhaling en soms gedurende langere perioden is geschied, dan voert de concurrentie dezer oliefabrieken tot een prijs, die boven exportpariteit ligt. Op den duur wordt dan het verband met de wereldmarkt door copra-importen uit de Buitengewesten hersteld. Daar de locale vrachten naar verhouding hoog zijn, kan de copraprijs op Java soms belangrijk boven dien in de Buitengewesten stijgen. Samenvattend kan worden geconcludeerd :

1e. dat de copraprijzen in de Buitengewesten direct door de wereldmarkt worden bepaald ;
2e. dat ook op Java de prijs zich in principe naar den wereldprijs richt, daar een daling daaronder leidt tot copra-export en een stijging daarboven aanleiding geeft tot copra-importen uit de Buitengewesten ;
3e. tenslotte, dat de prijs op Java eerder boven wereldpariteit zal liggen, daar productie en consumptie op Java nagenoeg in evenwicht zijn en import uit de Buitengewesten belemmerd wordt door hooge locale vrachten.

De olieprijzen zijn eveneens aan grenzen gebonden ; zij volgen nauw den copraprijs, terwijl uiteraard de boengkilnoteeringen, eveneens door de wereldmarkt bepaald, in deze van invloed zijn. Bij een ruim copra-aanbod tegen lage prijzen en een gunstigen olieprijs in Europa vindt export plaats ; daar de copraprijs, zooals hiervoor is uiteengezet, op Java dikwijls boven pariteit ligt, is olie-export meestal bezwaarlijk. In 1937 echter gaf de prijsverhouding in bijzondere mate aanleiding tot olie-export ; er werd nl. bijna 28.000 ton (grootendeels voor Nederland) uitgevoerd tegen nog geen 6.000 ton in 1936.

Langdurige stijging van den olieprijs boven het niveau der wereldmarkt, bv. door prijsafspraak der oliefabrikanten, wordt belet, doordat dan olie-import uit de Buitengewesten of zelfs uit de Philippijnen zou plaats vinden. Voor zoover het vrachtverschil of te geringe capaciteit van de oliefabricage der Buitengewesten dit ondoenlijk zou maken, bestaat altijd nog deze rem, dat de bevolking „en masse" zou overgaan tot bereiding van klapperolie op haar eigen, primitieve wijze.

Is dus in het algemeen de voor Nederlandsch-Indië niet te beheerschen wereldmarkt van oliën en vetten maatgevend voor den prijs, die voor copra kan worden gemaakt, daarnaast zijn, behalve de normale handelskosten, ook het vrachtenpeil en de bestaande opkoopverhoudingen van beteekenis.

Wat de vrachten aangaat, ook deze worden niet eenzijdig vastgesteld, doch zijn het resultaat van concurrentie tusschen diverse maatschappijen en diverse goederen. Voor zoover er tusschen de geregelde lijnen een conference bestaat, moeten de maatschappijen toch altijd binnen zekere grenzen blijven, daar eventueele charters haar zeer gevoelige concurrentie zouden kunnen aandoen. Dit geldt vooral voor het copratransport uit de Buitengewesten ; voor Java hebben de copravrachten voornamelijk slechts indirecte beteekenis. Sedert 1932 zijn deze nog al eens gewijzigd ; zij volgden op eenigen afstand de wereld-copranoteering. Uiteraard profiteerden de scheepvaartmaatschappijen in tijden van algemeen oploopende prijzen van de toegenomen draagkracht der vervoerde goederen ; van een volledig parallelisme kan in deze echter nooit sprake zijn. Het vrachtenprobleem is een vraagstuk, waarbij tal van nauw met elkaar samenhangende factoren en overwegingen van invloed zijn en in verband daarmede kan men over de redelijkheid van een bepaalde vracht in een op zichzelf staand geval dan ook niet zonder meer oordeelen. Slechts kan worden opgemerkt, dat een te hooge vracht op den duur ook in het nadeel van de scheepvaartmaatschappijen zelf is.

Daar men, wat exportprijs betreft, aan handen en voeten gebonden is door een samenstel van factoren, die niet in de macht van de Indische huishouding liggen, blijven de mogelijkheden om aan de klapperproducenten een beteren prijs te verschaffen, beperkt tot de binnenlandsche markt.

In het algemeen gaan de binnenlandsche prijzen van klapperproducten op en neer met den wereldmarktprijs, maar welk deel de groothandel, de tusschenhandel, de opkoopers en producenten als belooning voor hun moeite ontvangen, hangt af van de onderlinge verhouding van die bedrijfsgroepen, van de handelsgewoonten en, naast de kwaliteit van het product, van de wijze, waarop de producent zijn waar aan de markt brengt. Te oordeelen naar hetgeen thans van den coprahandel en van de productie bekend is, schuilen in de constellatie van het geheele coprabedrijf nog wel mogelijkheden om het aandeel van den copraproducent in den exportprijs te vergrooten, zonder de economie van den handel en het bedrijf te schaden. Om van deze mogelijkheden een juist beeld te krijgen dienen eerst enkele aspecten van de binnenlandsche prijsvorming te worden bezien.

De prijs, door exporteur of oliefabriek betaald, komt slechts ten deele aan den producent ten goede, daar zich tusschen beiden de figuur van den opkooper bevindt. Dat deze in het geheel geen overbodige tusschenschakel vormt, moge blijken uit de functies, die hij te vervullen heeft. De afstand tusschen de uitgestrekte en vaak verspreid liggende klappertuinen en de uitvoerhaven of oliefabriek is dikwijls zoo groot, dat het vervoer niet kan worden bewerkstelligd door iederen tuinbezitter afzonderlijk. Er is hier dus plaats voor de uitoefening van een speciale transportfunctie, nl. door het verzamelen van vele kleine partijen klappers tot één groote. Ook kan één grootere partij klappers in het algemeen voordeeliger tot copra worden verwerkt dan vele kleine afzonderlijk.

Waar bij den klapperopkooper de grootere partijen worden samengebracht, ligt het voor de hand, dat hij zich tevens belast met de functie van de verwerking van klappers tot copra. Als secundaire functie is hiernaast die van het verstrekken van crediet ontstaan ; hoewel deze niet steeds een noodzakelijke schakel in het verband tusschen klapperproducent en oliefabriek vormt, komt ze toch vrij geregeld voor. Tenslotte draagt de opkooper, uit hoofde van zijn tusschenpositie, een deel van het marktrisico, daar er geruimen tijd verstrijkt tusschen het moment van den aankoop van de klappers en het afleveren van de copra aan exporteur of oliefabriek.

De drager van deze functies, de opkooper, moet voor zijn diensten evenzeer worden beloond als de klappertuinbezitter voor zijn klappers en beider belooning wordt betaald uit de opbrengst van de copra.

Voorzoover er in de practijk tusschen partijen geen volkomen vrije mededinging bestaat, kan het voorkomen, dat de verdeeling der opbrengst tusschen klappertuinbezitter en opkooper in het nadeel van één der partijen plaats vindt. Indien er voldoende concurrentie tusschen

de opkoopers bestond, zou hun tegen-elkaar-opbieden tot den best mogelijken prijs voor den klapperbezitter leiden. De opkoopers zijn er natuurlijk op uit, de klappers zoo goedkoop mogelijk te verkrijgen; zij bereiken dit doel door de concurrentie te beperken. Dit geschiedt niet in de eerste plaats door onderlinge afspraken tusschen opkoopers, doch door den klapperverkooper door middel van crediet aan zich te binden. De opkooper biedt hem op royale wijze crediet aan en eischt daarvoor in ruil — behalve natuurlijk rente — dat de debiteur uitsluitend aan *hem* zijn klappers zal leveren. De opkooper verzekert zich door deze regeling den regelmatigen aanvoer van materiaal, waardoor hij op zijn beurt in staat is de oliefabriek, die ononderbroken moet kunnen werken, voortdurend van grondstof te voorzien. Dit gebruik loopt echter veelal op een te grooten schuldenlast van den producent uit, die dan aan handen en voeten aan den opkooper is gebonden; het is er immers den opkooper-credietgever in het geheel niet om te doen, dat het crediet afbetaald wordt. Hij is er integendeel juist op uit den debiteur in de schuld te houden, hem aldus tot voortdurende levering van klappers, uitsluitend aan hem, verplichtend. De klapperproducent wordt hierdoor in een economisch zeer zwakke positie gedrongen, daar de opkooper nu vrijwel eenzijdig den prijs kan vaststellen, waartegen hij de klappers, als rentebetaling, in natura wil overnemen.

Door deze gebondenheid van één der partijen is het mogelijk, dat niet die prijs voor de klappers wordt gemaakt als het geval zou zijn, indien beide partijen vrij tegenover elkaar stonden. Daar komt nog bij, dat de opkooper dikwijls zelf niet vrij is, doch op zijn beurt weer aan een grooteren opkooper is gebonden; soms staat er een heele reeks van tusschenpersonen tusschen den klapperbezitter en den coprabereider, oliefabriek of exporteur. Deze, niet altijd overbodige, verdeeling van de opkoopfunctie over vele personen moet ook betaald worden uit de uiteindelijke opbrengst van de copra.

Daarbij komt, dat het aanbod van klappers bepaald wordt door natuurlijke factoren en slechts in zeer geringe mate op het prijsverloop reageert. Onder deze omstandigheden wordt de prijs dan ook beheerscht door de vraag naar copra, welke in een kort tijdsbestek zeer wisselvallig kan zijn. De tusschenhandel loopt dientengevolge een belangrijk marktrisico; de copra bereikt misschien pas na een maand, nadat de klappers werden aangekocht, de fabriek of den exporteur. Voor het nemen van dit risico moet worden betaald, anders zouden de handelaren geen interesse meer voor copra hebben en de bevolking zou met haar klappers blijven zitten.

Van belang voor de prijsvorming is ook de vooral op Java veel voorkomende gewoonte om de klappers te jong te plukken. Bij een tekort aan contanten en vooral als de prijs per klapper zeer laag is, tracht men door het plukken van onvolwassen vruchten zijn inkomen te vergrooten. Daar deze vruchten echter minder copra leveren — welke bovendien het nadeel heeft tè elastisch te zijn en een gering oliegehalte bezit — betaalt de opkooper voor een partij met veel jonge klappers ook des te minder.

Met den exportprijs — den prijs, dien de copra bij het verlaten van het land waard is — of met den koopprijs van de oliefabrieken moeten, grof gesproken, zes bedrijven van het proces van klapper tot het groothandelsartikel copra worden betaald:

1. de producent — voor de klappers;
2. de opkooper en de tusschenhandel — voor de credietverleening ter verzekering van een regelmatige levering;
3. de geheele coprahandel — voor het risico van prijsschommelingen;
4. de tusschenhandel — voor het vervaardigen van de copra;
5. de tusschenhandel — voor het verzamelen van de copra;
6. de groothandel — voor het exporteeren of levering aan den fabrikant.

Ieder van deze bedrijven moet behoorlijk worden betaald, anders laten onder normale omstandigheden de belanghebbenden het bedrijf in den steek. Het gaat dus b.v. niet aan om van Overheidswege de eene groep van betrokkenen op te leggen aan de andere groep meer te betalen. Wil men den klapperproducent steunen, dan mag b.v. geen minimumprijs worden voorgeschreven, dien opkoopers voor de klappers moeten betalen, gesteld dat zulk een maatregel uitvoerbaar zou zijn.

De eenige mogelijkheid, die den producent openstaat om zijn inkomen te verhoogen is, dat hij een deel van de functie van den handel overbodig maakt. Het belangrijkste, dat daarvoor in aanmerking komt, is wel de credietverleening, de regelmatige levering van klappers van goede kwaliteit en de levering van groote hoeveelheden ineens. Hierin zit veel perspectief, daar deze onderdeelen van den coprahandel juist het meeste geld kosten.

De meeste inheemsche klapperproducenten beschikken echter niet over voldoende bedrijfscapaciteit en bedrijfskapitaal om zulks zelfstandig tot stand te brengen. Om toch het doel te bereiken en de vereischte economische zeggenschap te verkrijgen, is organisatie van een grooter aantal klapperproducenten tot een verkoop- en credietorganisatie voor den kleineren man een mogelijkheid, waarvan blijkens de ervaringen veel heil mag worden verwacht.

Een bekende wijze van samenwerking van producenten kan men zien bij de schuldbevrijdingscoöperaties in Bantam. Deze zijn het prototype van klapperproducentenorganisaties, die den handel het verst tegemoetkomen. In deze coöperaties zijn klappertuinbezitters vereenigd, die niet meer zonder hulp uit onereuze schulden aan opkoopers konden loskomen. Met hulp van den dienst voor de schuldbevrijding, die na een diepgaand onderzoek met de saneering van de bezwaarlijke credietverhoudingen is belast, zijn de schulden van de leden aan opkoopers door de organisatie overgenomen tegen de verplichting om — op onderpand van hun boombezit — rijpe klappers, uit hun tuinen afkomstig, uitsluitend aan de coöperatie te verkoopen. Bij de uitbetaling aan de leden wordt van de opbrengst een gedeelte voor aflossingen van hun gecedeerde schulden afgehouden, ook de aflossingen van voorschotten, want het bedrijf is zooveel mogelijk zoo ingericht, dat op bescheiden schaal ook in het normale landbouwcrediet van de leden kan worden voorzien. Sommige coöperaties hebben een coprabereidingsinstallatie, zoodat men in de gelegenheid is om zoowel copra als klappers aan te bieden, al naar gelang de prijzen voor die producten het voordeeligst zijn.

Deze geschetste organisatie heeft drie voor den zelfstandigen klapperproducent nieuwe functies in zich vereenigd :

1e. regelmatige levering van product van goede kwaliteit,
2e. combinatie van vele kleine partijtjes tot in het groot verhandelbare hoeveelheden en
3e. credietverschaffing aan producenten,

het laatste om de leden uit den greep van opkoopcrediet te houden. Het product brengt op deze manier meer aan den producent op, omdat er meer, beter en gemakkelijker aan den handel wordt afgeleverd, doch hiertegenover staat, dat deze werkwijze aan den producent meer eischen stelt.

Ook de organisatie is niet zonder moeite tot stand te brengen. Zij moet eenig kapitaal bezitten, het bestuur moet actief zijn, de leden moeten trouw hun verplichtingen nakomen en de leiding moet eenigen handelsgeest bezitten.

De klappercoöperaties in Bantam hebben het in zooverre gemakkelijk gehad, dat zij met krachtige hulp tot stand zijn gebracht. De bijzondere schuldverhoudingen zijn daar aanleiding geweest om organisaties van klappertuinbezitters onder garantie van het schuldbevrijdingsfonds geheel op de beschreven wijze uit te rusten en bij de eerste schreden te leiden. In deze organisatie heeft men dus het voordeel gehad, dat terstond de credietverhoudingen tusschen producent en opkooper konden worden geliquideerd. Kapitaalverstrekking, inrichting en afzet is voorts door de Overheid verzorgd of geschiedt onder haar leiding ; niettemin wordt in deze Bantamsche coöperaties nog een zware wissel getrokken op de werkzaamheid van de leden zelf.

In de meeste streken is er geen aanleiding om dit soort producenten-coöperaties van bovenaf op te leggen. In streken, waar niet, zooals in Bantam, noodtoestanden zulk een vèrgaande Overheidsbemoeienis noodig maken, dienen dus de boombezitters, die hun inkomsten uit de klappercultuur willen vermeerderen, zelf het initiatief voor organisatie te nemen.

Wil men zelf een klappercoöperatie oprichten, dan doet men het beste de beproefde methode te volgen en in het klein te beginnen met een beperkte groep van producenten, van wie verwacht mag worden, dat zij de draagwijdte van de organisatie kunnen vatten en bereid zijn trouw de verplichtingen jegens de vereeniging na te komen. Deze methode leidt weliswaar langzaam doch zeker tot het doel.

Om de leden aan onderlinge samenwerking te wennen, wordt eerst met een enkel object begonnen bv. het periodiek bijeenbrengen van den klapperoogst van vrije, niet met schulden bezwaarde klapperboomen.

Het profijt van één object is natuurlijk in den beginne niet groot, doch het stelt aan den anderen kant ook niet te veel eischen aan de nog onervaren medewerkers. De onmisbare kapitaalvorming zal met zulk een bescheiden begin niet snel verloopen ; dit geeft echter aan de leiding van de organisatie voldoenden tijd om zich te bezinnen op welke wijze de gereserveerde gelden het best kunnen worden besteed.

Het eerstvolgend komt aan de orde het bevrijden van de schulden van het boombezit der leden. Al zal dit in de meeste streken niet zooveel voeten in de aarde hebben als in Bantam in het gebied van de schuldbevrijding, zoo eischt dit van de nog jonge organisatie wel alle aandacht op : wie van de leden kan het gemakkelijkst loskomen van den opkooper ? wie van hen zal het trouwst afbetalen ? wie is bereid om, ter nakoming van de leverings- en afbetalingsplicht, zijn boombezit in pand bij de coöperatie te geven ? zullen de aanwijzingen voor tuinonderhoud en pluk van rijpe klappers worden opgevolgd ? Al dergelijke moeilijkheden kunnen het best in een bedaard tempo worden opgelost.

Naarmate meer van het boombezit der leden aan de coöperatie wordt gebonden, zal de gezamenlijke verkoop grooteren omvang aannemen. Was in den beginne het verkoopen van de kleine hoeveelheden niet moeilijk, zoo moet het bestuur gaandeweg voor de groote hoeveelheden bedachtzamer worden en meer ervaring in den handel opdoen.

Deze twee opgaven : het binden van de leden aan de organisatie, en het verkoopen van de geheele opbrengst van de gezamenlijke tuinen, zijn een werk van langen duur. Zelfs al slaagt het eerste begin bevredigend, dan mag niet eerder dan na een aantal jaren verwacht worden dat de coöperatie in staat is haar ledental uit te breiden, copraverwerking ter hand te nemen en haar zeggenschap tegenover den handel te vestigen.

Het spreekt natuurlijk vanzelf, dat dergelijke organisaties kunnen rekenen op den steun en voorlichting van den Dienst der Coöperatie en Binnenlandsche Handelsvoorlichting, doch behalve in de uitzonderlijke gevallen, waarin de machinerie van de schuldbevrijdingsactie in werking wordt gesteld, moet initiatief en de leiding van de coöperaties in den boezem van de vereeniging zelf tot stand komen ; een producentencoöperatie eischt nu eenmaal de volle medewerking van de leden op.

Kort samengevat staat voor het geheele klapperbedrijf vast, dat het prijsniveau van het exportproduct op geenerlei wijze te beïnvloeden is. De binnenlandsche prijzen voor copra, klapperolie en de klapperproducten in verschillende stadia van bewerking en verhandeling zijn zoodanig ingesteld, dat iedere functie redelijk wordt beloond, opdat haar vervulling de moeite waard is. Wil de klapperproducent hoogere inkomsten uit zijn boombezit verkrijgen, dan dient hij het product in zoo'n kwaliteit en zulke hoeveelheden af te leveren, dat de handelaar daarvoor meer kan bieden, zonder dat de rentabiliteit van zijn arbeid daardoor in het gedrang komt. Is de producent op zichzelf daartoe niet in staat, dan is onderlinge samenwerking van meer producenten de eenige oplossing om de inkomsten uit het boombezit te vermeerderen. Deze samenwerking eischt echter groote activiteit en doorzettingsvermogen van ieder der aaneengesloten producenten.

Uit het voorgaande moge duidelijk zijn geworden, dat een vergrooting van het inkomen uit klapperbezit in het algemeen slechts mogelijk zal zijn :

1e. indien de wereldcopraprijs verbetert en
2e. indien de klapperboombezitter bij den verkoop van zijn waar weer een even sterke marktpartij als de opkooper is geworden.

Tenslotte kunnen nieuwe aanwendingen van het klapperproduct met name ook tot een grootere opbrengst in geld leiden.

De belangrijkste dezer factoren zijn evenwel niet, of slechts zeer ten deele, voor beïnvloeding, bv. door de Overheid, vatbaar. Het duidelijkst spreekt dit wel

ten aanzien van de hoogte van den wereldcopraprijs, die zooals hiervoor reeds uiteengezet, door de verhoudingen op de wereldmarkt van oliën en vetten wordt bepaald. Slechts een algemeene verbetering van de markt voor oliën en vetten kan leiden tot een hooger copraprijs. Hiervoor is noodig een toenemende consumptie van margarine, spijsvetten, zeep, enz., in het algemeen een gunstiger conjunctuur. Daarnaast is noodzakelijk een beperking, althans een uitbreiding in minder snel tempo, van de productie van vetten en oliezaden. Daar een groot deel van het aanbod plaats vindt uit de productie van eenjarige gewassen, die bij eenige prijsstijging direct op veel grooter schaal worden verbouwd, kan men in deze echter weinig optimistisch zijn.

De nabije toekomst ziet er in dit opzicht dan ook niet zeer gunstig uit. Van de oogsten van oliezaden is nog weinig bekend, doch die van granen, met name tarwe en maïs (als veevoer van belang) zijn groot, hetgeen op den duur een groote productie van dierlijke vetten beteekent; de voorraden zijn in het algemeen ruim en de consumptie wordt gedrukt door de ongunstige economische situatie in bijna de geheele wereld met zijn vele millioenen werkloozen.

Het eenige wat van Overheidswege kan worden gedaan, — en inderdaad ook geschiedt — is bij het sluiten van handelsovereenkomsten zekere rechten bedingen, bv. het verzekeren van copra-uitvoercontingenten, waardoor de copra-afzet althans kwantitatief wordt gesteund.

Ongeacht de prijs op de wereldmarkt, — hoog of laag — is het van het grootste belang, dat de tani de economisch gelijkwaardige marktpartij van den opkooper is; bij vrije concurrentie en gelijke kennis van de marktverhoudingen kan men aannemen, dat de klappers tegen den best mogelijken prijs van eigenaar zullen verwisselen. Vooraf moge worden opgemerkt, dat een tè groote concurrentie, een tè felle strijd om het product niet gewenscht is, daar deze leidt tot het stellen van steeds geringer eischen aan de kwaliteit van het geleverde en kwaliteitsvermindering op den duur voor niemand een voordeel is.

De — door credietverhoudingen — beperkte concurrentie echter leidt veelal tot ongemotiveerd lage prijzen. Daar het hier uitsluitend om binnenlandsche verhoudingen gaat, is de mogelijkheid niet — zooals ten aanzien van den wereldprijs — a priori uitgesloten, in deze regelend op te treden en gewenschter toestanden te scheppen. De ervaring heeft bewezen, dat dit niet eenvoudig is en dat men uiterst voorzichtig moet zijn met in deze zaken in te grijpen. Niet alleen in Nederlandsch-Indië bestaan deze moeilijkheden; ook elders is getracht de gewenschte verbeteringen aan te brengen. In het Economisch Weekblad van 18 Maart 1938 No. 11 werd mededeeling gedaan van zulk een poging, die in 1936 op Ceylon is ondernomen. Ook daar vond men de prijzen, die de bevolking maakte voor haar klapperproducten, met name voor copra en klapperolie, te laag; overeenkomstige opkoopverhoudingen als hier te lande bestaan ook daar.

Men heeft er een ,,Coconut Board'' ingesteld, welke tot taak kreeg de belangen van de klappercultuur in den ruimsten zin te bevorderen. Er werd te Colombo een ,,Central Sales Room'' geopend, waar alle voor export bestemde copra moet worden geveild; daar de verhandeling hier onder volle concurrentie der koopers geschiedt, hoopt men den klapperproducenten een beteren prijs voor hun product te bezorgen. Op deze veiling heeft de vaststelling van een officieelen dagmarktprijs plaats, die op zoo ruim mogelijke schaal — door radio en pers — wordt gepubliceerd; men hoopt hiermede den producenten in meer afgelegen streken een leidraad bij den verkoop te verschaffen. Dit is wel het essentieele van de regeling; daarnaast verschaft men voorlichting voor de verbetering der copra-bereidingsmethoden, eischt men, dat voor export bestemde klapperolie wordt bereid uit officieel geveilde copra, maakt men reclame voor allerlei klapperproducten en verlangt men tenslotte diverse bijdragen — ten laste van het product — voor de bekostiging van alle, ten behoeve van de klappercultuur genomen maatregelen.

Er zijn enthousiaste beschouwingen verschenen over deze poging den Ceylon-coprahandel op te beuren en de geheele cultuur loonender te maken; beschouwt men de genomen maatregelen evenwel critisch en let men op het aanvankelijk resultaat, dan blijkt men toch de noodige reserve tegenover dit pogen in acht te moeten nemen.

In de eerste plaats is het, voor zoover bekend, bij de instelling van die eene veiling op de hoofdmarkt Colombo, gebleven; slechts hier, aan de periferie, vindt dus de vorming van een officieelen marktprijs plaats.

Het is echter niet waarschijnlijk, dat deze prijs veel zal afwijken van dien, welke vroeger op de ,,besloten'' markt tot stand kwam, omdat men op de hoofdmarkt te doen heeft met economisch practisch even sterke marktpartijen, die elk voor zich geacht kunnen worden voldoende op de hoogte van de marktverhoudingen te zijn; hier liggen de moeilijkheden dan ook niet.

Bovendien heeft de vaststelling van een officieelen prijs alleen voor exporteurs en groothandel van Colombo en naaste omgeving directe beteekenis, omdat het in het binnenland geheel bij het oude is gebleven. Het was nl. de bedoeling meerdere van die veilingen in het binnenland en over het geheele klappergebied verspreid, op te richten; dat het daartoe nog niet is gekomen, is zeer begrijpelijk, omdat juist daar de groote moeilijkheden liggen nl. de economisch zwakke onderhandelingspositie van den klappertuinbezitter en het, soms onnoodig, groote aantal tusschenpersonen.

Zoolang men hier niet reorganiseerend optreedt en er niet in slaagt in deze verhoudingen en toestanden verandering te brengen, zoolang heeft ook de vaststelling van een officieelen prijs op de hoofdmarkt als handleiding bij transacties in het binnenland weinig of geen waarde. Door de scheiding van de hoofdmarkt naar tijd en ruimte, door de verwerking van klapper tot copra en door bestaande credietverhoudingen is er immers nog gelegenheid te over — zelfs op basis van den officieelen prijs in Colombo — op den prijs, die de klapperbezitter eigenlijk zou moeten ontvangen, te beknibbelen.

Dat men toch gewaagt van hooger prijzen, moet dan ook niet worden toegeschreven aan de werking van de ,,Coconut Board'' of de ,,Central Sales Room'' te Colombo, doch in de eerste plaats aan de verbetering, die op de markt voor oliën en vetten plaats greep. Zooals uit het hiervoor gegeven verloop van den copraprijs te Londen blijkt, is deze na het dieptepunt van 1934 tot begin 1937 belangrijk opgeloopen: de hooger prijzen van de Colombo-veiling zijn slechts een reflex van de verbeterde wereldmarkt. Hoe volkomen ook Ceylon

van de wereldmarkt afhankelijk is, blijkt duidelijk hieruit, dat de prijzen voor copra en klapperolie er sedert den teruggang op de markt voor oliën en vetten in begin 1937 eveneens zeer sterk zijn gedaald.

Ondanks de genomen maatregelen voor hooger prijs en beter kwaliteit daalde de copraprijs te Colombo van 70 Rs. per candy in Januari 1937 tot 34 Rs. een jaar later en 26 Rs. in Augustus 1938; de noteering voor klapperolie was op diezelfde data resp. 440 Rs., 232 Rs. en 172 Rs. per ton.

Deze uiteenzetting over wat elders wordt gedaan, heeft haar nut om als vergelijking te dienen met wat in Nederlandsch-Indië in dit opzicht kan worden verricht. Daarbij moet rekening worden gehouden met de omstandigheid, dat het klapperbezit op Ceylon veel meer in enkele streken is geconcentreerd, terwijl dit in Nederlandsch-Indië op meerdere eilanden en over zeer groote afstanden verspreid ligt. Men kan hier dus zeker niet volstaan met een uniforme regeling, doch zal zich hebben aan te passen aan de specifieke toestanden van een bepaald gebied. Dit brengt mede, dat men direct tegenover den kern der moeilijkheden wordt geplaatst, die immers niet op de hoofdmarkt, doch in de meer afgelegen gebieden bestaan.

Naast verbetering der situatie op de markt voor oliën en vetten en van zekere verhoudingen bij den opkoop, is verhooging van het inkomen uit klapperbezit nog denkbaar door toepassing op commercieelen grondslag van nieuwe aanwendingsmogelijkheden. Van belang is hierbij, dat men door deze differentiatie minder afhankelijk wordt van één enkele markt, nl. die van oliën en vetten; een geringer mate van fluctuatie in het inkomen uit klapperbezit is hierdoor misschien mogelijk.

In Ceylon heeft, naast copra en klapperolie, de zg. desiccated coconut — een hoogwaardigen vorm van het klapperproduct, die hoofdzakelijk in het banketbakkersbedrijf wordt gebruikt — en de klappervezel een zekere beteekenis voor het volksinkomen gekregen. De exportwaarde van copra en klapperolie tezamen bedroeg in 1937 ruim 32 millioen Rs.; daarnaast werd voor bijna 7 m Rs. aan desiccated coconut (bijna 30.000 ton, voornamelijk naar Groot-Britannië) uitgevoerd, voor ca. 5 millioen Rs. aan klappervezel in diverse vormen en voor bijna 1 millioen Rs. aan klapperdoppenkool.

Naast Ceylon zijn ook de Philippijnen sedert een 15-tal jaren exporteurs van desiccated coconut. De uitvoer (ca. 41.000 ton in 1937) is, dank zij preferentieele behandeling, vrijwel geheel op de V.S. van Amerika gericht. In de laatste jaren is de productie er dermate uitgebreid en verbeterd, dat het Philippijnsche product op andere markten een belangrijken concurrent van het Ceyloneesche kan gaan worden.

Eenige jaren geleden zijn ook in Nederlandsch-Indië pogingen gedaan het vruchtvleesch tot desiccated coconut te verwerken, doch de resultaten hebben teleurgesteld; het schijnt, dat het vruchtvleesch van den Indischen klapper te elastisch is om er een product van gelijke kwaliteit als het Ceyloneesche van te bereiden. Bovendien is de afzetmogelijkheid door den voorsprong, die de andere productielanden reeds hebben zóó gering, dat in deze richting weinig is te bereiken.

Behalve voor eigen gebruik vindt van allerlei onderdeelen van den klapper ook verwerking voor de (locale) markt plaats; in het eene geval worden gelduitgaven uitgespaard, in het andere wordt een inkomen in geld verkregen. Van belang is o.a. de verwerking van het sap uit den bloeitros tot klappersuiker en tot klapperwijn. De klapperdop, tot kool verwerkt, is van belang als brandstof bij de vischrookerijen en copradroging. Sinds eenigen tijd is dit handelsartikel van meer beteekenis geworden door de mogelijkheid de klapperdoppenkool als vulling in gasmaskers te gebruiken.

Ook de verwerking van klappervezel tot touw en fabricage van cocosmatten, enz. zijn aanwendingsmogelijkheden, welke onder gunstige omstandigheden het inkomen uit klapperbezit kunnen vergrooten. De locale consumptie is hier meestal nog overwegend; het probleem is dan ook juist het zoeken van nieuwe afzetmogelijkheden.

De Overheid zit ook in deze niet stil; de Afdeeling Nijverheid van het Departement van Economische Zaken is steeds actief om nieuwe mogelijkheden te onderzoeken. Bij de verwerking van de klappervezel b.v. was het een tot nog toe onopgelost probleem het rottingsproces dusdanig te doen verloopen, dat een blanke vezel van prima kwaliteit werd verkregen. Men is er thans echter in geslaagd een blanke vezel te vervaardigen, welke uitstekend tot tapijtgaren kan worden verwerkt; een aanvang met de fabricage is reeds gemaakt.

Daar de afzetmogelijkheden zich niet ongunstig laten aanzien, is uitbreiding niet uitgesloten; hiermede is dan weer een mogelijkheid verwezenlijkt om het klapperproduct waardevoller te maken.

Het spreekt wel vanzelf, dat van de factoren, welke van invloed zijn op de opbrengst uit het klapperbezit, de eerstgenoemde n.l. de wereldmarkt de meest actieve is, het krachtigst werkt en op korten termijn de grootste verbeteringen kan bewerken. Zooals opgemerkt, wordt deze echter door factoren beheerscht, die geen enkel land — en zeker Nederlandsch-Indië niet — in de hand heeft.

De beide andere genoemde factoren zijn tot op zekere hoogte wèl, met of zonder Overheidshulp, te beïnvloeden; men verkrijgt hier evenwel eerst resultaten op den langen duur, die bovendien geringer zullen zijn dan die, welke van een verbetering van de wereldmarkt kunnen worden verwacht.

Er moge ook nog op worden gewezen, dat het groote belang van de klappercultuur toch altijd in den export zit en dat een eventueel kunstmatige verhooging van het prijspeil boven dat der wereldmarkt, dezen export onmogelijk zal maken. Verder, dat een verhooging van den copraprijs niet uitsluitend een voordeel is, althans niet voor Java, omdat dit bijna automatisch een verhooging van den klapperolieprijs met zich brengt. Aangezien het binnenlandsch verbruik hiervan zeer belangrijk is, beteekent een grooter inkomen van het eene deel der bevolking, ook hooger kosten van levensonderhoud voor een ander deel.

Tenslotte moet een hooge copraprijs zooals eind 1936 en begin 1937 kon worden gemaakt, als abnormaal worden beschouwd; deze stond dan ook in geen enkel verband met den kostprijs daarvan.

(8191/39).

Financieel weekoverzicht.

De optimistische stemming, welke sinds het begin dezer maand het zakenleven in al zijn geledingen heeft doortrokken en wortelde in een betere beoordeeling der politieke en economische situatie en de ontwikkeling daarvan in de naaste toekomst, is door de recente gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije op den achtergrond gedrongen. Niet dat men zich bezorgd maakt, dat de dreigende uiteenvalling van den Tsjecho-Slowaakschen Staat in zijn nieuwen vorm, internationale spanningen zal veroorzaken. Door de politieke heroriëntatie der mogendheden sinds het accoord van München, acht men zulks vooralsnog uitgesloten, zoodat men ook van een eventueele interventie van Duitschland ten gunste der Slowaaksche onafhankelijkheidsbeweging geen onaangename consequenties verwacht. De hierboven gememoreerde gang van zaken heeft echter op de nog steeds zeer labiele verhoudingen in Europa nog eens het volle licht doen vallen en een terughoudende stemming gewekt, waardoor de stijgende tendenz der goederen- en effectenbeurzen plaats maakte voor een, zij het dan ook lichte, reactie. Ook de gedragingen der New-Yorksche Beurs werkten deze reactie in de hand. In Wallstreet ontwikkelde zich, na de stijging, welke in de tweede helft van Februari inzette en practisch ononderbroken had aangehouden, een weifelende stemming, welke geweten wordt aan het met den dag sterker aan het licht komende antagonisme tusschen de voor- en tegenstanders van de New Deal-politiek. Het merkwaardige hierbij is, dat niet de Republikeinsche groep, doch de conservatieve vleugel der Democraten de leiding der oppositie heeft op het stuk van bestrijding van bepaalde New Deal-beginselen. Dat de oppositie zelfs is doorgedrongen tot de naaste medewerkers van den President, zou kunnen worden afgeleid uit het bericht, dat een aantal Regeeringsleden onder leiding van den vice-President Garner op krachtige wijze beëindiging heeft geëischt van de roekelooze financieele politiek en de vijandige en doorzichtige houding tegenover het bedrijfsleven, welke een natuurlijke ontwikkeling belemmert en teniet doet, wat de Regeering anderzijds door haar uitgavenpolitiek bereikt of denkt te bereiken. Congres en Senaat zullen binnenkort gelegenheid krijgen hunne critiek uit te spreken als straks de goedkeuring wordt gevraagd tot verhooging van het plafond der staatsschuld van $ 40 milliard tot $ 50 milliard. De staatsschuld der V.S. van Amerika is toegenomen van $ 22½ milliard in 1932 tot $ 41 milliard in 1938, terwijl volgens ramingen begin 1940 een niveau van $ 44½ milliard zal zijn bereikt. Aanvankelijk werd de groeiende oppositie als een haussemotief opgevat, doch anderzijds realiseert men zich, dat daarin voor het zakenleven onzekere factoren schuilen, zooals b.v. de consequenties van het prijsgeven of grootendeels prijsgeven der „pump-priming" politiek in de huidige phase der conjunctuur. Wat de berichten uit de bedrijfswereld zelve betreft, zoo wisselt gunstig en ongunstig nieuws elkaar af. De beurs realiseert zich het feit, dat tegen de gebruikelijke seizoenstendenz in, het algemeene bedrijvigheidspercentage teruggeloopen is, al voert men daartegen de geruststellende overweging aan, dat aan de geringe daling een onafgebroken stijging sinds Mei 1937 is voorafgegaan. De komende maanden zullen, naar algemeen wordt aangenomen, beslissend zijn voor de vraag of het huidige koerspeil al dan niet door den stand der conjunctuur wordt gerechtvaardigd. Afgaande op de optimistische ramingen van belangrijke basisindustrieën zooals staal-, automobiel-, bouwnijverheid, etc., schijnt zulks aan geen twijfel onderhevig. Wat de koersontwikkeling van Wallstreet zelve betreft, bleef de reactie, welke na den hoogsten koersstand op 10 dezer inzette, tot nu toe van beperkten omvang. Koperaandeelen, d.w.z. aandeelen van maatschappijen, welke direct of indirect belang hebben bij de Chileensche koperproductie, zooals Anaconda en Kennecott Copper, traden bij de daling op den voorgrond onder invloed van het bericht, dat Chili een verhooging der exportheffing op koper zal doorvoeren.

Op de Amsterdamsche Beurs heerschte in navolging van de vaste stemming te Londen en de prijshoudende adviezen van Wallstreet aanvankelijk een opgewekte sfeer, waarbij vooral suikerwaarden op den voorgrond traden. In deze rubriek ontstond levendige speculatieve belangstelling onder invloed van de voortgezette verhooging der exportlimites en Nivasverkoopen. Het verhoogde koerspeil der beurs kon echter niet worden gehandhaafd, toen de Amerikaansche beurzen begonnen te weifelen en de hierboven geschetste gebeurtenissen in Tsjecho-Slowakije de aandacht begonnen te trekken. Van een bepaalde flauwe stemming is nochtans geen sprake. Integendeel blijft de grondtoon der beurs uitgesproken optimistisch.

In ons vorig verslag spraken wij met een enkel woord over de door de Nederlandsche Regeering beraamde verhooging der invoerrechten van 3 à 12% tot 6 à 20% ad valorem en den invloed daarvan op de beurskoersen der aandeelen van bedrijven, welke daarbij belang hebben. Onder de bedrijfstakken, welke van deze verhooging zullen profiteeren vermelden wij b.v. Papierindustrie (van Gelder, Kon. Nederl. Papierfabriek), Glas- en Aardewerkindustrie (Vereenigde Glasfabrieken), Emballagefabrieken (Vereenigde Blikfabrieken), Textielbedrijven (Aku, Van Vlissingen's Katoenfabrieken), etc. Voor de hierboven met name genoemde aandeelen is een toenemende belangstelling merkbaar. Het hoogere koerspeil voor rubberaandeelen, bereikt onder invloed van het jongste besluit van het Internationaal Rubber Comité, kon zich niet geheel handhaven. De vooruitzichten voor het product beoordeelt men in het algemeen vrij gunstig. In het jaaroverzicht van de bekende Londensche rubbermakelaars Symington & Wilson wordt bij een productiequotum van 55% en 60% resp. in het derde en vierde kwartaal van dit jaar, de wereldproductie voor 1939 op 916.000 tons geschat. Bij een voorzichtige raming van het Amerikaansche verbruik op 480.000 tons en de consumptie buiten Amerika op 505.000 tons, zouden de wereldvoorraden op deze basis in het loopende jaar met 69.000 kunnen afnemen, waarmede de statistische positie als gesaneerd zou mogen worden beschouwd.

De beleggingsmarkt bleef prijshoudend voor Nederlandsche en Nederlandsch-Indische beleggingen. Van de buitenlandsche soorten bestond eenig aanbod van

Belgische guldensobligaties als gevolg van de onoplosbare binnenlandsche politieke moeilijkheden, welke tot Kamerontbinding hebben geleid. Ter beurze bestond voorts een levendige belangstelling voor Chileensche en Braziliaansche obligaties onder invloed van berichten, dat de Amerikaansche Regeering een belangrijk crediet zal toestaan aan Brazilië ter financiering van Amerikaansche exporten naar laatstgenoemd land. Men ziet in deze credieten een uitvloeisel van de pogingen der Amerikaansche Regeering om haar invloed in Zuid-Amerika, welke èn door de conjunctuur èn door de Duitsche politieke en economische penetratie was achteruitgegaan, te vergrooten.

De wisselmarkt geeft geen aanleiding tot bijzondere bespreking. De noteeringen der belangrijkste valuta's ten opzichte van den gulden bewogen zich tusschen zeer enge grenzen. Een uitzondering hierop maakten Belga's, welke de aandacht blijven trekken door de flauwe stemming voor termijnlevering. Zoowel binnen als buiten België houdt men rekening met een monetaire koerswijziging in de naaste toekomst, waarop in België zelf steeds krachtiger wordt aangedrongen.

H.

Batavia, 14 Maart 1939.

De handel van Nederlandsch-Indië met Nederland gedurende 1938.

An Hähnisch ein Auszug gegeben W.

De invoer uit Nederland ontwikkelde zich in het afgeloopen jaar op bevredigende wijze. De geïmporteerde hoeveelheid steeg van 209,3 mill. kg tot 223,1 mill. kg, terwijl de waarde met *f* 12,1 mill. toenam tot *f* 106,0 mill. Het aandeel in den ongeveer gelijk gebleven totalen invoer hier te lande onderging wat het volume aangaat practisch geen verandering (11,2%), naar de waarde stelde het percentage zich van 19,1% op 22,2%. In deze cijfers zijn niet begrepen twee voor de K.P.M. bestemde schepen, waarvan de waarde naar schatting *f* 7 mill. bedroeg.

Handel met Nederland (excl. goud en zilver).

	In mill. kg bruto			In mill. gld.		
	1937	1938	Toeneming in %	1937	1938	Toeneming in %
Invoer......	209,3	223,1	+ 6,6	93,9	106,0	+ 12,9
Uitvoer......	807,–	799,7	— 0,1	196,4[1]	133,1[1]	— 32,2

De naar Nederland en voor order uitgevoerde hoeveelheid handhaafde zich met 799,7 mill. kg vrijwel op het niveau van 1937. De waarde daarvan daalde evenwel als gevolg van de prijsdaling der producten van *f* 196,4 mill. tot *f* 133,1. Relatief bleef de positie nagenoeg ongewijzigd; het percentage van het Moederland in den totalen uitvoer bedroeg voor gewicht en waarde onderscheidenlijk 7,3% en 19,9%.

Invoer.

De vermeerdering van den invoer is voor een belangrijk deel te danken aan de verhoogde leveranties van machines en werktuigen, gereedschappen, wapens, enz., welke met 5,9 mill. kg en *f* 5,6 mill. toenamen tot 27,7 mill. kg met een waarde van *f* 23,2 mill. Evenals in 1937 zijn het ook dit jaar vooral de mijnontginningen geweest, die tot dit accres hebben bijgedragen. De invoer van werktuigen en toestellen voor mijnbedrijven bedroeg 11,4 mill. kg (v.j. 6,8 mill. kg), die voor petroleum- en paraffinefabrieken 2,5 mill. kg (v.j. 1,7 mill. kg). Ten behoeve van suikerfabrieken werd 1,1 mill. kg (v.j. 0,4 mill. kg) geïmporteerd, voor n.a.g. fabrieken en technische bedrijven 1,0 mill. kg (v.j. 0,6 mill. kg). Daarentegen daalde de import van machines voor oliefabrieken van 1,1 mill. kg tot 0,5 mill. kg.

Daarnaast steeg de invoer van wapenen van 251.000 kg ter waarde van *f* 0,8 mill. tot 400.000 kg met een waarde van *f* 1,8 mill.

Tegenover dezen vooruitgang staat een daling van den invoer van stoomketels (1,2 mill. kg tegen 1,7 mill. kg) en van electrische kabels (0,8 mill. kg tegen 2,0 mill. kg).

Metalen werden uit Nederland betrokken tot een gewicht van 33,5 mill. kg tegen vorig jaar 27,4 mill. kg. Bijzonder groot was de toeneming voor andere dan gegoten ijzeren buizen, waarvan 8,9 mill. kg of 6,0 mill. kg meer werd ingevoerd dan in 1937. Vermoedelijk is een belangrijk deel van den import in 1938 geen Nederlandsch product, doch Amerikaansch en Duitsch fabrikaat, dat via Nederland is aangevoerd. Volgens de Nederlandsche statistiek bedroeg namelijk de uitvoer naar Nederlandsch-Indië in het afgeloopen jaar slechts 2,5 mill. kg en in 1937 2,7 mill. kg.

Gestegen is verder o.a. de invoer van ijzeren platen (1,9 mill. kg tegen 0,9 mill. kg) en staafijzer (3,5 mill. kg tegen 2,2 mill. kg). Van gietijzer en geraamte van gebouwen en daken liep de invoer evenwel terug van onderscheidenlijk 2,2 mill. kg tot 0,9 mill. kg en van 2,8 mill. kg tot 1,0 mill. kg.

	In mill. kg		In % totalen invoer	
	1937	1938	1937	1938
Weefgarens...........	0,7	0,9	5,8	9,5
Gebleekte kat. stoffen	9,9	10,9	41,7	54,7
Geverfde ,, ,,	3,3	2,8	21,1	25,4
Gedrukte ,, ,,	1,2	1,5	10,9	27,2
Bontgeweven ,, ,,	2,2	2,2	18,7	27,6
Katoenen sarongs, enz..	0,7	0,6	34,0	71,1
Manufacturen van andere samenstelling en afgepaste man. van versch. aard............	2,5	2,7	18,2	24,6

[1] Inclusief de opbrengst der geheven uitvoerrechten.

Ook de import van garens en manufacturen vertoont een accres. Naar het gewicht nam deze groep toe van 21,9 mill. kg tot 23,0 mill. kg, terwijl de waarde van *f* 32,1 mill. steeg tot *f* 34,8 mill. Zooals uit de hiervoren afgedrukte tabel blijkt, betreft de toeneming in hoofdzaak de gebleekte katoenen stoffen.

Het aandeel in den totalen import van garens en manufacturen (excl. goeniezakken) stelde zich van 19,3% op 28,3%.

Met betrekking tot de overige groepen valt nog een stijging te vermelden van den invoer van lijnolie (2,8 mill. kg tegen 2,3 mill. kg) en n.a.g. cement en betonwerk (3,9 mill. kg tegen nihil).

De belangrijke toeneming van den invoer van mineralen is uitsluitend een gevolg van den aanzienlijken import van in ballast aangebracht zand en grint (5,2 mill. kg tegen 77.000 kg).

De invoer van eetwaren en genotmiddelen bleef met 30,1 mill. kg ongeveer gelijk aan dien in 1937 (31,1 mill. kg). Volle gecondenseerde melk werd in grootere hoeveelheden ingevoerd (6,8 mill. kg tegen 6,1 mill. kg). De import van afgeroomde melk liep echter terug van 8,7 mill. kg tot 7,7 mill. kg, terwijl ook van afgetapt bier ander dan stout (1,3 mill. kg tegen 2,2 mill. kg) en gekorven tabak (1,7 mill. kg tegen 2,3 mill. kg) minder werd geïmporteerd dan in 1937.

De eenige groepen, welke een vrij belangrijken teruggang te zien geven, zijn de chemische voortbrengselen en de rij-, voer- en vaartuigen. Wat eerstgenoemde groep aangaat, is het decres geheel terug te voeren tot de meststoffen, waarvan in verband met den minder gunstige toestand in de cultures, in het afgeloopen jaar aanzienlijk minder werd geïmporteerd. Het onderstaand staatje laat zien, dat Nederland behalve voor de n.a.g. meststoffen relatief een vooruitgang boekte.

	In mill. kg		In % totalen invoer	
	1937	1938	1937	1938
Superfosfaat en dubbel idem	2,6	3,1	45,6	74,2
Zwavelzure ammoniak	44,4	39,6	43,3	56,0
N.a.g. meststoffen	21,5	13,8	47,3	33,3

De daling van den invoer van rij- en voertuigen komt op rekening van de vliegtuigen, waarvan 8 stuks uit Nederland werden aangevoerd tegen 31 stuks in 1937. De vermindering wordt echter gecompenseerd door de levering van twee schepen ter waarde van ongeveer *f* 7 mill., welke zooals reeds werd opgemerkt, niet in de statistiek zijn opgenomen.

Uitvoer.

De uitvoer bedroeg in 1938 799,7 mill. kg met een waarde van *f* 133,1 mill. of 7,3 mill. kg en *f* 63,3 mill. minder dan in 1937. Ongeveer de helft daarvan wordt in het Moederland werkelijk ingevoerd, het overige wordt hetzij reeds tevoren, hetzij na opslag in entrepôt, verkocht naar andere landen. De Nederlandsche statistiek geeft dan ook een veel geringeren invoer uit Nederlandsch-Indië aan; voor 1938 vermeldt zij een import van 424,2 mill. kg met een waarde (bij invoer in Nederland) van *f* 101,7 mill. Waar in het Economisch Weekblad geregeld overzichten worden gepubliceerd van het handelsverkeer met deze gewesten volgens de uitkomsten van de Ned. statistiek, zoodat men daaruit kan nagaan welke producten Nederland afneemt en tot welke hoeveelheden, moge hier volstaan worden met een weergave van de cijfers van de N.I. statistiek, welke een inzicht geven in hetgeen door het intermediair van Nederlandsche handelshuizen wordt verkocht.

De teruggang van den export in het afgeloopen jaar is, wat de waarde aangaat, in de eerste plaats een gevolg van den verminderden uitvoer van tin en tinerts. Door de verscherpte restrictie namen de verschepingen af van 40,9 mill. kg tot 21,4 mill. kg, terwijl de waarde met *f* 38,5 mill. daalde tot *f* 24,6 mill. Ruim 60% van het totale decres van de uitvoerwaarde komt dus op rekening van dit product.

Met betrekking tot het volume vallen verschillende mutaties te constateeren. De uitvoer van suiker, welke van 1936 op 1937 steeg van 6,0 mill. kg tot 121,0 mill. kg nam in 1938 toe tot 166,0 mill. kg, waarvan 66,4 mill. kg S.H.S. en 91,7 mill. kg Nieuw Assortiment.

Ook de belangrijke groep der olie- en vethoudende vruchten en zaden en plantaardige oliën en vetten vertoont een vooruitgang en wel van 206,7 mill. kg tot 224,5 mill. kg. Ondanks dit accres verminderde de waarde met *f* 11,3 mill. tot *f* 15,9 mill. De toeneming van het gewicht moe geheel worden toegeschreven aan den verhoogden export van palmolie (63,8 mill. kg tegen 34,7 mill. kg) en palm-pitten (21,1 mill. kg tegen 11,2 mill. kg). Van copra, het voornaamste product van deze groep werd ongeveer evenveel verscheept als in 1937, namelijk 126,8 mill. kg (v.j. 125,5 mill. kg). Geheel vergelijkbaar zijn deze cijfers echter niet, aangezien de naar Tsjecho-Slowakije verkochte copra sedert 1938 voor een niet onbeduidend deel in de statistiek wordt opgenomen onder de uiteindelijke bestemming, Tsjecho-Slowakije, en niet meer gelijk vroeger onder Nederland (voor order) of Duitschland.

Daarentegen liep de uitvoer van klapperolie terug van 23,4 mill. kg tot 9,7 mill. kg, een hoeveelheid, welke evenwel nog belangrijk uitgaat boven die van 1936 (3,2 mill. kg). De kedelee-export, welke in 1937 7,7 mill. kg bedroeg viel weer geheel weg.

Voorts nam de uitvoer van harde touwvezels toe van 7,1 mill. kg tot 16,3 mill. kg, terwijl die van coprakoeken met 12,5 mill. kg steeg tot 40,1 mill. kg. Ook de export van hout breidde zich uit. Genoemd zij hier ruw bekapt wildhout, waarvan 4,1 mill. kg (v.j. 1,8 mill. kg) werd geëxporteerd.

Tegenover het accres van deze producten staat een teruggang van een aantal andere landbouwvoortbrengselen. Het scherpst daalde wel de uitvoer van maïs, welke van 43,0 mill. kg terugviel tot 11,2 mill. kg. Geringere hoeveelheden werden voorts uitgevoerd van robustakoffie (13,0 mill. kg tegen 17,2 mill. kg), gepelde rijst (14,0 mill. kg tegen 24,8 mill. kg), onbewerkte rotting (2,0 mill. kg tegen 3,7 mill. kg) en gaplekmeel (2,3 mill. kg tegen 7,1 mill. kg).

De export van rubber en getah was slechts weinig lager dan in 1937 (21,5 mill. kg tegen 23,6 mill. kg). De waarde daarvan daalde van *f* 14,5 mill. tot *f* 9,7 mill.

Voor verdere bijzonderheden betreffende den in- en uitvoer moge worden verwezen naar de op pag. 384/386 van dit nummer opgenomen tabellen.

(Mededeeling van het Centraal Kantoor voor de Statistiek, Afdeeling Handelsstatistiek).

Nederland's economische toestand gedurende de laatste maanden van 1938 en in het begin van 1939.

Indien de wereldhuishouding en het bedrijfsleven der verschillende landen alléén het verloop der wereldpolitiek hadden weerspiegeld, dan had de wereld in het afgeloopen jaar meer dan één keer op den rand van een economische catastrophe gestaan. Maar gelukkig waren de aan de wereldeconomie inhaerente eigen krachten sterk genoeg om te voorkomen, dat de wereldhuishouding, hoe sterk ook beïnvloed door de politieke gebeurtenissen en door de vrees voor verdere verwikkelingen, geheel en al in het kielzog van de politiek geraakten.

Daaraan is het toe te schrijven, dat de economische situatie in geen enkel groot land zulke zware crises heeft doorgemaakt als de politieke. Zelfs in de V.S. van Amerika, waar de golven der conjunctuur grooter zijn en misschien ook wat sneller op elkaar volgen dan in de landen der Oude Wereld, kon van een alles vernietigende crisis niet worden gesproken, al was er de depressie erg genoeg en werd het volkomen herstel daarna juist door de Europeesche politieke ontwikkeling minstens vertraagd.

Een dergelijke *vertraging van het herstel*, waarop werd gehoopt, toonde ook de *Nederlandsche volkshuishouding* na de inzinking, die omstreeks het midden van 1938 was tot staan gekomen. Niet bepaald gunstig, was de situatie in Nederland toch ook geenszins uitgesproken slecht. Er was geen volkomen duidelijke trend vast te stellen. Dit is ook het oordeel van het Centraal Bureau voor de Statistiek en van het Nederlandsch Economisch Instituut, die een besliste verbetering of een beslisten achteruitgang, volgende op het beginnende herstel in den zomer, niet konden constateeren.

Daarbij valt niet te ontkennen, dat in Nederland — misschien in mindere mate dan in andere landen, maar toch duidelijk merkbaar — *Regeeringsuitgaven voor de defensie* ook tot grootere bedrijvigheid en daardoor tot verzachting der economische depressie bijdragen. Terecht heeft de Voorzitter van de Kamer van Koophandel te Rotterdam in zijn Nieuwjaarsrede de vraag gesteld, hoe het met de bedrijvigheid zou staan, indien er niet voor de bewapening moest worden gewerkt. Bewapening als middel tot bestrijding van een achteruitgang der conjunctuur — ziedaar een feit waarvan ook heel knappe economici der vorige eeuw niets zouden hebben begrepen. Maar in Nederland beperkt zich de verhooging der Regeeringsuitgaven geenszins tot de voor de landsverdediging vereischte sommen; ook voor *publieke werken* worden thans grootere bedragen besteed dan ooit tevoren. Voegt men aan deze feiten nog toe, dat de opleving van 1936/37 zekere nawerking heeft en dat ook hiervan een verhooging der koopkracht uitgaat, dan heeft men de voornaamste oorzaken genoemd, waardoor een scherpe inzinking der economische bedrijvigheid werd voorkomen.

Bovendien is de wereld juist tengevolge van de voortdurende bedreiging van den wereldvrede veel minder gevoelig voor dreigementen, redevoeringen en militaire acties in min of meer verwijderde landen geworden, dan men een menschenleeftijd geleden, of zelfs in de eerste jaren na den oorlog voor mogelijk zou hebben gehouden. Zeker, de neiging iets te ondernemen, wordt door de permanente vrees voor een oorlog, door de steeds hernieuwde onrust, door de met dreigementen gepaard gaande eischen sterk getemperd, maar de uitwerking van dit al is toch heel wat minder dan gelijksoortige factoren een aantal jaren geleden zouden hebben gehad. Ja, het is niet geheel denkbeeldig, dat de wereld aan dezen toestand van voortdurende spanning gewend raakt, dat zij de onrust als iets normaals gaat beschouwen, zooals zij thans zooveel wat haar nog kort geleden met afschuw vervulde, zwijgend aanvaardt en tegenover zooveel, wat maar luttele jaren geleden als strijdig met de algemeen erkende zedelijke principes zou zijn veroordeeld, onverschillig staat.

Wie die vaststelt, behoeft daarom nog geenszins tot de laudatores temporis acti te behooren en zal zich tegenover verwijten, dienaangaande aan zijn adres geuit, kunnen troosten met de gedachte : On est toujours le réactionnaire de quelqu'un. Misschien hebben dit ook de *negen mannen* gedaan, die in een *adres* aan den Minister van Financiën de handhaving, ja zelfs een veel nauwkeuriger toepassing van de meest conservatieve opvattingen betreffende het beheer der staatsfinanciën eischten. Tegenover dit Manifest der Negen verklaarden kort daarop veertien anderen, die zonder de principes van een voorzichtig beleid in 's Rijks financieele aangelegenheden te willen ontraden, toch de politiek van de Regeering te kunnen verdedigen, die immers, naast groote zuinigheid in tal van dingen, toch ook uitgaven in den dienst van het economisch herstel aanvaardbaar acht. Misschien kan men de tegenstelling tusschen de beide groepen in het kort aldus formuleeren, dat de eerste in een bijzonder conservatief beleid, in een beperking der staatsuitgaven, de zekerste garantie voor een economisch herstel ziet, terwijl voor de tweede groep de noodzakelijkheid van dit herstel de alles beheerschende factor is, en zij van zulk een herstel op den duur ook een verbetering der staatsfinanciën verwacht. M.a.w. wat voor de eene groep voorwaarde is, is voor de andere groep resultaat ; en omgekeerd.

Nu zou men kunnen pogen de noodzakelijkheid van een politiek van beperking der staatsuitgaven met de opmerking te verdedigen, dat Nederland's *gevestigde schuld* ten bedrage van rond *f* 3.200 millioen een recordpeil heeft bereikt. Maar dit argument lijkt zwaarder te wegen dan het inderdaad weegt. Want afgescheiden daarvan, dat dit bedrag slechts *f* 284 millioen (of ± een tiende) hooger is dan het oude op 1 Januari 1925 bereikte record van *f* 2.916 millioen, terwijl de bevolking in deze jaren met nagenoeg een vijfde is toegenomen (1925 bereikte zij 7.315.000 inwoners, 1937 8.640.000 en is sindsdien nog verder gestegen) moet overwogen worden, dat in deze som ook de z.g. ,,spoorwegleening'' is begrepen, d.w.z. de leening van bijna *f* 450 millioen door den Staat in verband met de overneming der Nederlandsche Spoorwegen aangegaan, terwijl de Staat vroeger de

leeningen der beide groote spoorwegmaatschappijen indirect had gegarandeerd. Daar komt nog bij, dat in het bovenstaand bedrag niet veel meer dan een veertigste (*f* 88 millioen) tegen hoogeren rentevoet dan 3% is geleend, zoodat de rentelast thans belangrijk minder zwaar is dan in 1925 (1925 *f* 124,38 millioen, 1938 *f* 113,39 millioen en 1939 *f* 95,05 millioen). Daardoor is zelfs, rekening houdende met sterk verhoogde aflossingen der schuld (1925 *f* 46,41 millioen, 1938 *f* 49,92 millioen en 1939 *f* 69,40 millioen), de totale druk van de Staatsschuld belangrijk minder dan in 1925. Wil men den toestand van 1925 met dien van 1939 nog preciezer vergelijken dan zal men zich echter ook moeten herinneren, dat het belastbare gedeelte van het Nederlandsche volksvermogen in 1925/26 *f* 12.948,38 millioen beliep, en in 1937/38 *f* 12.700,55 millioen.

De totale *Rijksontvangsten* (directe belastingen en „overige middelen"), echter zonder de inkomsten van de drie groote fondsen (Gemeentefonds, Werkloosheidssubsidiefonds en Verkeersfonds), hebben in 1938 *f* 440,14 millioen bereikt tegen *f* 436,84 millioen in 1937. Telt men daarbij nog de ontvangsten der drie genoemde fondsen ten bedrage van resp. *f* 66,04 millioen, *f* 50,58 mill. en *f* 30,78 millioen, dan komt men tot een totaal van niet veel minder dan *f* 600 millioen.

Zelfs indien de opbrengst van sommige belastingen het hoogste heeft benaderd en de betreffende tarieven moeilijk met een ander argument dan wegens de noodzaak om middelen voor de landsverdediging en de werkloosheidsbestrijding te vinden, kunnen worden verdedigd, dan dient toch gememoreerd te worden, dat het *Nederlandsche Staatscrediet* noch hierdoor noch door het absolute bedrag van de staatsschuld wordt bedreigd. De koersen van de Nederlandsche Staatsleeningen getuigen van een nationale en internationale waardeering voor de soliditeit der Nederlandsche Staatsfinanciën. Daaraan verandert het feit niets, dat ook de *buitengewone ruimte op de geld- en kapitaalmarkt* tot de hooge koersen der gevestigde schuld sterk bijdraagt. Maar zonder vertrouwen in de Nederlandsche financieele en monetaire verhoudingen, ware een dergelijke ruimte op geld- en kapitaalmarkt niet mogelijk. Typeerend voor deze verhoudingen is het disconto, waartegen de jongste Schatkistpromessen (ten behoeve van het Egalisatiefonds) konden worden geplaatst. Dit disconto bedroeg voor de promessen met 4, 5, 6, 7 en 8 maanden looptijd resp. 1/8, 1/8, 3/16, 1/4 en 7/16%.

Deze plaatsing betrof een vernieuwing van dergelijke promessen. Behalve de voor rekening van het Egalisatiefonds geplaatste promessen zijn geen Schatkistpromessen meer in omloop (in September 1936 *f* 85,7 millioen), terwijl van het begin December 1938 uitstaande bedrag aan *Schatkistbiljetten* ad *f* 221,3 millioen (September 1936: *f* 440,3 millioen) zeker een groot gedeelte nog in het loopende jaar zal worden afgelost.

Het pleit ook niet tegen onze bewering betreffende het vertrouwen, nationaal en internationaal, in de Nederlandsche monetaire toestanden, indien de *gulden* gedurende de verslagperiode eenige keeren tegenover de voornaamste buitenlandsche valuta's ietwat zwakker was. Dit hing met zekere nervositeit betreffende de Europeesche politieke situatie samen en met al dan niet opzettelijk verspreide geruchten betreffende gevaren, waaraan juist Nederland zou bloot staan, en die vooral in het buitenland omliepen, maar in Nederland zelf niet zoo tragisch werden opgevat. Met deze zwakkere tendenz contrasteerde de zeer vaste houding, die de gulden had vertoond, juist voordat deze geruchten in omloop kwamen. Het is mogelijk, dat tot de vaste houding van den gulden ook de politiek van de Nederlandsche Bank en het Egalisatiefonds hebben bijgedragen. Men wist immers, dat een Fransch crediet in goud zou worden afgelost, en dus hadden de voor het Nederlandsche geldwezen aansprakelijke instanties er geen belang bij, om den gulden, toen hij neiging tot aantrekken vertoonde, te remmen. Na de aflossing van dit crediet was de situatie gewijzigd, en kon de Gulden, die zich voordien eenigszins naar den Dollar had gericht, zich weer ietwat dichter bij het Pond aansluiten. Daardoor werd de afstand tegenover den vroegeren koers nog wat extra vergroot.

De beslissing van de Britsche autoriteiten, om den *goudvoorraad* van de Bank of England te *herwaardeeren*, heeft — dit was welhaast onvermijdelijk — ook in Nederland tal van pennen in beweging gebracht; het Voor en het Tegen van een soortgelijken stap, ook in Nederland, werd besproken. Vermoedelijk zal op den duur toch een herwaardeering van den goudvoorraad moeten geschieden, maar zoo lang de Gulden een „zwevende valuta" is, hebben de autoriteiten blijkbaar weinig neiging, om tot dezen maatregel te besluiten. Daarmede voorkomen zij tevens, dat de „herwaardeeringswinst" reeds nu voor een of ander doel zou moeten worden bestemd. Deze winst blijft veel lager dan het cijfer van nagenoeg *f* 400 millioen, dat men soms hoort noemen, en dat verkregen wordt, indien men den *geheelen* goudvoorraad van de Nederlandsche Bank zou herwaardeeren, terwijl slechts een gedeelte daarvan, n.l. de nagenoeg *f* 700 millioen, die de circulatiebank op 26 September 1936 bezat, voor de winstberekening in aanmerking komt. Want het overige goud werd ongeveer tegen den thans geldenden prijs verkregen, al staat het bij de Nederlandsche Bank, die het van het Egalisatiefonds overneemt, tegen den ouden prijs te boek. Het bedrag, waarmede dit gedeelte van den goudvoorraad, tegen den ouden prijs berekend, bij de Nederlandsche Bank te laag te boek staat, komt overeen met het verlies, dat het Egalisatiefonds boekt, doordat het dit goud tegen marktprijs koopt, maar tegen den ouden goudprijs aan de Nederlandsche Bank afstaat. De feitelijke herwaardeeringswinst zal dus nog geen *f* 200 millioen bedragen, en daarvan zal — al werd in principe besloten, dat deze winst aan den Staat zal komen — toch een zeker gedeelte in mindering komen van het *verlies*, dat de *Nederlandsche Bank* tengevolge van den val van het Pond in September 1931 heeft geleden. Dit verlies van bijna *f* 30 millioen werd toen voor ongeveer een derde door een afboeking van de reserves gedekt, terwijl de Staat zich voor de overige twee derden door de Nederlandsche Bank liet debiteeren, met dien verstande echter, dat dit bedrag successievelijk uit de winst der Bank moest worden aangezuiverd, hetgeen ook geregeld is geschied, zoodat de Bank thans nog slechts *f* 9 millioen moet terugbetalen. De Regeering heeft erkend, dat aandeelhouders een billijke vergoeding voor dit geleden verlies toekomt, en dat daarmede bij de bepaling en verdeeling der herwaardeeringswinst zou worden rekening gehouden. Daaraan indachtig heeft de Beurs, na het bekend worden van den Britschen maatregel, den koers der aandeelen Nederlandsche Bank niet onbelangrijk doen stijgen, al zijn de winstmogelijkheden voor de circulatiebank thans veel

geringer geworden, daar de rente zoo buitengewoon laag is en de emissiebedrijvigheid sterk heeft afgenomen.

Trouwens bij de *Nederlandsche* particuliere banken is dit niet anders, en daarvan getuigde het eerste verslag dat dit jaar van een groote bank verscheen, (n.l. dat van de Rotterdamsche Bankvereeniging) en de verlaging van het dividend van deze instelling van 6 tot 5% evenals de dividendverlagingen, die door andere instellingen werden aangekondigd.

Het *emissiebedrijf*, in het begin van het jaar nog zeer levendig, is sindsdien sterk ingekrompen, vooral omdat thans zoo goed als alle leeningen, die volgens de leeningsvoorwaarden voor conversie in aanmerking kwamen, ook inderdaad geconverteerd zijn. Inmiddels vallen echter in het nieuwe jaar eenige belangrijke emissies te constateeren, n.l. (in chronologische volgorde): de uitgifte van *f* 4 millioen 4% obligaties van de Koninklijke Nederlandsche Hoogovens en Staalfabriek tegen den koers van 100%, de emissie van *f* 100 millioen 3½% obligaties van de Bataafsche Petroleum Mij. tegen 100½% en de uitgifte van *f* 100 millioen 4% Fransche buitenlandsche leening tegen den koers van 95%. Slechts deze laatste leening was bestemd voor conversiedoeleinden. De beide eerstgenoemde leeningen hadden een „succès foudroyant" terwijl de laatste niet meer dan een „succès d'estime" boekte. Er bleek echter later goede vraag ook voor deze stukken te bestaan, zoodat de leening met een agio van 3% tegenover den koers van uitgifte werd verhandeld. Het agio van de leening der „Hoogovens" bedraagt ongeveer 2%, en dat van de Bataafsche iets meer dan 1%. Deze beide laatste leeningen dienen ter financiering van uitbreidingen van het bedrijf.

Het succes der leening van de „Hoogovens" en nog meer dat van de Bataafsche, waarop door premiejagers en anderen voor vele milliarden werd ingeschreven, deed weer het oeroude vraagstuk der billijke *toewijzing in geval van overteekening* opleven. Een juiste methode is nog steeds niet gevonden, en dat de thans gebruikelijke formule in het prospectus, dat in geval van overteekening de „toewijzing systematisch zal geschieden", niets beteekent, als niet is vastgesteld, waarin het „systematische" bestaat, is voor bestrijding nauwelijks vatbaar.

In het afgeloopen jaar heeft de *emissie-activiteit* zich als volgt ontwikkeld:

Het emissiebedrijf in 1937 en 1938 (in millioenen guldens).

	Nieuw geld	Conversies	Totaal
1937	129,11	2.162,36	2.291,47
1938	130,61	1.293,54	2.424,15
1938 {méér = + / minder = —	+1,50	—868,82	—867,32

Binnen- en buitenlandsche emissies (alleen nieuw geld). In millioenen guldens.

	Binnenland		Buitenland		Totaal	
	1937	1938	1937	1938	1937	1938
Aandeelen	39,06	25,60	—	—	39,06	25,60
Obligaties	60,34	72,22	29,71	32,79	90,05	105,01
Totaal	99,40	97,82	29,71	32,79	129,11	130,61

Na de inzinking, die tijdens de September-crisis ook de beste *obligaties* hadden ondergaan, herstelden haar koersen spoedig, al werden de hoogste koersen van het jaar niet weer bereikt. Gedurende de later volgende dagen van spanning vermochten *Nederlandsche* obligaties zich goed te handhaven. Sterker waren de koersfluctuaties der buitenlandsche leeningen. De *Fransche* leeningen konden van den gunstigen indruk profiteeren, dien de beslistheid maakte, waarmede de Regeering naar saneering der Staatsfinanciën streeft, en zoo vast was de tendenz, dat zelfs de Italiaansche eischen haar geen afbreuk konden doen. *Duitsche* leeningen bereikten in verschillende gevallen de laagste ooit genoteerde koersen, en nog erger waren de koersverliezen, die de oude Oostenrijksche leeningen zich moesten getroosten. De 7% Oostenrijksche leening viel terug tot een peil, dat men alleen in den na-oorlogstijd, gedurende de inflatiejaren, had gekend, n.l. tot 6%, en ook de 4½% gegarandeerde guldensleening zakte in tot minder dan de helft van de noteering van een jaar geleden. Een scherp koersverlies boekte ook de Tsjecho-Slovaaksche leening. De meeste andere buitenlandsche leeningen waren matig lager.

De *omzetten* ter beurze waren gering, zooals uit de opbrengst van het effectenzegel blijkt, al geeft dit cijfer geen volkomen zuiver beeld. Deze opbrengst was *f* 3,15 millioen in 1935, *f* 5,85 mill. in 1936, *f* 8,96 mill. in 1937 en slechts *f* 4,39 mill. in 1938.

Het *algemeene koerspeil* verschilde aan het einde van het jaar niet noemenswaardig van het peil aan het begin van het jaar, al was de beweging bij de verschillende aandeelengroepen nogal uiteenloopend, zooals het verloop van den door de Rotterdamsche Bankvereeniging dagelijks berekenden index duidelijk aantoont:

Totaal- en groepsindex van de Amsterdamsche Beurs in 1938.

	3 Jan.	hoogste	laagste	30 Dec.
Algemeene index	148,60	156,20	130,20	147,20
Credietinstellingen	134,40	141,40	116,60	120,00
Koloniale banken	124,70	140,80	107,00	130,30
Industrie	142,50	155,70	132,60	147,70
Electriciteit	170,00	191,70	157,00	186,50
Handelmaatschappijen	136,40	142,20	123,50	139,10
Mijnbouw	139,10	169,10	133,00	164,10
Petroleum	124,80	130,30	100,70	110,80
Rubber	147,70	172,70	114,80	160,00
Scheepvaart	262,80	283,80	216,70	260,10
Suiker	154,80	182,00	122,60	180,70
Tabak	125,60	142,10	104,70	108,70
Diverse koloniale ondernemingen	155,80	164,40	136,90	157,10
Spoorwegen	194,40	203,90	146,70	155,40

In de *maandbalansen*, die de groote Nederlandsche banken sinds den zomer publiceeren, waren de September-gebeurtenissen wel op een zeer duidelijke manier tot uitdrukking gekomen: bij vier instellingen daalden de kasmiddelen en call-gelden van 31 Augustus tot 30 September van *f* 261,7 millioen tot *f* 179,6 millioen, terwijl de crediteuren in rekening-courant en de deposito's van *f* 667,5 millioen tot *f* 624,2 millioen terugliepen. Ook daarna zijn nog verschillende veranderingen ingetreden, zoodat eind November (eind December worden in verband met het verschijnen der jaarverslagen geen maandcijfers gepubliceerd) het tegoed bij binnen- en buitenlandsche banken sterk gestegen was, en de kasmiddelen enz., alhoewel zij weer sterk aangetrokken

hadden, toch nog niet op het peil van eind Augustus waren gekomen. Schatkistpapier steeg niet onbelangrijk, terwijl andere wissels van publiekrechtelijke lichamen een daling vertoonden. De onrust, die in Januari heerschte, had echter op de cijfers der banken nagenoeg geen invloed.

Een voorzorgsmaatregel is het natuurlijk, wanneer de Nederlandsche Bank een gedeelte van haren *goudvoorraad naar het buitenland* — vermoedelijk naar New York — laat brengen. Hoe groot dit depôt in het buitenland is, kan niet worden gezegd, omdat de Nederlandsche Bank sinds eenigen tijd, daartoe gemachtigd door een Koninklijk Besluit, dit cijfer niet meer publiceert. Naar het schijnt is dit geschied, om te voorkomen, dat uit de veranderingen in dit tegoed conclusies worden getrokken betreffende de operaties van het Egalisatiefonds.

Tot op zekere hoogte is het ook een gevolg van den wensch van den belegger, het risico van zijn beleggingen ook in aardrijkskundig opzicht te verdeelen, zoodat *introducties van Canadeesche, Zuid-Afrikaansche en Zweedsche fondsen* hier een goed onthaal vonden. Deze introducties geschiedden in den vorm van z.g. *depôtfractiebewijzen*, die worden uitgegeven tegen een depôt van bepaalde samenstelling, en telkens b.v. $^{1}/_{100}$ of $^{1}/_{50}$ van zoo'n ,,depôteenheid'' vertegenwoordigen. In tegenstelling tot de Britsche ,,trust units'', die daarmede min of meer overeenkomen, maar niet tot den Londenschen beurshandel zijn toegelaten, worden deze depôtfractiebewijzen tot de noteering in Amsterdam toegelaten. Deze depôtfractiebewijzen waren in het afgeloopen jaar zelfs de ,,groote mode'' en werden in de meest verscheiden samenstelling aangeboden. Echter bleek, dat het publiek toch bij zijn aankoopen niet geheel zonder de gave des onderscheids te werk gaat, en daarom werden sommige dezer nieuwe creaties minder gunstig ontvangen dan tal van andere.

De tweede ,,feature'' op emissiegebied waren de talrijke *introducties van Amerikaansche fondsen*, en men maakt zich aan een slechts lichte overdrijving schuldig, indien men zegt, dat er maar enkele goede Amerikaansche industrieele aandeelen bestaan, die nog niet hun weg naar de Amsterdamsche beurs hebben gevonden.

Deze introducties van buitenlandsche waarden, alsmede de geenszins geheel tot staan gekomen *credietverstrekking aan het buitenland* hebben natuurlijk ook invloed op de betalingsbalans en het pleit voor de sterkte van het Nederlandsche betaalmiddel, dat het hierdoor niet werd beïnvloed. Deze credietverstrekking neemt echter steeds minder den vorm van financiering van den internationalen handel aan, een onvermijdelijk gevolg van de moeilijkheden in het internationale handels- en betalingsverkeer.

Ondanks al deze belemmeringen en de minder gunstige economische toestand in tal van landen, heeft zich de *Nederlandsche buitenlandsche handel* betrekkelijk goed kunnen handhaven, zooals uit het volgende overzichtje blijkt:

Nederland's buitenlandsche handel (in duizenden guldens).

Jaar	Invoer	Uitvoer	Invoer-saldo	Invoer gedekt door uitvoer (%)
1938	1.414.825	1.039.156	375.669	73,4
1937	1.551.193	1.148.111	403.082	74,0
1938	—136.368	—108.955	—27.413	—0,6

Men heeft in *Duitschland* gemeend den sterk groeienden achterstand in de Nederlandsch-Duitsche clearing (*f* 28.955.400 aan het einde van 1938) speciaal door een vermindering van den Nederlandsch-Duitschen handel te kunnen verklaren. Een vermindering van de Nederlandsche aankoopen in Duitschland en van de Duitsche aankoopen in Nederland is er inderdaad te constateeren en de Nederlandsche invoer uit Duitschland liep van *f* 327,37 millioen in 1937 tot *f* 300,90 millioen in 1938 terug, terwijl de Nederlandsche uitvoer naar Duitschland van *f* 176,11 millioen tot *f* 153,89 millioen daalde. Maar deze vermindering komt overeen met de inkrimping van den wereldhandel en van den handel van Nederland met andere landen, en is dus niets speciaals. Ook de handel met Groot-Britannië, Nederland's grootste afnemer, toont een achteruitgang aan. Immers daalde de Nederlandsche uitvoer daarheen van *f* 247,70 millioen tot *f* 233,99 millioen en de Nederlandsche invoer uit Groot-Britannië van *f* 129,04 millioen tot *f* 115,14 millioen. De achterstand in de clearing is te verklaren door het intensievere gebruik, dat Duitschland van zekere Nederlandsche ,,diensten'' (vooral in de Rijnvaart en meer in 't bijzonder in de Septemberdagen) maakte, voorts door het verhoogde percentage z.g. ,,vrije deviezen'', dat Duitschland verkreeg, en ten derde door den achteruitgang van den Nederlandsch-Oostenrijkschen handel na de ,,Anschluss''. Van een georganiseerde boycotbeweging kan niet worden gesproken; gevallen, waar van Duitschen kant relaties met Nederlandsche firma's werden verbroken kwamen voor, en dit leidde onvermijdelijk tot een vermindering van zaken, die echter bij een totalen goederenomzet van nagenoeg een half millliard gulden tusschen de beide landen geen gewicht in de schaal kan hebben gelegd.

De achteruitgang in de conjunctuur komt echter niet alleen in den buitenlandschen handel tot uitdrukking, maar ook bij de productie van de eenige industrieele grondstof, die Nederland op groote schaal voortbrengt: *steenkool*. De productie der Limburgsche mijnen bereikte in 1938 13.487.523 tons tegen 14.231.268 tons een jaar geleden en 12.802.536 tons twee jaar geleden. Het aantal arbeiders was op 1 Januari 1937/39: 29.574, 32.163 en 32.305, waarvan 19.033, 20.989 en 20.563 ondergrondschen.

De Nederlandsche bankier zou, gezien de afnemende mogelijkheden om in het gewone bankbedrijf met behoorlijke winst te werken, gaarne nieuwe paden willen bewandelen. Men heeft in dit verband vooral aan de industriefinanciering gedacht, maar de moeilijkheden op dit gebied zijn grooter dan men geneigd is te denken. Desondanks wordt de oprichting van *nieuwe takken van industrie* of de uitbreiding van bestaande niet verwaarloosd, getuige de oprichting van twee aluminiumbedrijven, waarvan echter één geen bedrijfsvergunning kon verkrijgen (de N.V. Eerste Nederlandsche Electrolyt Tinfabriek (Enet)), terwijl de Kon. Nederl. Hoogovens hopen, medio Maart met de staalproductie te kunnen beginnen, en met den bouw van een tweeden Siemens-Martin-oven (de eerste is nu klaar gekomen) een aanvang wordt gemaakt. De staalfabriek van van Leer's Walsbedrijven wordt vergroot. Een N.V. Algemeene Kunstvezel Mij. zal den kring van Nederlandsche, bij de productie van kunstvezels geïnteresseerde, bedrijven vergrooten.

De door het Centraal Bureau voor de Statistiek berekende *index der industrieele productie* in Nederland bedraagt voor 1938 104 (1929 = 100); die van de

consumptiegoederen-industrieën is 111, en die van de productiemiddelen-industriëen 87. In 1937 waren deze cijfers: 103, 113 en 87, en in 1936 91, 103 en 71. Ook deze cijfers bevestigen den in de inleiding weergegeven algemeenen indruk, dat de economische bedrijvigheid in Nederland niet bepaald ongunstig was.

De productie van *textielgoederen* is in het vierde kwartaal belangrijk grooter geweest dan in het derde. Zij was bij katoenspinnerijen en -weverijen resp. 106 en 80 (3e kwartaal 99 en 71), en in de wolindustrie 153 (131). In de tricotage-industrie was de index bij onder- en bovengoed 185 (152), en bij kousen en sokken 257 (226).

De Coöperatieve Condensfabriek ,,Friesland'' doet moeite, om alle andere coöperatieve zuivelfabrieken tot een participatie in een proeffabriek voor de fabricage van *melkwol* te bewegen. Over den vooruitgang van deze fabricage in Nederland heeft men in den laatsten tijd in het openbaar niets vernomen.

De *bouwbedrijvigheid* is ook in het afgeloopen jaar zeer bevredigend geweest. De aanbestedingen bereikten *f* 127,25 millioen tegen *f* 130,18 millioen in 1937 en *f* 84,45 millioen in 1936. Het cijfer van 1937 is in zoover iets geflatteerd, dat in dat jaar de twee groote werken: de Maastunnel in Rotterdam en de Meerdijk in den N.O. Polder van de Zuiderzee voor resp. *f* 11,89 en *f* 12,27 millioen werden aanbesteed. Van bovenstaande totaalbedragen kwamen op rekening van aanbestedingen door particulieren in 1938 *f* 42,63 millioen, in 1937 *f* 33,68 millioen en in 1936 *f* 32,02 millioen. In werkelijkheid was de bouwactiviteit echter nog grooter, want lang niet alle nieuwbouw door particulieren wordt aanbesteed. De fabrieksbouw was eveneens niet onbevredigend en bereikte in 1938 *f* 2,99 millioen tegen *f* 3,17 millioen in 1937 en *f* 2,13 millioen in 1936.

De algemeene indruk, dat ,,het in 1938 slechter had kunnen zijn'' wordt bevestigd door de eerste *dividendaankondigingen* of winstcijfers van Nederlandsche industrieele ondernemingen; wij releveeren de Nederlandsche Fordfabriek, die weer 20% betaalt en de Kunstzijdespinnerij Nijma, die onveranderd 7% uitkeert. Kleiner zal het dividend bij van Gelder & Zonen's Papierfabrieken zijn.

Zeer bevredigende cijfers toont eveneens de *havenbeweging van Rotterdam*, zoowel wanneer men alleen op de absolute cijfers let, (die recordcijfers zijn), alsook indien men haar met die van Rotterdam's groote mededingers vergelijkt:

Het verkeer der drie groote Noordzee-havens.

Jaar	Rotterdam		Hamburg		Antwerpen	
	Schepen	1000 N.R.T.	Schepen	1000 N.R.T.	Schepen	1000 N.R.T.
1938	15.366	24.744	18.595	20.833	11.762	19.786
1937	14.375	23.750	18.330	19.616	12.386	20.600
1938 meer = + minder = —	+991	+994	+265	+1.217	—624	—813
ddo. (%)	+6,9	+4,2	+1,4	+6,2	—5,0	—3,9
1936	12.623	20.572	16.288	18.922	11.429	18.895
1935	11.126	18.029	15.705	18.215	11.125	18.069
1934	11.436	17.974	16.706	18.432	10.305	16.840
1933	10.118	15.268	16.570	17.713	9.841	17.373

Dit alles bij elkaar vestigt wel den indruk, dat zoodra de druk, dien de politieke situatie ook op het Nederlandsche bedrijfsleven uitoefent, is weggenomen, dit voor een verbetering van de conjunctuur klaar staat en de thans teruggedrongen krachten zich in een opleving in verschillende takken van het volksbestaan zullen doen gelden.

W. MAUTNER.

De Landsmiddelen in Ned.-Indië gedurende Januari 1939[1]).

Algemeen.

Met ingang van 1 Januari 1939 is de Indische Bedrijvenwet op het Marine-Etablissement van toepassing verklaard.

Voorts zal voor 1939 rekening zijn te houden met de volgende tariefswijzigingen:

a. de landsopcenten op de inkomstenbelasting zijn voor het belastingjaar 1939 weder gebracht van 30 op 50;

b. het tarief van de loonbelasting is van 3% verhoogd tot 4%;

c. van de invoerrechten zijn de opcenten op de waarderechten — behoudens bepaalde uitzonderingen — van 25 tot 50 verhoogd;

d. de einde 1938 afloopende tijdelijke verlaging van het basisrecht van sommige goederen, waartoe werd besloten bij ordonnantie van 26 October 1936 (Stbl. 1936 no. 572) wordt — met enkele uitzonderingen — niet voortgezet;

e. tenslotte is het algemeene uitvoerrecht op rubber voor 1939 van 5,8 cent tot 3,8 cent per kg verlaagd.

In de maand Januari brachten de Landsmiddelen in totaal f 34,4 millioen op tegen f 36,9 millioen in dezelfde maand van het vorige jaar, of f 2,5 millioen minder.

De opbrengst van de verschillende hoofdgroepen van middelen in vergelijking met de ramingen, bedroeg in millioenen guldens onderscheidenlijk:

Groep	1/12 raming 1939	Januari 1939	1938	1937	1936	1935
Belastingen	24,3	17,6	19,8	16,5	16,7	16,5
Monopolies	3,—	2,9	2,9	2,5	2,9	3,2
Producten	4,6	2,5	3,1	2,—	1,7	1,3
Bedrijven	6,3	8,1	8,—	8,1	7,5	8,3
Diverse middelen	3,6	3,3	3,1	3,—	3,—	2,9
Totaal	41,8	34,4	36,9	32,1	31,8	32,2

1) Ter voorkoming van misverstand moge er op worden gewezen, dat in het Landsmiddelen-overzicht *kasontvangsten* worden verantwoord.

Belastingen.

A. NIET-KOHIERBELASTINGEN.

Opbrengst in mill. guldens.

	Januari 1939	1938	1937	1936	Tariefs-wijzigingen
Invoerrechten	3,1	4,2	3,9	3,7	Verhooging van opc. van 25 tot 50 m.i.v. 1 Jan. 1939.
Uitvoerrechten	1,8	2,7	2,3	0,4	M.i.v. 25 Feb. '38 is het extra uitvoerrecht van 2% vervallen.
Acc. op petroleum	0,9	0,8	0,9	1,–	
Acc. op benzine	2,2	1,9	1,3	2,7	
Acc. op lucifers	0,2	0,2	0,2	0,2	
Acc. op tabak	1,4	1,8	1,2	0,9	
Acc. op suiker	0,5	0,4	0,4	0,4	
Zegelrecht	0,6	0,9	0,7	0,5	
Loonbelasting	1,6	1,7	1,5	1,6	M.i.v. 1 Jan. '39 verhoogd van 3 tot 4% van het loon.
Totaal	12,3	14,6	12,4	11,4	

In de ontvangsten van de uitvoerrechten over Januari 1938 is nog begrepen een bedrag ad *f* 0,9 millioen aan 2% extra-uitvoerrecht, hetwelk m.i.v. 25 Februari d.o.v. is vervallen.

Een beeld van de handelsbeweging gedurende het jaar 1938 in vergelijking met de voorgaande jaren geeft onderstaand overzicht:

	Invoer			
	Gewicht in 1000 tonnen	Voor- of achteruitgang (+ of —) in % t.o.v. voorgaande jaren	Waarde in mill. guldens	Voor- of achteruitgang (+ of —) in % t.o.v. voorgaande jaren
1929	3.356	—	1.058	—
1930	2.820	— 16%	833	— 21%
1931	2.198	— 22%	549	— 34%
1932	1.726	— 21%	395	— 28%
1933	1.665	— 4%	320	— 19%
1934	1.588	— 5%	294	— 8%
1935	1.637	+ 3%	273	— 7%
1936	1.606	— 2%	282	+ 3%
1937	1.992	+ 24%	498	+ 76%
1938	1.998	—	485	— 3%

	Uitvoer			
	Gewicht in 1000 tonnen	Voor- of achteruitgang (+ of —) in % t.o.v. voorgaande jaren	Waarde in mill. guldens	Voor- of achteruitgang (+ of —) in % t.o.v. voorgaande jaren
1929	10.118	—	1.443	—
1930	9.957	— 2%	1.203	— 17%
1931	8.101	— 19%	810	— 33%
1932	8.571	+ 6%	577	— 29%
1933	8.489	— 1%	490	— 15%
1934	8.997	+ 6%	526	+ 7%
1935	9.368	+ 4%	464	— 12%
1936	9.769	+ 4%	552	+ 19%
1937	11.398	+ 17%	950	+ 72%
1938	10.961	— 4%	665	— 30%

De betalingen op de loonbelasting bedroegen, in duizendtallen guldens:

	Januari 1939	1938	1937
Contante stortingen	687	791	705
Inhoudingen op salarissen van landsdienaren	486	324	385
Verkoop loonzegels	455	546	454
Betaling op aanslag	7	5	6
	1.635	1.666	1.550
Teruggaven	5	7	6
Totaal	1.630	1.659	1.544

Met ingang van 1 Januari 1939 is het heffingspercentage weder gebracht van 3 op 4, d.w.z. dat van de belastbare vergoeding voor den arbeid, die na dien datum wordt gepresteerd, 4% loonbelasting wordt geheven. Derhalve is in verslagmaand, met uitzondering van de inhoudingen op salarissen van landsdienaren, nog grootendeels betaald volgens een tarief van 3%.

B. KOHIERBELASTINGEN.

Opbrengst kohierbelastingen, in millioenen guldens.

	1/12 raming 1939	Januari 1939	1938	1937	1936
Personeele belasting	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2
Inkomstenbelasting	2,5	1,7	1,5	1,1	1,4
Vennootschapsbelasting	2,9	0,8	0,8	0,2	0,1
Verponding	0,6	1,–	0,9	0,9	1,3
Landelijke inkomsten	1,9	0,7	0,8	0,9	1,1
Vermogensbelasting	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Totaal	8,3	4,5	4,2	3,3	4,2

De *inkomstenbelasting* en de *verponding* brachten als gevolg van meerdere ontvangsten op de aanslagen van het voorgaande resp. het loopende belastingjaar over verslagmaand *f* 0,2 en *f* 0,1 millioen meer op dan in dezelfde periode van 1938; de *landelijke inkomsten* daarentegen gaven een mindere ontvangst aan ad *f* 0,1 millioen.

Monopolies.

De opbrengst van de *monopolies* was in verslagmaand gelijk aan die in de overeenkomstige periode van het vorige jaar. Tegenover de lagere opbrengst van de *opium* ad *f* 0,1 millioen stond een hoogere ontvangst tot een gelijk bedrag bij de *pandhuizen*.

Opbrengst monopolies, in millioenen guldens.

	1/12 raming 1939	Januari 1939	1938	1937	1936
Opium	1,–	0,9	1,–	0,8	0,7
Zout	1,2	1,2	1,2	1,1	1,5
Pandhuizen	0,8	0,8	0,7	0,6	0,7
Totaal	3,–	2,9	2,9	2,5	2,9

Producten.

De *producten* brachten in verslagmaand *f* 0,6 millioen minder op dan in hetzelfde tijdvak van 1938. Tegenover de lagere opbrengst bij het *Bankatin* ad *f* 0,7 millioen stonden hoogere ontvangsten bij het *Boschwezen* ad *f* 0,1 millioen.

Opbrengst producten, in millioenen guldens.

	1/12 raming 1939	Januari			
		1939	1938	1937	1936
Gouv. Landbouwbedrijven	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4
Boschwezen	0,8	0,6	0,5	0,3	0,2
Bankatin	2,4	0,6	1,3	0,9	0,6
Steenkolen	0,8	0,7	0,7	0,4	0,5
Totaal	4,6	2,5	3,1	2,1	1,7

Bedrijven.

De *bedrijven* brachten in verslagmaand *f* 0,1 millioen meer op dan in dezelfde periode van het vorige jaar, voornamelijk door hoogere ontvangsten van den *P.T.T.*-dienst.

Opbrengst bedrijven, in millioenen guldens.

	1/12 raming 1939	Januari			
		1939	1938	1937	1936
Havenbedrijven niet I.B.W	0,1	0,2	0,3	0,3	0,3
Havenbedrijven I.B.W.	0,8	2,7	2,7	2,7	2,7
Baggerdienst	0,2	0,2	0,1	0,1	0,2
Waterkr. en Electriciteit	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2
Landsdrukkerij	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
P.T.T. [2])	1,9	1,8	1,7	1,8	1,6
S.S.	3,–	2,9	2,9	2,8	2,4
Totaal	6,3	8,1	8,–	8,1	7,5

Diverse middelen.

De opbrengst van deze groep bedroeg in verslagmaand *f* 0,2 millioen meer dan in de overeenkomstige periode van het vorige jaar. Eenigszins belangrijke hoogere opbrengsten werden geconstateerd bij *het aandeel in de winst van de Ned.-Ind. Waterkracht Exploitatie Mij.* en de *mijnconcessies* tot een gezamenlijk bedrag van *f* 0,4 millioen, terwijl *de ontvangsten in verband met gronduitgifte* en *de ontvangsten van het Gevangeniswezen* lagere uitkomsten vertoonden tot een gezamenlijk bedrag ad *f* 0,3 millioen.

Algemeen verloop der landsmiddelen in het loopende jaar in vergelijking met voorafgaande jaren.

Opbrengst in millioenen guldens.

	per maand			t/m de maand					
	1937	1938	1939	1929	1931	1935	1937	1938	1939
Januari	32,1	36,9	34,4	51,9	45,5	32,2	32,1	36,9	34,4
Februari	33,–	31,2		100,8	81,4	58,5	65,1	67,2	
Maart	38,9	44,–		151,2	118,3	86,3	104,–	111,2	
April	44,1	40,1		202,4	156,9	113,8	148,1	151,3	
Mei	47,6	61,4		256,2	195,9	147,3	195,7	212,7	
Juni	45,9	41,1		317,4	241,–	179,5	241,6	253,8	
Juli	47,8	48,2		384,4	289,7	215,9	289,4	302,–	
Augustus	41,9	39,5		446,5	335,9	246,5	331,3	341,5	
September	45,5	40,9		508,9	382,1	278,3	376,8	382,4	
October	41,2	40,8		580,4	423,7	310,1	418,–	423,2	
November	46,7	45,5		636,6	468,–	341,7	464,7	468,7	
December	50,7	39,4		708,7	516,1	379,6	515,4	508,1	

TOTAAL ZUIVERE AANSLAG.

Belastingjaar 1939 t.o.v. 1938.
Eerste maand van aanslag.

Belastingsoort	Aanslag in mill. glds.		Toelichtingen
	1939	1938	
Personeele belasting	0,7	0,2	Zelfde tarieven, vergelijkbare cijfers.
Inkomstenbelasting	3,1	2,6	M.i.v. 1 Jan. 1939 zijn de landsopcenten verhoogd van 30 op 50.
Vennootschapsbelasting	0,4	1,1	Zelfde tarieven, vergelijkbare cijfers.
Verponding	4,–	0,3	Zelfde tarieven, doch 1938 is het eerste jaar van een nieuw tijdvak.
Landrente Java en Madoera	—	0,1	Zelfde tarieven, vergelijkbare cijfers.

Belastingjaar 1938 t.o.v. 1937.
Eerste 13 maanden van aanslag.

Belastingsoort	Aanslag in mill. glds.		Toelichtingen
	1938	1937	
Personeele belasting	3,6	3,4	Zelfde tarieven, vergelijkbare cijfers.
Inkomstenbelasting	32,7	29,7	M.i.v. 1-1'38 zijn de landsopc. teruggebracht van 50 op 30.
Vennootschapsbelasting	45,9	22,8	Zelfde tarieven, vergelijkbare cijfers.
Verponding	4,5	5,4	Zelfde tarieven, doch 1938 is het eerste jaar van een nieuw tijdvak.
Landrente Java en Madoera	21,–	21,1	Zelfde tarieven, vergelijkbare cijfers.

(Publicatie van de Generale Thesaurie).

2) Excl. vergoeding voor vrijdom van briefport.

De wereldconjunctuur in Februari 1939.

In het algemeene conjunctuurbeeld is gedurende de maand Februari maar zeer weinig wijziging gekomen. Nog steeds blijft de politieke onzekerheid een rem voor een gunstige ontwikkeling, al schijnt men in de tweede helft der maand de vooruitzichten weer iets optimistischer te zijn gaan inzien. Zoowel de effectenkoersen als de goederenprijzen toonden de laatste weken een lichte verbetering. De goederenprijzen hebben evenwel de daling, die in het begin der maand was ingetreden, nog niet ingehaald. Slechts de rubberprijs beweegt zich thans op een wat hooger peil dan in het begin van Februari. De handhaving der restrictie op de bestaande basis zal hier wel als voornaamste oorzaak moeten worden aangewezen. De toestand op de kopermarkt was echter van dien aard, dat de restrictiebepalingen nog verscherpt moesten worden.

In de V. S. van Amerika worden ook de binnenlandsche politieke vooruitzichten thans weer iets gunstiger beoordeeld. De overneming van enkele electrische centrales door de „Tennessee Valley Authority" heeft de hoop versterkt, dat de strijd tusschen de Regeering en de bedrijven van openbaar nut op vreedzame wijze beslecht zal worden. Een gunstige afloop van dezen strijd blijft nog steeds een belangrijke voorwaarde voor het toekomstige conjunctuurverloop in Amerika, en indirect voor de wereldconjunctuur. Een opleving in het particuliere bedrijfsleven is namelijk in sterke mate afhankelijk van een herstel der investeeringen. Zoolang echter de strijd tusschen de Regeering en de bedrijven van openbaar nut voortduurt, durven deze laatste het niet aan om groote bestellingen te plaatsen.

Een ander gunstig symptoom in Amerika is de herhaalde verklaring, dat geen belastingverhooging zal plaats vinden. Waar het kostenpeil in de V. S. van Amerika de laatste jaren toch reeds aanzienlijk is gestegen, heeft het voor het bedrijfsleven een niet te onderschatten beteekenis, dat thans voor een jaar zekerheid bestaat, dat de fiscale lasten niet nog meer zullen worden verzwaard.

Op de valutamarkten heerscht momenteel ook een grootere rust dan in tijden het geval is geweest. Het Pond Sterling kon zijn positie ten opzichte van den Dollar nog verder verstevigen. Het handhaven van de Poolsche Zloty op haar oude pariteit schijnt daarentegen grootere moeilijkheden op te leveren. Om die reden werden de bepalingen betreffende de gouddekking in Polen dan ook minder straf gemaakt. De gulden bewoog zich ten opzichte van de belangrijkste valuta's in dalende lijn. Het element van kapitaalvlucht, dat in den loop van Januari hierbij een rol speelde, schijnt op het oogenblik echter niet meer aanwezig te zijn.

Samenvattend kan men thans wel vaststellen, dat voorzoover de conjunctuurbeweging van zuiver economische factoren afhankelijk is, de beoordeeling zeker niet ongunstig behoeft te zijn. Politieke factoren doorkruisen echter nog steeds de opgaande tendenz.

(E.V. 9/39).

De internationale handelspolitiek in Februari 1939.

In de eerste plaats worde hier een maatregel vermeld, die strikt genomen tot het volgende overzicht zou moeten wachten, namelijk de op 1 Maart in werking getreden verhooging van een groot aantal invoerrechten in Nederland. De bovenste grens van het Nederlandsche tarief, die tot dusverre bij 12% van de waarde lag, is thans verhoogd tot 20%. Deze verhoogingen zijn in het bijzonder bedoeld tot steun van de glas- en aardewerk-, textiel-, papier-, hout-, leer- en metaalnijverheid.

In Siam kwam een geheel nieuw douanetarief tot stand. Er bestaan daar te lande plannen om de nationale productie op een hooger peil te brengen, in verband waarmede o.m. de invoerrechten op suiker, koffie en thee werden verhoogd.

Van de incidenteele rechtenverhoogingen mogen die in Italië worden vermeld, waar in het belang der daar te lande gevestigde raffinaderijen de invoerrechten op bepaalde minerale oliën werden verhoogd.

In Letland, waar groote plannen worden gekoesterd met betrekking tot de rationalisatie van landbouw en industrie, werden verschillende invoerrechten verlaagd op machines, halffabrikaten en grondstoffen. Behalve den landbouw heeft men daarbij in het bijzonder de textiel- en de zeepnijverheid steun willen verleenen.

Zoowel in België als in Frankrijk werd het licentierecht op boter verlaagd — welke maatregel wellicht verband houdt met de verminderde productie als gevolg van mond- en klauwzeer — waardoor de prijzen iets omhoog liepen. In Frankrijk werd bovendien de invoermogelijkheid verruimd door een gedeelte van het voor boter vastgestelde reservecontingent ten invoer toe te laten.

Nieuwe invoercontingenteeringen in het belang der inheemsche productie werden o.m. afgekondigd in Roemenië (suikerbietenzaad) en België (grondnotenolie, kalksuperfosfaat, celluloïd in bladen en bloemkool). Dat de invoer van bloemkool in België aan een vergunning werd gebonden, houdt vermoedelijk verband met het feit, dat de strenge vorst in December storend heeft gewerkt op de teelt van vroege kasgroenten. Deze zullen thans op een later tijdstip dan gewoonlijk en in grootere hoeveelheden tegelijkertijd aan de markt komen. Met het oog hierop wil men het aanbod uit het buitenland in de hand hebben.

In Tsjecho-Slowakije werd een stelsel van invoervergunningen ingesteld voor vroege sla.

De ongunstige positie van de betalingsbalans van sommige grondstoffenlanden kwam tot uiting in Uruguay, waar het deviezencontingent voor den invoer uit Nederland voor Februari werd vastgesteld op de helft van dat voor Januari, en in Zuid-Slavië, waar de lijst van goederen, waarvoor een invoervergunning noodig

is bij invoer uit Nederland en de andere niet-clearinglanden, sterk werd uitgebreid.

Een van de belangrijkste feiten op het terrein der handelsverdragspolitiek was stellig het tot stand komen van een reeks overeenkomsten tot regeling van het goederen- en betalingsverkeer tusschen Duitschland en Italië. In het bijzonder zal de uitwisseling van Duitsche steenkool en machinerieën tegen Italiaansche groenten, fruit, zijde, hennep en kunstvezels worden bevorderd. Groote activiteit werd voorts aan den dag gelegd door Rusland, dat verdragen sloot met Italië, Polen, Letland en Litauen, en door Japan. Dit laatste land streeft er naar compensatie-overeenkomsten af te sluiten, die de voorziening van de industrie met grondstoffen zullen vergemakkelijken. Reeds kwamen zulke overeenkomsten tot stand met Italië, Turkije, Polen en Australië.

Ook kwamen verschillende op zichzelf staande compensatie-overeenkomsten tot stand. Tusschen Polen en Egypte werd de ruil van hout tegen katoen overeengekomen, tusschen Spanje en Italië die van kolen tegen wapentuig, tusschen Duitschland en Australië die van machines tegen wol. Dergelijke overeenkomsten wijzen er op, dat de rechtstreeksche deelname van den staat aan het economisch leven nog steeds toeneemt.

(E.V. 9/39).

Sisalzakken voor den export van Kenya-koffie.

Door de Sisal Products (E.A.) Ltd. is te Ruiru een nieuwe industrie begonnen, welke van speciaal belang is voor koffieplanters. Deze firma fabriceert een groote verscheidenheid van zakkenmateriaal, zakken en touw uit sisal in concurrentie met gelijksoortige fabrikaten, vervaardigd uit jute, welk laatstgenoemd materiaal tot nu toe is gebruikt voor de verpakking van Oost-Afrikaansche producten voor export naar overzeesche markten.

Deze nieuwe industrie is daarom van zooveel belang voor koffieplanters, omdat sisalzakken veel sterker en duurzamer zijn en er veel aantrekkelijker uitzien dan jute-goeniezakken. Bij een bezoek aan de fabriek van de Sisal Products (E.A.) Ltd. te Ruiru kan men slechts constateeren, dat deze nieuwe onderneming niet alleen voldoet in een lang gevoelde behoefte van de sisalindustrie, maar ook in staat is de locale afnemers van zakken, matten, touwwerk en ander verpakkingsmateriaal, betere artikelen te offreeren, dan zij tot dusverre gewend waren. De koffieplanter zal kunnen constateeren, dat reeds gedurende de periode van voorbereiding, benoodigd voor het instrueeren van locale werkkrachten in het bedienen van de machines, vele nieuwe soorten zakken, touwwerk en materiaal, gebruikt bij het drogen van koffie, werden gefabriceerd, welke zeer nuttig kunnen zijn op de koffie-onderneming.

Het inheemsche werkvolk heeft zich onder leiding van deskundigen opmerkelijk snel in het nieuwe bedrijf ingewerkt ; de plannen voor verdere productie zijn goed opgezet en in het begin van dit jaar zal de fabriek in volle productie komen van standaardmateriaal.

Sisalzakken zijn sterk en van goede kwaliteit.

De sterkte en duurzaamheid van sisalweefsels kan niet in twijfel worden getrokken. Door officieele instanties werden proeven genomen, welke hebben bewezen, dat een $2^1/_4$ lb. zak, gemaakt van sisal, 3 × zoo sterk is als het weefsel van een $2\frac{1}{2}$ lb. „Liverpool twill" zak uit jute vervaardigd. Verder zijn proeven genomen omtrent den invloed op de kwaliteit van koffie, verpakt en bewaard in sisalzakken, het dichtmaken van gaten na het gebruik van bemonsterijzers, de meer of mindere gladheid van sisalzakken bij het opstapelen, etc., waarbij tot de conclusie werd gekomen, dat bij elk separaat geval het sisalproduct zich gelijkwaardig of beter gedroeg dan jute.

Begin Januari werden zakken van 60 kg capaciteit, — $2^1/_4$ lb. tarra — vervaardigd voor den export van koffie, aan een streng onderzoek onderworpen in de opslagplaats van Messrs. Naumann, Gepp, Deutschmann te Nairobi. Twee enkele zakken, gevuld met koffie, waarvan de eene machinaal met jute genaaid was en de andere met de hand met sisaltouw, werden van een hoogte van meer dan 6 m op een cementen vloer geworpen. De zak, die met jute genaaid was, barstte op de naden open en het weefsel was eenigszins uit elkaar getrokken; de andere had geen schade ondervonden, behalve een lichte spanning op een van de naden, zonder dat er echter één boon verloren ging. Deze zak is bij de firma Naumann, Gepp, Deutschmann als bewijsstuk aangehouden. Dubbele 2 lb. jutezakken, die van dezelfde hoogte werden neergeworpen, barstten open en stortten hun geheelen inhoud uit.

Dit nieuwe fabrikaat is ongetwijfeld het materiaal voor de toekomst voor de verpakking van Kenya-koffie. De practijk zal moeten uitmaken, welke capaciteit en welk gewicht het meest geschikt zijn. Het is mogelijk, dat de conservatieve Londensche markt niet zoo gemakkelijk zal overgaan tot het gebruik van enkele zakken van 60 kg inhoud, als op andere markten het geval is, maar Sisal Products (E.A.) Ltd. kan op aanvraag volgens elke specificatie fabriceeren.

Het gebruik van enkele zakken van 60 kg capaciteit als een standaardverpakking zou ongetwijfeld een voordeel zijn voor de koffie-industrie en zou een belangrijke besparing kunnen beteekenen. Het is te hopen dat geïnteresseerden in de koffie-industrie te Londen steun zullen verleenen om de thans nog bestaande moeilijkheden te overwinnen. Een enkele sisalzak, sterker en duurzamer en aantrekkelijker van uiterlijk dan de dubbele jutegoeniezak, zooals die tegenwoordig wordt gebruikt, kan aangemaakt worden tegen een belangrijk lageren kostprijs.

Droogmateriaal en andere producten van waarde voor de koffie-industrie.

De fabriek van de Sisal Products (E.A.) Ltd. zal verder nog produceeren :

a) Een duurzame stof voor koffiedroogtafels. Dit weefsel zal van een samenstelling zijn, die de snelst mogelijke droging toelaat en tevens een maximale

bescherming geeft tegen regen, indien gebruikt als bedekking.

b) Een geschikt materiaal om als grondbedekking te dienen bij de droging van koffie gedurende het hoogtepunt van den pluk.

c) Een goedkoop en duurzaam naaigaren.

d) Een practischen en sterken koffieplukzak, welke tegen veelvuldig manipuleeren en transport op de onderneming is bestand.

De Oost-Afrikaansche markt is niet groot genoeg voor de jutefabrikanten om aan aanvragen voor speciale kwaliteiten te voldoen, doch de Sisal Products (E.A.) Ltd. hebben zich tot taak gesteld, om koffieplanters te voorzien van het beste materiaal voor bovengenoemde doeleinden, en men verwacht voor het begin van het nieuwe koffieseizoen een verscheidenheid van weefsels gestandaardizeerd te hebben, welke aan de speciale eischen van den koffieplanter zullen voldoen.

Het benutten van sisalafval.

De ontwikkeling van deze nieuwe industrie is mogelijk gemaakt door jarenlang experimenteeren om de vezels, die zich bevinden in den afval van de sisalbladeren, tot een handelsproduct te verwerken.

Na het beëindigen van de experimenten in 1936 werd een machine in den handel gebracht, de „Flume Tow Reclamation Plant", welke nu door Sisal Products (E.A.) Ltd. verkocht wordt aan koffie-ondernemingen in Oost-Afrika. Verschillende machines zijn al in gebruik genomen en men hoopt, dat alle sisalplantages in Oost-Afrika op den duur zullen overgaan tot het verwerken van sisalafval. Daar dit proces de productie van sisal met minstens 20% zal verhoogen, is het duidelijk, welk een groot voordeel dit voor sisalondernemingen kan beteekenen.

Deze uitvinding heeft den weg gebaand tot een nieuwe textielindustrie in Ruiru. "Flume tow" is een korte vezel van een fijnere samenstelling dan de origineele sisalvezel, waardoor het mogelijk is een zacht en soepel sisalweefsel te maken en tevens een sterke en lichte stof te vervaardigen.

Hierdoor is een ideale nieuwe industrie voor Oost-Afrika ontstaan door het aanwenden van een afvalproduct voor de fabricage van artikelen, welke op elke onderneming dagelijks gebruikt worden. In plaats van de benoodigde goederen te importeeren, kunnen deze nu locaal worden geproduceerd, hetgeen het land slechts tot voordeel zal strekken.

De regeeringen van de drie Oost-Afrikaansche landen moedigen thans de secundaire industrieën aan en Oost-Afrikaansche verbruikers van zakken en ander verpakkingsmateriaal kunnen nu profijt trekken uit het gebruik van locaal aangemaakte sisalproducten. Deze nieuwe afzetmogelijkheid voor een gedeelte van de productie is van groot belang voor de sisalindustrie. Een nieuwe onderneming zooals de Sisal Products (E.A.) Ltd., welke den moed en het initiatief heeft gehad om in concurrentie te treden met rijke overzeesche jutefabrieken, verdient gesteund te worden. Tenslotte zal de afnemer een artikel kunnen verkrijgen van betere kwaliteit dan het geïmporteerde, tegen denzelfden prijs.

Onder gunstige omstandigheden in Oost-Afrika kunnen wij aannemen, dat secundaire industrieën, zooals deze, in staat zullen zijn niet alleen met geïmporteerde goederen te concurreeren, maar tevens eigen exportmarkten te cultiveeren, hetgeen alle Oost-Afrikaansche landen ten goede zullen komen.

(7896/39). (*The Coffee Board of Kenya — Monthly Bulletin, January 1939*).

De Chineesche theemarkt.

Tengevolge van het Chineesch-Japansche conflict heeft de Chineesche theemarkt zich voor een groot deel van Shanghai naar Hongkong verplaatst. De Chineesche uitvoercijfers voor thee over de eerste negen maanden van 1938 geven voor den totalen uitvoer een hoeveelheid van 65.620.000 lbs., waarvan de helft naar Hongkong verscheept is, terwijl in de overeenkomstige periode van 1937 slechts ongeveer 1/12 van de totale hoeveelheid naar Hongkong werd uitgevoerd. De Hongkong-invoercijfers voor de thee geven voor den totalen invoer gedurende de eerste elf maanden van 1938 een totale waarde van HK$ 15.108.535, terwijl in de overeenkomstige periode van 1937 slechts voor een totale waarde van HK$ 3.685.026 werd ingevoerd; een vermeerdering van ongeveer 400%.

De directe uitvoer van China naar Groot-Britannië, Nederland, Frankrijk en Rusland is belangrijk gedaald in vergelijking met 1937, terwijl de uitvoer naar Duitschland en Italië een vermeerdering te zien geeft, zooals de hieronder volgende cijfers aangeven:

	1937 Jan./Sept.	1938 Jan./Sept.
Groot-Britannië	9.236.000 lbs.	1.719.000 lbs.
Nederland	1.371.000 ,,	83.000 ,,
Frankrijk	1.037.000 ,,	627.000 ,,
Rusland	20.378.000 ,,	5.000 ,,
Duitschland	645.000 ,,	866.000 ,,
Italië	—	17.000 ,,

De daling van den uitvoer naar de vier eerstgenoemde landen is echter slechts schijnbaar, daar de verscheping daarheen in den laatsten tijd via Hongkong heeft plaats gevonden, hetgeen eveneens de groote toename van den uitvoer naar deze haven verklaart.

De „Hongkong Trade and Shipping Returns" gaf voor den totalen uitvoer naar deze landen gedurende de eerste elf maanden van 1937 en 1938 de volgende waarde:

	1937 Jan./Sept.	1938 Jan./Sept.
Groot-Brittannië	HK$ 9.492	HK$ 1.987.100
Nederland................	,, 360	,, 291.156
Frankrijk.................	,, 1.260	,, 307.458

Voor den uitvoer naar Rusland geeft de ,,Hongkong Trade and Shipping Returns" geen specificatie, doch van een van de leidende exporteurs werd vernomen, dat in 1938 in totaal uit deze haven 26.166.000 lbs. met een totale waarde van HK$ 6.000.000 naar Rusland werd verscheept.

De toename van den uitvoer naar Duitschland en Italië zou waarschijnlijk verklaard kunnen worden door de veronderstelling, dat deze via Japansche handen zou zijn gegaan, welk land de thee uit het door hen bezette gebied heeft opgekocht en naar Shanghai vervoerd.

Ook Macao heeft blijkbaar als overscheephaven bij het huidige conflict baat gevonden. De uitvoer daarheen toch bedroeg in de eerste negen maanden van 1938 ruim $2\frac{1}{2}$ maal zooveel als in de overeenkomstige periode van 1937, t.w. respectievelijk 111.000 lbs. tegen 43.000 lbs.

De thee voor Rusland bestemd, wordt in de zomermaanden gedeeltelijk naar Vladivostok verscheept, gedurende de wintermaanden heeft de invoer hoofdzakelijk plaats via Odessa.

Ter ondervanging van de moeilijkheden, ondervonden bij den theehandel gedurende het conflict, heeft de Centrale Chineesche regeering bij het instellen van de ,,Foreign Exchange Control", tevens den theehandel in China gemonopoliseerd. De theeverkoop staat thans onder het Departement van Financiën. Te Hongkong bevindt zich een Foreign Trade Commissioner, hoofdzakelijk ter behartiging van den theehandel in het buitenland ; de verkoop geschiedt door de Fu Hua Trading Co.

Onder de afnemers neemt Rusland echter, volgens bekomen inlichtingen van den handelscommissaris, een bijzondere plaats in, daar alle transacties direct tusschen het Departement van Financiën in China met het U.S.S.R.-gouvernement worden afgesloten ; de handel met andere landen geschiedt door tusschenkomst van locale exporteurs.

Sinds het instellen van de contrôle op den theehandel door het Chineesche Gouvernement, wordt geen thee meer uit Shanghai verscheept. Een groote partij was echter reeds aanwezig vóór het instellen van deze contrôle.

(7754/39). *(Mededeeling van het Consulaat-Generaal der Nederlanden te Hongkong).*

Aanplant, oogst en voedseltoestand in de Buitengewesten in Januari 1939[1]).

Sumatra.

In Atjeh kon door onvoldoenden regenval in verschillende streken, als Lho Seumawé, Lho' Soekon en deelen van Idi, nog steeds een belangrijk deel van het sawah-areaal niet worden beplant, waardoor de kans op een bevredigenden rijstoogst daar zeer gering werd. In Bireuen leed het gewas in verschillende streken zeer van droogte. Elders waren de stand en de opbrengsten van het gewas bevredigend. De oogst van ladangpadi viel door droogteschade over het geheel slechts matig uit. De voedseltoestand was onveranderd, terwijl de gevolgen van den te verwachten minder goeden rijstoogst niet te ernstig werden beschouwd, daar de bevolking inkomsten verkrijgt uit diverse handelsgewassen.

In Sumatra's Oostkust mislukte eind 1938 door droogte een belangrijk deel van de padi op droge gronden, vooral op de djaloerans (afgeoogste ondernemingstabaksvelden), om welke reden door de ondernemingen in Deli en Serdang een deel van de djaloerans voor herbeplanting met maïs beschikbaar werd gesteld. Van deze mislukkingen werden geen ernstige gevolgen verwacht, doordat er verschillende andere bronnen van inkomsten zijn.

In Sumatra's Westkust was men op enkele plaatsen achter met het overplanten van de sawahpadi. In dit gewas trad hier en daar vrij hevig mentek op, terwijl plaatselijk door verwaarloozing een deel van den aanplant verloren ging. De oogsten der diverse gewassen vielen normaal uit, terwijl ook de voedseltoestand geen reden tot ongerustheid gaf. Door veel regens kon in Pajakoembo geen fancy-tabak worden bereid.

In Benkoelen werd in December in eenige streken vrij veel sawahpadi geoogst, waarvan de opbrengsten over het geheel vrij goed waren. Ook van ladangpadi begon de oogst. De voedseltoestand was normaal. De aardappelen hadden nog veel van Phytophthora te lijden. De komende peperoogst werd normaal geraamd.

In Palembang werd in eenige streken sawah- en ladangpadi geoogst, waarbij in den regel vrij goede resultaten werden verkregen. Er werd eenige uitbreiding waargenomen van de kedelee- en koffie-aanplantingen. De voedseltoestand bleef bevredigend.

In Indragiri vielen de padi-oogsten op verschillende plaatsen tegen door droogte in de voorafgaande maanden en een walangsangitplaag.

Borneo.

In de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo konden in December nog ladangs worden gebrand en beplant in de streken, waar genoemde werkzaamheden ten achter waren. In het jaar 1938 voerde Bandjermasin veel rijst in tengevolge van de mislukking van de oostmoessonpadi in 1937 ; door het goede slagen van den padi-aanplant in 1938 werd weder een meer normale toestand bereikt.

1) In Sumatra's Oostkust, Benkoelen, de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo in December 1938, Timor en O. in het 4e kwartaal 1938.

Groote Oost.

In Celebes en Onderhoorigheden traden op enkele plaatsen aan de Westkust bandjirs op, die eenige schade aanrichtten in de sawahpadi. In de Loewoe-kuststreek gaf dit gewas normale tot goede opbrengsten. Ook de oogsten van katjang tanah en katjang idjo vielen bevredigend uit. De maïsopbrengsten waren in den regel eveneens bevredigend, o.a. op de tonrong- en tapparang-gronden in Wadjo en Soppeng. In Pare-Pare en elders had het gewas echter geleden van te veel regen, terwijl in Goa door bandjirs een deel jong moest worden geoogst en een ander deel windschade ondervond. De cassave en bataten leden in Zuid-Celebes van overstroomingen. De voedselsituatie was over het geheel normaal tot gunstig; slechts in enkele, in November door groote bandjirs geteisterde, streken aan de Mandarkust en bij de Sadangrivier, waren de voorraden gering, doch de toestand was niet zorgwekkend.

In Timor en Onderhoorigheden kon in het vierde kwartaal van 1938 in den regel door het vroeg invallen der westmoessonregens vroeger dan normaal worden geplant. De opbrengsten der oostmoessongewassen vielen normaal tot goed uit, behalve die van bataten, welk gewas van droogte had geleden. De patjeklik was scherp, doch verliep gunstiger dan was verwacht; toch was nog op eenige plaatsen hulpverleening noodig, nl. in Midden-Timor, Oost-Soemba en Maoemere.

(*Mededeeling van den Dienst van den Landbouw*).

Scheepvaartberichten. Holland H 340

Indexcijfer der trampvrachten: (Chamber of Shipping of the U.K.)

(1935 = 100)

1937	175,6
1938	126,9
December 1938	124,1
Januari 1939	120,8

*

Stijging van de exploitatiekosten van Britsche lijnschepen.

Het volgende staatje, ontleend aan „Fairplay", geeft een beeld van de kostenstijging in de lijnvaart sedert het jaar 1935.

„Running cost generally" exclusief brandstoffen	24,5 %
Gemiddelde prijs van bunkerkolen in Groot-Britannië	25,0 %
Gages	10,0 %
Assurantie	30,0 %
Magazijngoederen en voedingskosten	12,5 %
Reparatie	25,0 %

*

Goederenverkeer door het Suezkanaal.

Het goederenverkeer door het Suezkanaal is in het jaar 1938 belangrijk kleiner geweest dan in het daaraan voorafgaande jaar.

Voor zoover betreft het verkeer in de richting Noord-Zuid is, afgaande op de voorloopige maandstatistieken, het goederenvervoer in 1938 niet minder dan 23½% kleiner geweest dan in 1937. In de verkeersrichting Zuid-Noord is de achteruitgang slechts 7,1%.

Een en ander blijkt uit het volgende overzicht.

Goederenvervoer door het Suezkanaal.
(in 1.000 tons).

Maanden	Noord-Zuid			Zuid-Noord		
	1937	1938	+ of —	1937	1938	+ of —
Januari	746	699	— 47	1.943	1.753	— 190
Februari	805	647	— 158	1.572	1.578	+ 6
Maart	831	730	— 101	1.964	1.977	+ 13
April	1.040	641	— 399	2.111	1.796	— 315
Mei	927	659	— 268	1.853	1.696	— 157
Juni	950	667	— 283	1.678	1.546	— 132
Juli	974	606	— 368	1.955	1.902	— 53
Augustus	813	578	— 235	1.976	1.904	— 72
September	757	553	— 204	1.786	1.695	— 91
October	836	625	— 211	2.084	1.835	— 249
November	724	666	— 58	1.805	1.604	— 201
December	753	698	— 55	1.892	1.724	— 168
Totaal	10.156	7.769	— 2.387	22.619	21.010	— 1.609

Productenoverzichten.

(*In deze rubriek worden de eene week de producten suiker, koffie, thee, cassave, rijst en kedelee, en de andere week de producten rubber, citronella-olie, peper, maïs, oliën en vetten behandeld*).

Citronella-olie.

Werd in de laatste week van Februari de sereholiemarkt te Batavia nog gekenmerkt door een gedrukte stemming, sedert begin Maart valt hier een gunstiger tendenz waar te nemen, hetgeen tot uiting kwam in een prijsstijging van citronella-olie contract A van *f* 0,79 tot *f* 0,83 per kg voor alle leveringen 1939. Transacties kwamen tot stand tot *f* 0,83 per kg, met verder aanbod tot dien prijs en vraag op *f* 0,82. Contracten voor 1940 werden afgesloten op *f* 0,84 per kg, waartoe verder aanbod en vraag tot *f* 0,83.

Het zeer geringe prijsverschil tusschen de ver uiteenloopende leveringstermijnen blijft een merkwaardig verschijnsel. De invloed hiervan op het verdere prijsverloop is voor een groot gedeelte afhankelijk van de hoeveelheden, welke tot deze lage noteeringen op langen termijn worden afgesloten. In ieder geval hebben deze speculatieve transacties het voordeel, dat zij door haar nivelleerenden invloed hevige schommelingen in het prijsverloop zullen kunnen voorkomen.

De huidige prijsstijging van citronella-olie is grootendeels een gevolg van de productievermindering, welke

steeds aan het einde van den Westmoesson valt waar te nemen, gepaard aan een zekere afzijdigheid van producenten, vooral ten aanzien van de betere kwaliteiten. Vooralsnog volhardt het buitenland in een afwachtende houding. Op de internationale markten van aetherische oliën beperkt men zich algemeen tot mondjesmaat koopen, alhoewel ten aanzien van de prijzen een vaste tendenz overheerschend is.

Het zal in de eerste plaats van de ontwikkeling in de internationale politieke situatie afhangen, of op de wereldmarkt van aetherische oliën en chemische reukstoffen een algemeene prijsstijging zal plaats vinden. De grondslagen daarvoor zijn echter voldoende aanwezig. Reeds sedert Juni 1938 was de wereldmarkt van aetherische oliën aan een daling onderhevig, hetgeen moge blijken uit de door den ,,Oil Paint & Drug Reporter" samengestelde indexcijfers van het prijsverloop op de New York-markt van 20 representatieve aetherische oliën, welke sedert Juni 1938 geleidelijk terugvielen van 70,9 tot 68,7 in December (Augustus 1914 = 100). Het niveau, waarop in de tweede helft van het afgeloopen jaar en de eerste maanden van 1939 door de aetherische oliën verwerkende industrieën de hand kon worden gelegd op de benoodigde grondstoffen, is zoo laag geweest, dat bij een voor deze industrieën gunstige conjunctuur alle factoren voor een opleving aanwezig zijn.

Ten aanzien van de situatie van citronella-olie op de Amerikaansche markt, kan nog worden gemeld, dat in verband met de lage noteering van Java-olie, orders voor Ceylon-olie zeer moeilijk zijn te plaatsen, alhoewel naar verluidt, vrij belangrijke orders voor Ceylon-olie op langen termijn zouden zijn geplaatst.

Maïs.

Berichten omtrent een tegenvallenden oogst waren oorzaak, dat ook de markt gedurende de laatste weken zeer vast bleef. Hoewel in verband met de groote dispariteit in prijs zaken met Europa volkomen onmogelijk zijn, werd elk aanbod grif opgenomen voor indekkingen en voor export naar Japan. Het aanbod blijft evenwel gering in verband met het moeilijk afkomen van het product tengevolge van het natte weer.

De prijs voor gele maïs franco wagon Soerabaia was op 13 Maart *f* 3,35 per 100 kg voor Maart-levering tegen *f* 3,07 op 23 Februari voor Februari-levering.

De noteering voor La Plata-maïs was op 11 Maart 7,36 pap. pesos tegen 6,93 pap. pesos op 24 Februari j.l.

Oliën en vetten.

In de afgeloopen verslagperiode trokken de prijzen op de copramarkt te Londen verder aan. Later trad een reactie op; op dit lagere niveau was de toon van de markt echter weer vrij vast.

Behoudens voor de betere stemming op de grondnotenoliemarkt, welke een reëelen ondergrond vindt in de groote vraag voor Spaansche rekening, valt geen bepaalde oorzaak aan te wijzen voor de stijging van de noteeringen van de andere oliën en oliehoudende producten in den laatsten tijd. Voor een deel is deze stijging waarschijnlijk een gevolg van het ontbreken van dringend aanbod van deze grondstoffen, hetgeen een symptoom is, dat vraag en aanbod elkaar redelijk wel in evenwicht houden. Een andere oorzaak van deze prijsstijging is misschien de omstandigheid, dat de traanvoorraden belangrijk zijn afgenomen, terwijl het nog eenige maanden zal duren alvorens de in de loopende vangstperiode geproduceerde hoeveelheid walvischolie aan de markt zal komen. Ook de verwarde toestand in China is hierbij een factor: het aanbod van soja-olie uit Mandsjoerije is betrekkelijk zoo beperkt in Europa, dat de prijzen van dit product te hoog zijn om met eenige eetbare olie ten volle te kunnen concurreeren.

Het prijsverloop van copra te Londen, Amsterdam en Soerabaia was als volgt:

	Londen per ton	Koers £ te Amsterdam	Amsterdam per 100 kg	Soerabaia per 100 kg
25 Febr.	11.10.–	8,83½	9 5/8	6,45
27 ,, ...	11.12.6	8,84	9 7/8	6,45
28 ,, ...	11.12.6	8,81 5/8	9¾	6,60
1 Maart....	11.12.6	8,82¾	9 13/16	6,60
2 ,, ...	11. 8.9	8 82¾	9 11/16	6,50
3 ,, ...	11.12.6	8,82¼	9 5/8	6,45
4 ,, ...	11.12.6	8,83	9¾	6,45
6 ,, ...	11.12.6	8,83 3/8	9 5/8	6,37½
7 ,, ...	11.11.3	8,83 3/8	9 3/8	6,30
8 ,, ...	11. 7.6	8,82 3/8	9 9/16	6,25
9 ,, ...	11. 7.6	8,82 13/16	9½	6,25
10 ,, ...	11. 8.9	8,83¼	9 5/8	6,25
11 ,, ...	11.10.0	8,83¼	9 5/8	6,25
13 ,, ...	11. 8.9	8,83¼	9 5/8	6,25

Wat het voor de wereldvetvoorziening zoo belangrijke product walvischolie betreft, is de situatie voor de loopende vangstperiode nog weinig duidelijk.

In de vangstperiode 1937/1938 werden 3.340.000 barrels geproduceerd. Van deze productie leverden Britsche walvischvaarders 1.150.000 barrels, Noorsche 1.153.000, Duitsche 356.900 en Japansche expedities 388.700 barrels.

Vergeleken bij de twee voorafgaande perioden 1936/1937 en 1935/1936, toen de productiecijfers resp. 2.650.000 en 2.450.000 barrels waren, is deze hoeveelheid van 3.340.000 barrels wel zeer groot.

Het is dan ook begrijpelijk, dat, toen in het midden van het jaar 1937 de conjunctuur een dalende tendenz vertoonde, voor dit product een prijsdaling inzette, welke nog geaccentueerd werd door het eveneens dringende aanbod van oliezaden en plantaardige oliën, waarvan de productie, zooals die van palmolie o.a., ook sterk was opgevoerd. De gemiddelde prijs voor ongezuiverde walvischolie bedroeg in het jaar 1937 4,68 dollarcents per lb. en in 1938 gemiddeld 3,13 d.c. In December 1938 was de prijs nog slechts 2,90 d.c.

Het wekt eenige verwondering, dat, hoewel reeds sinds 1922 de producenten van walvischolie jaarlijks de productie van deze olie beperken, teneinde paal en perk te stellen aan een te meedoogenloozen concurrentiestrijd en mede ter beperking van het niet denkbeeldige gevaar van uitroeiïng van bepaalde walvischsoorten, voor de vangstperiode 1937/1938 de toegelaten productie ruim 30% werd gesteld boven die van het vorige jaar.

De onderteekenaars van de conventie tot regeling van de walvischolieproductie in het seizoen 1937/1938 waren: Groot-Britannië, Ierland, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Duitschland, Argentinië, Australië en Zuid-Afrika. De vangst werd voor dat seizoen opengesteld van 8 December 1937 — 15 Maart 1938. Japan sloot

zich niet aan bij deze conventie en vischte van 1 November 1937 tot 26 Maart 1938.

De door de producenten gevolgde politiek van ruime productie is waarschijnlijk meer het gevolg van de bijzondere verhoudingen in dezen tak van bedrijf dan van een te optimistische raming van de wereldbehoefte aan walvischolie.

Tot voor enkele jaren n.l. was Noorwegen onbetwist de grootste traanproducent, gevolgd door Engeland, terwijl de walvischexpedities van andere landen van weinig belang waren. Sinds 1935 nam echter het aandeel van de outsiders, met name van Panama, Japan en Duitschland, snel in omvang toe.

Onderstaande staat geeft van deze ontwikkeling een beeld.

Wat Panama betreft, staat wel vast, dat verscheidene Engelsche en Noorsche walvischvaarders hun schepen onder deze vlag hebben gebracht, teneinde de exploitatiekosten, welke tengevolge van het loonpeil en de sociale lasten in genoemde landen vrij hoog zijn, te drukken.

Duitschland en Japan, welke beide landen in 1935/36 resp. in het geheel geen, en een uiterst gering (1,8%) aandeel in de jaarproductie hadden, hebben sindsdien onder den drang van de omstandigheden, welke hen noopten, teneinde deviezen te sparen, voorzoover mogelijk zelf de olie- en vetvoorziening ter hand te nemen, een belangrijke plaats weten te veroveren.

Om te voorkomen, dat Duitschland, welk land zeer moderne en goed uitgeruste walvischvaarders bezit, er van zou afzien tot de internationale conventie toe te treden, kon voor het seizoen 1937/38 de vangstperiode niet te kort worden gesteld.

Niettemin is men er niet in geslaagd ook Japan tot de conventie te doen toetreden.

Voor het seizoen 1938/39 is de vangstperiode op 8 dagen korter gesteld, n.l. van 8 December 1938 tot 7 Maart 1939, dan in het voorafgaande jaar.

Aangezien Japan ook dit jaar buiten de conventie is gebleven, valt moeilijk een raming van de traanproductie te maken, doch in het algemeen wordt met een iets lagere opbrengst dan in het vorige seizoen rekening gehouden.

Zijn de vooruitzichten voor het prijsverloop uit dien hoofde weinig gunstig, er komt nog bij, dat krachtens de „Revenue Act" van 1938, walvischtraan bij invoer in de V.S. van Amerika, tenzij deze olie door Amerikaansche expedities werd geproduceerd, vanaf 1 Juli 1939 met een heffing belast wordt. Door dezen maatregel zullen producenten gedwongen worden hun productie in meerdere mate nog dan vroeger het geval was, in Europa af te zetten, waardoor de prijs uiteraard een dalende tendenz zal vertoonen.

Aangezien walvischolie verwerkt wordt in de margarine- en zeepindustrie, is het niet uitgesloten, dat ook het prijsverloop van palmolie en cocosolie, welke producten bij de bereiding van margarine en zeep een niet onbelangrijke rol spelen, althans tijdelijk, in ongunstigen zin zal worden beïnvloed.

Peper.

De pepermarkt was gedurende de laatste weken betrekkelijk kalm met geringe omzetten tusschen *f* 12,50 en *f* 12,60 voor Maart/Mei, waarna de markt verder afbrokkelde. De afgesloten zaken tegen deze prijzen bepaalden zich hoofdzakelijk tot dekkingstransacties, waarbij veelal exporteurs als verkoopers optraden.

De prijs van Zwarte Lampong-peper is thans *f* 12 per 100 kg e.k. Telok Betong voor Maart-levering.

Augustus/October-levering wordt tot *f* 11,75 per 100 kg aangeboden.

Witte Muntokpeper noteert *f* 21,30 per 100 kg fob. Banka-havens Maart-levering.

Rubber.

Reeds meerdere malen werd in deze overzichten de aandacht gevestigd op de tegenstrijdigheid tusschen het prijsverloop en de gunstige ontwikkeling van de statistische positie van het product rubber, zooals deze zich in den aanvang van dit jaar voordeed.

Aan deze tegenstrijdigheid schijnt, gezien de langzaam oploopende noteeringen in de laatste weken, door de vaststelling van een onveranderd uitvoerpercentage van 50% voor het tweede kwartaal door de I.R.R.C. in zekeren zin een einde te zullen komen.

Reeds onmiddellijk na het bekend worden van bovenbedoelde beslissing liepen de prijzen met $^1/_{16}$ d op tot 8 d per lb, terwijl thans de laatst bekende prijs voor standaard sheets te Londen $8^5/_{16}$ d per lb bedraagt.

Toch is deze prijsverbetering betrekkelijk gering, hetgeen moet worden toegeschreven aan het feit, dat de rubbermarkt zich nog steeds niet kan onttrekken aan den invloed van de internationale politieke situatie.

Werd in het vorig overzicht in dit verband gewezen op de vorming van oorlogsvoorraden op het Europeesch Continent, recente persberichten uit de V.S. van Amerika gewagen van de plannen van het War Department om een „oorlogs-reserve" te gaan aanleggen. Hoewel de besprekingen hieromtrent tusschen de verschillende instanties nog slechts een oriënteerend karakter schijnen te dragen, zal men goed doen, rekening te houden met

Walvischvangst in het Zuidpoolgebied 1935/36—1937/38[1]). In barrels[2]).

Jaren	Alle landen	Noorwegen	Britsche Rijk	Japan	Duitschland	Panama	Andere landen
Olieproductie							
1935/36	2.436.338	1.116.033	995.167	44.145	—	205.801	75.192
1936/37	2.658.108	1.158.665	977.822	156.587	61.992	181.495	121.547
1937/38	3.340.330	1.157.993	1.153.365	388.683	356.858	117.650	165.781
Percentage.							
1935/36	100,0	45,8	40,9	1,8	—	8,4	3,1
1936/37	100,0	43,6	36,8	5,9	2,3	6,8	4,6
1937/38	100,0	34,7	34,5	11,6	10,7	3,5	5,0

1) Ontleend aan „International Whaling Statistics", Oslo 1939. 2) Barrel = $^1/_6$ ton (ton = 1.016 kg).

een eventueele uitvoering van dit plan, dat een voorraadvorming van niet minder dan 200.000 à 300.000 ton omvat. Ongetwijfeld zou de onttrekking van een dergelijke hoeveelheid ruwe rubber een punt van ernstig overleg tusschen het Amerikaansche Gouvernement en de I.R.R.C. moeten zijn, teneinde zooveel mogelijk rekening te houden met de verschillende belangen op de rubbermarkt.

De ervaring heeft echter geleerd, dat de handel zich slechts zelden geheel kan onttrekken aan den invloed van stocks, ook al zijn deze geheel en al geblokkeerd.

Volgens dezelfde berichten zou het aandeel van de Amerikaansche synthetische rubber in den opbouw van een dergelijke reservevoorraad slechts onbeteekenend zijn, daar de huidige capaciteit van het productie-apparaat in de V.S. van Amerika wordt geschat op ongeveer 400.000 pounds per maand, terwijl men voor de jaren 1940 en 1941 een capaciteit verwacht van resp. 600.000 en 1.000.000 lbs (dat geeft dus voor 1941 een jaarcapaciteit van rond 5.500 ton).

Bij een jaarconsumptie van 450.000 à 500.000 ton, is de hoeveelheid te leveren synthetische rubber dus practisch van geen belang, terwijl daarnaast de prijs van het synthetische product, ondanks de daling in de afgeloopen jaren van 1,05 dollar tot 0,65 dollar per lb, nog rond 4 maal zoo hoog is als die van het natuurproduct.

Aanteekeningen.

NEDERLANDSCH-INDIË.

Groothandelsprijzen exportproducten.

Indexcijfers, gewogen met uitvoerhoeveelheden in 1935 (1929=100).

(Voorloopige cijfers)

Sept. 1936	39,7	26 Dec. 1938 — 31 Dec. 1938	45,6
Dec. ,, ...	56,6	2 Jan. 1939 — 7 Jan. 1939	45,5
Mrt. 1937	63,5	9 ,, ,, — 14 ,, ,,	45,4
Juni ,, ...	55,8	16 ,, ,, — 21 ,, ,,	45,4
Sept. ,, ...	52,6	23 ,, ,, — 28 ,, ,,	44,5
Dec. ,, ...	44,8	30 ,, ,, — 4 Febr. 1939	44,2
Mrt. 1938	40,7	6 Febr. 1939 — 11 ,, ,,	44,3
Juni ,, ...	40,2	13 ,, ,, — 18 ,, ,,	45,1
Sept. ,, ...	44,5	20 ,, ,, — 25 ,, ,,	45,9
Dec. ,, ...	45,1	27 ,, ,, — 4 Mrt. ,,	46,8
Febr. 1939	45,2	6 Mrt. ,, — 11 ,, ,,	46,9

(Centraal Kantoor voor de Statistiek).

CEYLON.

Minerale smeerolie.

Met ingang van 21 Januari j.l. is het preferentieele invoerrecht op minerale smeeroliën verhoogd van 40 op 50 cent per gallon. Het algemeene recht is ongewijzigd 60 cent per gallon gebleven.

(Med.E.V. 661/39).

DUITSCHLAND—IRAN.

Nieuw clearingverdrag.

Gelijk bekend, is het Duitsch-Iraansche clearingverdrag van 30 October 1935 in den loop van het jaar 1938 buiten werking gesteld tot het tijdstip, waarop de Duitsche vorderingen ten beloope van 40 millioen marken zouden zijn aangezuiverd. De terzake gevoerde besprekingen tusschen de regeeringen van Duitschland en Iran hebben op 4 Januari 1939 geleid tot de onderteekening van een nieuw clearingverdrag, dat, in afwachting van zijn ratificatie, voorloopig in werking is getreden te rekenen van 1 Juli 1938 af.

Het nieuwe clearingverdrag is in hoofdzaak een navolging van het oude verdrag. Betaling in Aski-marken is evenwel voortaan niet meer geoorloofd, terwijl ook geen vergunningen meer zullen worden gegeven voor het afsluiten van particuliere compensatiezaken.

(Med.E.V. 657/39).

FRANKRIJK.

Jute-emballage.

Blijkens een douanecirculaire van 10 Februari jl., is beslist, dat: 1) dubbelgeslagen en aan één zijde

machinaal toegenaaide lange jutedoeken, welke nà vulling met de hand worden dichtgenaaid; 2) rechthoekige strooken, waarvan de beide uiteinden machinaal aan elkaar genaaid zijn, waardoor een cylinder wordt gevormd, waaraan boven- en onderkant nà vulling met de hand worden vastgenaaid en 3) kruisgewijs geplaatste strooken, waarvan de uiteinden machinaal worden toegenaaid, niet als jutezakken voor verpakking zullen worden aangemerkt en als zoodanig belast, doch beschouwd moeten worden als emballage zonder handelswaarde.

(Med.E.V. 653/39).

GRIEKENLAND.

Kapok.

Ingevolge een beslissing van de betrokken ministeries, is de invoer in Griekenland van 5.000 kg kapok (tariefpost 217b), onverschillig het land van herkomst, toegestaan.

(Med.E.V. 659/39).

ITALIË—SOVJET RUSLAND.

Handels- en clearingovereenkomst.

Volgens mededeeling in de Italiaansche pers, is op 7 Februari jl. te Rome een handelsovereenkomst gesloten tuschen Italië en Sovjet-Rusland. Volgens deze overeenkomst zullen de betalingen in verband met het ruilverkeer tusschen beide landen plaats vinden door middel van clearing. Rusland zal o.a. aan Italië groote hoeveelheden grond- en brandstoffen leveren, waaronder nafta, minerale oliën, mangaan, hout, cokes, graan en gerst. Men verwacht, dat onderscheidenlijk een in- en uitvoercijfer bereikt zal worden van een milliard lire.

Tengevolge van een tusschen beide landen in 1936 gerezen geschil inzake de wijze van betaling, was de handel tusschen Italië en Sovjet-Rusland onderbroken. Bij de nieuwe overeenkomst hebben echter de handelsaccoorden tusschen beide landen van 1933 en 1935 tot voorbeeld gediend. Zoo stelt Italië de invoercontingenten uit Sovjet-Rusland vast en blokkeert de uit die invoeren voortvloeiende betalingen in lires; Sovjet-Rusland gebruikt deze bedragen voor zijn aankoopen in Italië, zoodat de handelsbalans tusschen beide landen automatisch in evenwicht blijft.

(Med.E.V. 654/39).

POLEN—SOVJET RUSLAND.

Handelsverdrag.

Tusschen Polen en Rusland is een handelsverdrag geteekend, dat de meestbegunstigingsclausule bevat. Dit is het eerste Poolsch-Russische verdrag, dat op de meestbegunstiging berust.

Volgens het verdrag zal Rusland in Polen katoen en katoenafval importeeren, alsmede bont, tabak, mangaanerts, asbest en grafiet. Anderzijds zijn in het verdrag bepalingen opgenomen betreffende den Poolschen uitvoer naar Rusland van steenkolen, metaalproducten, zink en plaatzink, textielproducten, textielmachines, gelooid leder en viscose.

(Med.E.V. 656/39).

SIAM.

Nieuw douanetarief.

Zooals reeds in het ,,Economisch Weekblad" No. 9 van 3 Maart j.l. werd medegedeeld, is op 19 Februari j.l. een nieuw douanetarief afgekondigd. Behalve de reeds genoemde wijzigingen, zijn o.a. de onderstaande veranderingen van belang (tusschen haakjes zijn de oude rechten vermeld):

Tariefno.			
68	Lijnolie	10 (7)	Satangs per liter [1])
69	Arachide-olie	8 (6)	,, ,, ,,
69	Cocos- en palmolie......	8 (3)	,, ,, ,,
15	Cacao, cacaopoeder en -pasta...............	30 (20)	,, ,, kg

(Med.E.V. 659/39).

1) 100 Satangs = 1 bath = 1 tical = $^1/_{11}$ £stg.

Boeken en Tijdschriften.

Economische Voorlichting No. 9, 1939.

Van *Economische Voorlichting*, het weekblad van de gelijknamige afdeeling der Directie van Handel en Nijverheid van het Ministerie van Economische Zaken te 's-Gravenhage, werd No. 9 ontvangen, gedateerd 3 Maart 1939.

Dit nummer opent met het reeds aangekondigde vervolg- tevens slotartikel over den economischen toestand van Ierland. Besproken worden de nijverheid en de buitenlandsche handel.

Voorts worden bijdragen aangetroffen over de wereldconjunctuur in Februari 1939 (zie pag. 367 van dit blad) en den buitenlandschen handel van Brazilië.

Onder ,,Handel en Nijverheid" vormt de Nederlandsche uitvoer naar Zwitserland onderwerp van bespreking, terwijl hier tevens o.a. berichten zijn opgenomen over den buitenlandschen handel van Britsch-Indië, Estland, Italië, Hongarije en Zuid-Slavië, alsmede over den economischen toestand in Groot-Britannië, Roemenië en Uruguay.

In de rubriek ,,Landbouw en Veeteelt" is een artikel opgenomen over de internationale suikerpositie.

Onder ,,Economische Propaganda" is de gebruikelijke kalender van internationale jaarbeurzen, congressen en tentoonstellingen opgenomen.

De rubriek ,,Economische Politiek" geeft een overzicht van de internationale handelspolitiek in Februari 1939 (zie pagina 367 van dit nummer) en maakt melding van verdragen en overeenkomsten, gesloten tusschen Duitschland—Iran, Italië—Sovjet-Rusland en Polen—Sovjet-Rusland.

Diverse Berichten.

Mededeeling.

Belanghebbenden hier te lande wordt in overweging gegeven, alvorens zich met verzoeken om inlichtingen tot Nederlandsche diplomatieke en consulaire ambtenaren in het buitenland te wenden, zich in verbinding te stellen met het Hoofd van het Bureau voor Buitenlandsche Handelsvoorlichting en Propaganda van het Kantoor voor den Handel te Batavia-C., aangezien in vele gevallen door genoemd bureau over de gewenschte gegevens wordt beschikt, waardoor niet onbelangrijke tijdsbesparing kan worden verkregen.

Indien blijkt, dat de verzochte gegevens hier te lande niet beschikbaar zijn, verleent het bureau gaarne zijne bemiddeling tot het verkrijgen daarvan bij de betrokken instanties in het buitenland.

Het verdient voorts aanbeveling, aanvragen tot vestiging van handelsrelaties in het buitenland vergezeld te doen gaan van volledige bijzonderheden betreffende de artikelen waarop de aanvraag betrekking heeft, alsmede van bank- en/of andere referenties nopens den aanvrager.

Prijsverschillen bij invoer van tot veevoeder verwerkte oliehoudende zaden, pitten en noten.

De Nederlandsche Meelcentrale maakt bekend:

Het gedeelte van het prijsverschil per 100 kg voor den invoer van veekoeken (in den zin van artikel 1, lid 1, onder 11° van het Crisis-Akkerbouwbesluit 1934) als bedoeld in artikel 8, b, onder 2°, van de Crisis-Akkerbouwbeschikking 1934 I is als volgt vastgesteld:

Voor de goede orde wordt opgemerkt, dat in deze bedragen niet is begrepen het in artikel 8, b, onder 1°, van voornoemde beschikking bedoelde gedeelte van het prijsverschil.

	Inklaring van 27 Febr. af t/m 30 April 1939:	Inklaring van 1 Mei af t/m 31 Aug. 1939:
voor lijnkoeken	*f* –,35	*f* –,40
voor lijnzaadschilfers	,, –,55	,, –,45
voor soyaschroot	,, –,65	,, –,55
voor soyakoeken	,, –,95	,, –,85
voor grondnootkoeken	,, 1,10	,, 1,10
voor grondnootschroot	,, 1,20	,, 1,20
voor grondnootschilfers	,, 1,10	,, 1,10
voor grondnootmeel	,, 1,10	,, 1,10
voor cocoskoeken	,, 1,50	,, 1,50
voor Ned. Oost-Indische cocoskoeken	,, 1,50	,, 1,50
voor maïsveekoeken e.d.	,, 1,25	,, 1,10
voor sesamkoeken	,, –,60	,, –,60
voor palmpitkoeken	,, –,90	,, –,90
voor babassukoeken	,, –,90	,, –,90
voor alle andere niet genoemde soorten veekoeken (al dan niet verwerkt met bijproducten en/of afvallen)	,, –,10	,, –,10

Indien men zijn import op verderen termijn nu reeds wenscht vast te leggen tot bovengenoemde prijsverschillen, gelieve men zich daarover met de Stichting Nederlandsche Meelcentrale te 's-Gravenhage in verbinding te stellen.

's-Gravenhage, 25 Februari 1939.

No. 206.

Nieuwe Maatschappijen.

Javasche Courant van 10/3—1939 No. 20.

Bijvoegsel No. 33. Naamlooze Vennootschap: ,,N.V. Nederlandsch-Indische Combinatie voor Chemische Industrie", gevestigd te Semarang. Kapitaal *f* 3.120.000.—, verdeeld in 312 aandeelen van *f* 10.000.—.

Statistisch overzicht van de door den beheerder der tabaksaccijnszegels gedurende de maand Februari 1939 verstrekte banderolles voor den tabaksaccijns.

De in dit overzicht vermelde bedragen geven aan de accijnswaarde, waartoe in elke prijsklasse banderolles zijn verstrekt. Weder ingeleverde banderolles zijn niet in aftrek gebracht.

Kleinhandelsprijs op de banderolles in centen	Bedrag van den accijns				
	Strootjes 20%	Sigaren 20%	Sigaretten 30%	Gekorven tabak 30%	Totaal
1	248.865,83	34.224,79	135.397,74	229,23	418.717,59
1½	—	72,60	—	—	72,60
2	9.616,90	1.393,13	3.196,80	510.—	14.716,83
2½	6.162,24	368,12	720.—	334,05	7.584,41
3	6.346,37	1.594,06	176.017,34	12.236,93	196.194,70
3½	—	50,40	—	—	50,40
4	38,40	32,20	111.293,57	13.958,21	125.322,38
4½	—	—	—	136,08	136,08
5	10.066,88	513,20	69.996,96	11.568,30	92.145,34
6	601,54	403,02	61.952,40	30.063,24	93.020,20
7	806,40	28,84	152.914,28	—	153.749,52
8	—	123,20	11.134,47	404,74	11.662,41
9	—	91,08	—	9.331,40	9.422,48
10	—	2.785,20	130.593,12	6.470,28	139.848,60
11	—	16,02	—	166,06	182,08
12	—	2.684,16	122,40	1.419,86	4.226,42
13	—	217,36	37,44	196,88	451,68
14	—	49,28	16,13	12.313,73	12.379,14
15	—	472,68	8.217.—	3.197,34	11.887,02
16	—	—	—	32.875,40	32.875,40
17	—	52,36	—	2.627,74	2.680,10
18	—	23,76	—	32.735,88	32.759,64
19	—	—	—	—	—
20	—	205,60	12.003,84	583,44	12.792,88
22½	—	—	—	1.216,08	1.216,08
25	—	111,20	2.988.—	153,90	3.253,10
27½	—	—	—	2.075,70	2.075,70
30	—	39,60	1.224.—	702,72	1.966,32
35	—	14,28	107,10	5.257,56	5.378,94
40	—	88,32	—	1.366,08	1.454,40
45	—	630,36	—	—	630,36
50	—	286,90	1.502,40	3.765,75	5.555,05
55	—	82,28	—	4.277,46	4.359,74
60	—	1.024,20	—	856,96	1.881,16
65	—	265,20	639,60	56,16	960,96
70	—	—	—	574,56	574,56
75	—	209,10	5.572,80	724,50	6.506,40
80	—	128.—	8.298,24	236,16	8.662,40
85	—	572,73	4.794.—	2.080,80	7.447,53
90	—	304,92	749,52	—	1.054,44
95	—	—	—	—	—
100	—	5.592,20	2.448.—	—	8.040,20
110	—	249,04	506,88	—	755,92
120	—	2.294,40	449,28	391,68	3.135,36
130	—	509,34	—	299,52	808,86
140	—	159,88	—	285,60	445,48
150	—	2.132,10	432.—	86,40	2.650,50
160	—	157,12	—	138,24	295,36
180	—	9,72	673,92	—	683,64
200	—	664,80	115,20	—	780.—
225	—	425,70	—	—	425,70
250	—	507,40	459.—	—	966,40
275	—	250,80	—	—	250,80
300	—	412,20	—	—	412,20
325	—	132,60	—	—	132,60
350	—	770.—	—	—	770.—
375	—	1.275.—	—	—	1.275.—
400	—	644.—	—	—	644.—
425	—	80,75	—	—	80,75
450	—	754,20	—	—	754,20
475	—	—	—	—	—
500	—	2.240.—	—	—	2.240.—
550	—	683,10	—	—	683,10
600	—	2.214.—	—	—	2.214.—
650	—	536,90	—	—	536,90
700	—	222,60	—	—	222,60
750	—	624.—	—	—	624.—
800	—	86,40	—	—	86,40
850	—	367,20	—	—	367,20
900	—	—	—	—	—
950	—	—	—	—	—
1000	—	—	—	—	—
1100	—	52,80	—	—	52,80
Alg. totaal.	282.504,56	73.206,40	1) 904.573,43	195.904,62	1.456.189,01
Totaal Jan. t/m Febr. '39	537.252,20	130.168,98	1.806.258,76	303.005,22	2.776.685,16

1) Hiervan bestemd voor:
Machinaal vervaardigde sigaretten .... f 648.690.—
Handwerk-sigaretten .... ,, 218.931.—
Buitenslands vervaardigde sigaretten .... ,, 36.952.—

Aanbestedingen.

Lelang pemborongan.

Oentoek keperloean Departement van Oorlog bakal diadakan lelang borongan seperti terseboet di bawah ini:

A. Oleh Divisie-Intendant di kantornja di Weltevreden:

I. Pada hari Senen djam 9 pagi tanggal 15 Mei 1939 oentoek memasoekkan:

a. beras boewat garnizoen[2] di Tjimahi, Bandoeng, Madjalengka, Batoedjadjar, Padalarang dan Tjilatjap;

b. beras boewat garnizoen[2] di Batavia, Meester-Cornelis, Serang dan Buitenzorg;

c. beras boewat garnizoen[2] Westerafdeeling van Borneo, Riouw dan daerahnja dan Palembang dan Djambi;

d. beras boewat garnizoen[2] di Atjeh dan daerahnja; sama sekali (de geheele levering) in één perceel, sementara waktoe 1 Augustus 1939 hingga tanggal 31 Juli 1940.

Taksiran wang borongan *f* 308.900.—.

Pada pembagian (perceelsgewijze) pemasoekan sub I jaitoe:

1e perceel, pemasoekan jang terseboet pada sub I punt *a.*
Taksiran wang borongan *f* 104.400.—

2e perceel, pemasoekan jang terseboet pada sub I punt *b.*
Taksiran wang borongan *f* 86.000.—

3e perceel, pemasoekan jang terseboet pada sub I punt *c.*
Taksiran wang borongan *f* 48.800.—

4e perceel, pemasoekan jang terseboet pada sub I punt *d.*
Taksiran wang borongan *f* 69.700.—

II. Pada hari Senen djam 9 pagi tanggal 17 April 1939 oentoek memasoekkan gaba sama sekali (de geheele levering) dalam masa 1 Juli 1939 hingga tanggal 30 Juni 1940 di Batavia, Mr. Cornelis, Buitenzorg, Tjimahi, Batoedjadjar, Bandoeng dan Padalarang dan boewat Veeartsenijkundig Instituut dan Nederlandsch-Indische Veeartsenschool di Buitenzorg.

Taksiran wang borongan *f* 71.900.—.

Pada pembagian (perceelsgewijze) pemasoekkan sub II jaitoe:

1e perceel, pemasoekkan dari gaba di Batavia, Mr. Cornelis dan Buitenzorg dan boewat Veeartsenijkundig Instituut dan Nederlandsch-Indische Veeartsenschool di Buitenzorg.
Taksiran wang borongan *f* 12.800.—

2e perceel, pemasoekkan dari gaba di Tjimahi, Batoedjadjar, Bandoeng dan Padalarang.
Taksiran wang borongan *f* 59.100.—

III. Pada hari Rebo djam 9 pagi tanggal 12 April 1939 oentoek memasoekkan Djerami (ligstroo) dalam masa 1 Juli 1939 hingga tanggal 30 Juni 1940 di Batavia dan Mr. Cornelis.
Taksiran wang borongan *f* 1.400.—

B. Oleh Onderintendant di kantornja di Bandoeng.

I. Pada hari Kemis djam 9 pagi tanggal 13 April 1939 oentoek memasoekkan Dedek dalam masa 1 Juli 1939 hingga tanggal 30 Juni 1940 di Padalarang.
Taksiran wang borongan *f* 2.600.—

II. Pada hari Kemis djam 9 pagi tanggal 20 April 1939 oentoek memasoekkan Djerami (ligstroo) dalam masa 1 Juli 1939 hingga tanggal 30 Juni 1940 di Bandoeng, Tjimahi, Batoedjadjar dan Padalarang.
Taksiran wang borongan *f* 4.500.—

III. Pada hari Kemis djam 9 pagi tanggal 27 April 1939 oentoek memasoekkan Tepoeng terigoe (gebuild tarwemeel) dalam masa 1 Juli 1939 hingga tanggal 31 December 1939 boeat Militaire Bakkerij di Tjimahi.
Taksiran wang borongan *f* 18.300.—

Segala perdjandjian, taksiran dan lain-lain tentang oentoek levering (pemasoekan) jang diterangkan pada A dan B boleh dibatja oleh jang keperloean tiap-tiap hari kerdja antara poekoel 9 pagi sampai poekoel 12 siang dikantor Divisie-Intendant di Weltevreden, begitoe poela pada levering jang terseboet pada B dikantor Onderintendant di Bandoeng, jang mana boleh poela didapat segala keterangan jang dikehendaki.

Soerat lamaran memborong selambat-lambatnja haroes soedah dimasoekkan poekoel 9 pagi pada hari waktoe mengadakan lelang borongan itoe, jaitoe dikantor tempat mengadakannja.

(15) Divisie Intendant

Uitslag aanbesteding.

De uitvoering van het werk: ,,Het bouwen van eenige bruggen en duikers, zijnde het 2de gedeelte der werken tot het verbeteren van het wegvak langs de Aer Komering tusschen Tandjoeng Loeboek en Anjar tusschen km 70 en km 89 van den weg Martapoera—Kajoeagoeng—Palembang, gelegen in de onderafdeeling Komering Ilir der residentie Palembang'' is op den 21en Februari j.l. ten kantore van den Ingenieur E.A. Wats. Ambtenaar te Palembang een aanbesteding met beperkte mededinging gehouden.

Ingeschreven werd door de

N.V. Hollandsche Beton Maatschappij voor een bedrag ad *f* 65.700.—

Associatie, Selle en de Bruin en Reyerse en de Vries, voor een bedrag ad *f* 68.000.—

Het werk is aan den laagsten inschrijver gegund.

(16)

Marktberichten.

(BATAVIA EN SOERABAIA).

Verslag over de periode 6 t/m 11 Maart 1939.
Prijzen per 100 kg, tenzij anders vermeld.

SUIKER.

Soerabaia.

De Nivas publiceerde gedurende verslagperiode den verkoop van 111.370 tons Superieur en 12.230 tons Browns voor export, terwijl 18.290 tons aan consumptiesuikers werden afgedaan.

Nadat de Nivas op 9 dezer de prijzen voor consumptiesuikers met 10 cent verhoogd had, verhoogde zij op 10 dezer de limites voor alle Oostersche destinaties eveneens met 10 ct.

De noteeringen waren tenslotte als volgt:

	S.H.S.	H.S.
Singapore	*f* 6,90	*f* 6,80
Bangkok	,, 6,75	,, 6,65
Penang	,, 6,75	,, 6,65
Hongkong	,, 6,65	,, 6,40
China	,, 6,50	,, 6,40
Br.-Indië: Westk.	,, 6,25	—
,, ,, : Oostk.	,, 6,30	—
Aden/Zanzibar	,, 5,45	—
Perz. Golf	,, 5,55	—

In de 2e hand werden flinke zaken gedaan voor April, oploopend tot *f* 7,30.

De Londen- en Fob-Cuba-noteeringen waren resp. op 3 en 10/3 als volgt:

Londen-noteeringen (in sh. per cwt.):

Mei	1939	$6/2\frac{1}{4}$	$6/3\frac{1}{2}$
Aug.	,,	6/2	6/3
Dec.	,,	$6/0\frac{1}{4}$	$6/1\frac{3}{4}$
Maart	1940	6/1	$6/2\frac{3}{4}$
Actual.		Raws 6/3 sellers; $6/2\frac{1}{4}$ buyers.	Raws $6/3\frac{3}{4}$ business done.

Fob-Cuba-noteeringen (in dc. per lb.):

Mei	1939	$1,14\frac{1}{2}$	1,15
Juli	,,	1,15	1,15
Sept.	,,	1,13	$1,13\frac{1}{2}$
Dec.	,,	1,14	1,15
Maart	1940	$1,15\frac{1}{2}$	1,16

THEE.

Batavia.

Het aanbod van ready-thee bedroeg gedurende de afgeloopen week totaal 7.300 kisten tegen 6.940 kisten in de voorgaande week. De kwaliteit was over het algemeen goed.

Onderstaande prijzen per ½ kg verstaan zich op basis: ,,uitvoerrecht voor verkoopers rekening''.

		Prompt: Laagste	Hoogste
Oranje Pecco	fijnste	f 0,47	— f 0,48
	fijne	,, 0,45	— ,, 0,46
	gew.	,, 0,43½	— ,, 0,44½
Pecco		,, 0,40	— ,, 0,42
Pecco Souchong en Souchong		,, 0,38½	— ,, 0,40½
Broken Oranje Pecco	fijnste	,, 0,42	— ,, 0,46
	fijne	,, 0,38½	— ,, 0,40
	gew.	,, 0,35½	— ,, 0,36
Broken Pecco		,, 0,35	— ,, 0,35½
Broken Tea		,, 0,34	— ,, 0,35
Fannings		,, 0,35	— ,, 0,36
Stof & Small Fannings		,, 0,32½	— ,, 0,33

RUBBER.

Batavia.

De rubbermarkt was in de afgeloopen verslagperiode zeer stil; de zaken hadden een geringen omvang, terwijl de prijzen practisch geen verandering ondergingen. De markt lag voor Standard Sheets op 30 tot 30¼ ct. per ½ kg en voor Standard Crêpe op 31¼ tot 31½ cent per ½ kg.

Aanvankelijk kwamen eenige transacties tot stand voor Sheets tot 30½ en Crêpe 31¾ cent per ½ kg, speciaal voor ready-levering; koopers waren Japansche firma's.

Licenties.

Licenties werden in kleine hoeveelheden vrij geregeld gedaan tot 50½ à 51 cent per kg.

U.K. Stockcijfers:

Londen	47.988 — 501 tons
Liverpool	26.489 + 209 tons

een vermindering van 292 tons.

Marktnoteeringen:

Datum	Londen Std.Sheet per lb.	New York Std.Sheet per lb.	Singapore Std.Sheet per lb.	Singapore Med. Bl. per lb.	Batavia Java Std.Sheet per ½ kg	Batavia Java Std.Crêpe per ½ kg
6-3-'39	d. 8 5/16	$ 0,16⅝	$ 0,28⅞	$ 0,27⅛	f 0,30	f 0,31½
7-3-'39	,, 8⅜	,, 0,16⅝	,, 0,28¾	,, 0,27⅛	,, 0,30	,, 0,31½
8-3-'39	,, 8 5/16	,, 0,16⅝	,, 0,28¾	,, 0,27⅛	,, 0,30	,, 0,31½
9-3-'39	,, 8⅜	,, 0,16 9/16	,, 0,28¾	,, 0,27	,, 0,30	,, 0,31¼
10-3-'39	,, 8 5/16	,, 0,16½	,, 0,28⅞	,, 0,27⅛	,, 0,30	,, 0,31¼
11-3-'39	,, 8 5/16	,, 0,16½	,, 0,28⅝	,, 0,27	,, 0,29¾	,, 0,31

Soerabaia.

De prijzen op de rubbermarkt konden zich gedurende de afgeloopen week behoorlijk handhaven en eerst tegen het einde trad een kleine daling in.

Standard Sheets werden gedaan tot 30½ ct. en Standard Crêpe tot 32 ct. per ½ kg als hoogste prijzen. Speciaal Japansche exporteurs traden op als koopers tot deze prijzen.

De markt sloot iets lager.

Standard Sheet koopers	30	ct. per ½ kg.
Standard Crêpe	,, 31⅜	,, ,, ,, ,,

Zonder nabij komend aanbod.

KOFFIE.

Batavia.

Lampong-Robusta en W.I.B. Robusta-koffie. De New-York-noteeringen waren weer iets lager en de noteering sloot voor Maart op 4,10 dc. per lb. Voor Soerabaia export kwaliteit bestond ook deze week geen belangstelling. De prijzen bleven onveranderd als volgt:

Ready-levg.	vraag f 18,75	aanbod f 19.—
Aug./Oct.	,, ,, 18,75	,, ,, 19.—
Oct./Dec.	,, ,, 18,87½	,, ,, 19,12½

Lampong Robusta-koffie 15%. De belangstelling van exporteurs voor dit product bleef bestaan, maar de prijzen waren nog te laag. Zooals reeds eerder opgemerkt, waren de voorraden zeer klein en men verwachtte in April nog weinig koffie. Het prijsniveau was gedurende verslagperiode zoo laag, dat handelaren bang waren om op dit niveau te verkoopen.

Maart/Mei-levg. vraag f 11,20, aanbod f 11,40.

Soerabaia.

Daar de exporteurs nog steeds geen belangstelling toonden, verkochten eenige ondernemingen hun restanten tegen lage prijzen aan Chineesche handelaren. Ondernemingskoffie werd afgedaan tegen f 17,75 tot f 17,50 loco onderneming, welke prijzen ongeveer overeenkomen met f 18,12½ e.k. Soerabaia.

Exportkwaliteit werd in het geheel niet verhandeld. De noteeringen waren:

Ready	f 18,25	— f 18,50
Aug./Oct.	,, 18,62½	— ,, 18,87½
Oct./Dec.	,, 18,75	— ,, 19.—

PEPER.

Batavia.

Zwarte Lampong-peper. De Londen, noteering bleef onveranderd op 2 5/16 d. per lb. buyers. Telok Betong gaf ons de volgende noteeringen:

		vraag	aanbod
4/3-	levering Mrt./April	f 12,30	f 12,60
6/3-	,, ,,	,, 12,35	,, 12,60
7/3-	,, ,,	,, 12,35	,, 12,50
8/3-	,, ,,	,, 12,20	,, 12,40
9/3-	,, ,,	,, 12,25	,, 12,50
10/3-	,, ,,	,, 12,25	,, 12,50

De prijzen, waartoe deze week zaken gedaan werden voor Maart- tot Mei-leveringen, schommelden tusschen *f* 12,30 en *f* 12,40 e.k. Telok. Ook exporteurs waren tot deze prijzen voor indekking in de markt. Voor Aug./Oct. werd door Telok Betong regelmatig tot *f* 12.— aangeboden, maar koopers boden niet hooger dan *f* 11,75. Voor dezen termijn hadden exporteurs geen belangstelling. Over den te verwachten oogst werden nog geen nieuwe berichten vernomen.

Londen-voorraad : 1.253 tons.

Witte Muntok-peper. Nadat de vorige week enkele zaken werden gedaan, was in deze periode de markt zeer stil ; zaken werden niet gedaan. Verkoopers werden iets makkelijker, boden aan voor *f* 21,40 voor Mrt./Mei-levg., maar exporteurs konden nog geen *f* 21.— bieden. Van Soerabaia werd een bieding van nog geen 10 ton uitgebracht tot *f* 21.—, maar verkoopers hielden op *f* 21,40.

Londen-voorraad : 9.220 tons.

CITRONELLA-OLIE.

Batavia.

Alle leveringen 1939 werden oploopend gedaan van *f* 0,80 tot *f* 0,83 per kg, waartoe verder aanbod en vraag tot *f* 0,82. In leveringen 1940 werden transacties gemeld tot *f* 0,84 per kg.

KAPOK.

Soerabaia.

Gedurende de afgeloopen week maakte het Kapokfonds een begin met het verkoopen van den ouden oogst aan exporteurs, aangezien deze in de eerste hand practisch uitverkocht is.

KAPOKPITTEN.

Soerabaia.

De prijs der oliefabrieken bleef onveranderd *f* 1,30. Exporteurs waren niet in de markt.

COPRA.

Soerabaia.

De markt was flauwer. Prijzen fluctueerden tusschen *f* 6,05 en *f* 6,16 N.I.F.M.S. fobnug voor April-levering. Het aanbod bleef echter hoog, zoodat geen zaken tot stand kwamen.

GAPLEK.

Soerabaia.

De handel beperkte zich tot enkele afdoeningen op *f* 1,21½ e.k. Soerabaia.

GAPLEKMEEL.

Soerabaia.

De belangstelling beperkte zich tot geringe hoeveelheden voor April-afscheep, welke levering oploopend werd gedaan tot *f* 1,58 fob. Semarang/Soerabaia.

TAPIOCA.

Batavia.

In de vraagprijzen van fabrikanten kwam vrijwel geen verandering. Aanvankelijk werden tot bedoelde prijzen enkele partijen verhandeld. Later trok zich echter de vraag geheel terug.

De noteeringen waren:

f.f. flake	*f* 5.—
seeds A.	*f* 5.—
Pearl A.	*f* 5,25
fabrieksmeel	kwaliteit A *f* 3,80, kwaliteit AA *f* 4,15
B III meel	*f* 2.—

MAIS.

Soerabaia.

De markt was wederom vaster. Het blijkt nu vrij duidelijk, dat de oogst in bepaalde streken 30 tot 40% beneden normaal is gebleven, en ofschoon exporteurs de vraag-prijzen niet kunnen aanleggen, worden geregeld zaken tegen oploopende prijzen gedaan aan speculanten, die hun posities voor Maart indekken. Afgedaan werd vanaf *f* 3,20 tot *f* 3,27½, tot welken prijs aanbod bleef.

RIJST.

West-Java.

De rijstmarkt was gedurende de afgeloopen week stil. Er werden slechts weinig afdoeningen gedaan.
OJS/I levg. Oct./Dec. gedaan *f* 123.— per koyang.
ITL levg. Juni/Aug. gedaan *f* 6,07 fob Cheribon.

Noteeringen

Huller	Boeloe	*f* 7,36½
,,	Tjere	,, 6,80
Lolosan	Tjere	,, 6,39½
Petjakoelit	Tjere	,, 6,15½

Oost-Java.

Oude oogst bleef onveranderd ongeanimeerd: er bestaat zoo goed als geen belangstelling, maar de prijzen bleven stabiel en zakten niet verder.

In den nieuwen oogst kwamen geregeld afdoeningen tot stand in de diverse kwaliteiten; als koopers traden op handelaren in Midden-Java, terwijl handelaren in Oost-Java òf een afwachtende houding aannemen, òf verkoopers waren. Afgedaan werden:

OJS/I	Oct./Dec. *f* 6,58½ tot *f* 6,64		franco fabriek
OJS/HI	,, ,, ,, 6,57½		,, Banjoewangi
Kretek	Juni/Sept. ,, 6,31½		,, Soerabaia.

Batavia kocht enkele partijtjes OJS/HI prompten afscheep van Banjoewangi tot *f* 6,35, terwijl de Buitengewesten vrijwel geheel uit de markt bleven.

De noteeringen voor den ouden oogst waren:

		Maart.	
Banjoewangi	OJS/AA	*f* 7,77	fr. fabriek
,,	OJS/HI	,, 6,26	,,
,,	OJS/H	,, 6,64	,,
Djember	OJS/I	,, 6,23½	,,
Tjongbie Pasoeroean		,, 6,47½	fr. wg. Soerabaia.
Kretek 30%		,, 6,27½	,,
Petja koelit		,, 5,79	,,

GRONDNOTEN.

Batavia.

Cheribon gepelde, e.k. Cheribon Maart '39 vraag *f* 8,25, aanbod *f* 8,50 inclusief zak.

COCOSKOEKEN.

Batavia.

E.k. Tjilatjap Maart '39 vraag *f* 2,47.

DAMAR.

Batavia.

Sumatra en Pontianak (asst. No. 1, 2, 3, 4, 5):
Sumatra A/E aanbod *f* 25,10
Sumatra E *f* 10,90 nominaal
Pontianak A/E *f* 22.— nominaal
Pontianak E *f* 8,10 nominaal.

HUIDEN.

Batavia.

Buffel nat: *f* 12.—
Koe nat: *f* 21,50

Buffel droog	(1-11 kg):	I *f* 38.—;	II *f* 31.—;	III *f* 23,50
	(11-13 kg):	I *f* 48,50;	II *f* 38.—;	III *f* 25,50
	(13 kg en hooger):	I *f* 52,50;	II *f* 46.—;	III *f* 31.—
Koe droog	(1-7 kg):	I *f* 86,50;	II *f* 76,50;	III *f* 65.—
	(7-9 kg):	I *f* 68.—;	II *f* 63.—;	III *f* 57.—
	(9 kg en hooger):	I *f* 64,50;	II *f* 60.—;	III *f* 52,50

GEITEVELLEN.

Batavia.

Per stuk (basis: 35 kg per 100 st.): I *f* 0,72; II *f* 0,44

SCHAPEVELLEN.

Batavia.

Per stuk (basis: 50 kg per 100 st.): I *f* 0,53; II *f* 0,25½.

CACAO.

Batavia.

E.k. Batavia prompt *f* 24,75 nominaal.

TIN.

Batavia.

± *f* 190.—

Invoer in Nederlandsch-Indië uit Nederland.

(excl. goud en zilver).

Stat. No.	Omschrijving	1937		1938	
		1000 kg bruto	1000 glds	1000 kg bruto	1000 glds
1/21	Groep I. Dieren en planten	124	30	112	38
22/162	Groep II. Eetwaren en genotmiddelen	31.125	15.330	30.074	14.578
	waarvan :				
27	Biscuits	788	457	795	463
35	Natuurboter in blikken	1.162	831	988	800
40	Cacao- en chocoladepoeder	365	316	340	309
42	Chocolade in koekjes of tabletten	507	419	624	522
53	Kaas	1.009	634	1.077	630
66	Volle gecondenseerde melk, met suiker	4.504	1.405	4.856	1.539
67	Idem, zonder suiker	1.642	425	1.986	530
68	Afgeroomde, gecondenseerde melk, met suiker	8.743	1.691	7.683	1.524
69	Gesteriliseerde melk	316	83	441	123
89	Suikerwerk	321	211	335	224
131	Afgetapt stout bier	650	163	446	112
132	Afgetapt bier, ander dan stout	2.162	427	1.290	263
137—138	Jenevers	921	338	1.164	435
148	Afgetapt niet mousseerende wijn	339	207	347	220
158	Gekorven tabak	2.271	4.928	1.670	3.653
163/224	Groep III. Dierlijke en plantaardige voortbrengselen	3.345	912	4.070	1.272
	waarvan :				
202—203	Lijnolie	2.319	581	2.809	744
225/279	Groep IV. Mineralen	2.230	160	7.528	233
	waarvan :				
225	N.a.g. aarde, klei, zand en grint	77	1	5.185	57
280/3422	Groep V. Chemische voortbrengselen, geneesmiddelen, meststoffen, reukwerken en verfwaren	80.433	8.560	70.606	9.479
	waarvan :				
295	Veiligheidsspringstoffen	16	11	51	37
298	N.a.g. springstoffen	453	365	778	709
3319	Mierenzuur	1.970	549	1.018	293
357	Superphosphaten	2.579	150	3.135	206
358	Zwavelzure ammoniak	44.375	2.519	39.552	2.509
359	N.a.g. meststoffen	21.525	1.090	13.775	898
370	Pek	2.636	86	4.235	134
390	Droge loodmenie	158	40	296	78
392	Droge zinkwit	241	45	127	24
399	N.a.g. aangemaakte of natte verf, 5% en minder dan 5% alcohol bevattend	1.110	438	994	353
423/465	Groep VI. Aardewerk, en porselein en werk van cement, beton en dergelijke	2.344	236	7.437	589
	waarvan :				
1452	Vuurvaste vormstukken	77	6	815	83
452	Vuurvaste steenen	1.333	69	1.694	111
465	N.a.g. cement- en betonwerk	—	—	3.941	184
466/489	Groep VII. Glas en glaswerk	436	1.194	609	1.416
	waarvan :				
2480	Electrische gloeiperen voor de gewone verlichting	156	1.004	197	1.161
490/528	Groep VIII. Hout, kurk, plantaardig vlechtmateriaal, enz.	2.508	523	2.858	757
	waarvan :				
506—2506	Triplexpakkisten	1.908	293	2.332	508
529/548	Groep IX. Huiden, vellen, pelswerk, leder en lederwerk	122	324	148	518
549/606	Groep X. Garens, manufacturen, touw en touwwerk, kleederen en modewaren	21.863	32.147	22.955	34.773
	waarvan :				
549/551	Weefgarens	657	649	879	866
552/555	Naaigarens	324	829	248	668
562	Gebleekte katoenen stoffen	9.937	13.392	10.858	15.229
563	Geverfde id. id.	3.318	4.631	2.826	4.321
564	Gedrukte id. id.	1.200	2.443	1.535	2.972
565	Bontgeweven id. id.	2.231	3.724	2.185	3.546
572	Manufacturen van linnen en halflinnen	274	416	165	247
573	id. van andere samenstelling	868	1.199	705	913
575	Geverfde of gedrukte en bontgeweven katoenen sarongs, kains pandjang, enz.	730	1.259	611	1.161
576	Badhanddoeken	223	342	239	342
577	Katoenen moltondekens	559	513	587	530

Stat. No.	Omschrijving	1937		1938	
		1000 kg bruto	1000 glds	1000 kg bruto	1000 glds
581	Zeildoek	183	264	187	263
607/654	Groep XI. Papier en papierwaren, schrijf-, kantoor-, school-, teeken- en schilderbehoeften	12.450	4.100	12.165	4.856
	waarvan :				
613	Bordpapier	1.405	97	1.346	108
620	Pakpapier, niet van oude couranten	4.473	985	4.775	1.216
622	N.a.g. schrijfpapier	3.238	669	2.608	525
631	Leer- en leesboeken, atlassen, tijdschriften en brochures, enz.	660	1.238	859	1.686
659/662-666/817	Groep XII. Metalen, v.a.s. excl. goud en zilver	27.428	8.483	33.453	10.434
	waarvan :				
687	Gietijzer, in ruwe blokken	2.233	187	886	78
690	Gewalste, gesmede of geperste ijzeren platen	877	99	1.920	255
693	Staafijzer	2.239	402	3.507	690
694	Balk-, hoek-, T- en ander profielijzer	680	73	897	107
698	Spoorstaven, lasch- en verbindingsstukken voor spoorwegen	640	92	764	115
703	Andere dan gegoten ijzeren buizen	2.921	663	8.862	1.713
1703	IJzeren boorpijpen	1.062	200	151	54
705	IJzerconstructiewerk voor bruggen en gedeelten daarvan	387	60	211	44
706	Geraamten van gebouwen en daken en gedeelten daarvan	2.762	622	962	250
707	Ander n.a.g. ijzerconstructiewerk	844	262	394	137
715	Opslagtanks, zoomede platen daarvoor	2.797	538	3.254	672
718	Met onedele metalen overtrokken ijzerdraad	108	13	413	63
720	IJzerdraadtouw en -trossen	692	224	518	197
723	Draadnagels en spijkers in vaten of drums	234	34	394	56
724	Idem in kisten	169	29	259	37
727	Bouten, moeren, klinknagels van ijzer	1.708	351	1.785	347
732	Afsluit- en aftapkranen	407	446	666	805
763	Koperen munt	523	1.244	618	1.452
764	Koperdraad voor electrische geleidingen	1.104	704	1.670	947
818/842	Groep XIII. Rijtuigen, voertuigen, vaartuigen en luchtvaartuigen	2.502	3.747	2.437	2.928
	waarvan :				
824	N.a.g. rollend materieel voor spoor- en tramwegen, ander dan voor personenvervoer	674	186	374	119
833	Gewone rijwielen	181	264	161	236
834	N.a.g. deelen van en toebehooren tot rijwielen	582	472	640	520
835	N.a.g. voertuigen en deelen daarvan	51	55	126	120
836	Laad- en sleepbooten en visschersvaartuigen	—	—	119	135
837	N.a.g. zeeschepen met mechanische beweegkracht	—	—	172	142
839	N.a.g. deelen van vaartuigen	372	294	46	100
842	Vliegtuigen en deelen daarvan	147	2.089	81	977
843/958	Groep XIV. Machines, werktuigen, toestellen en gereedschappen, enz.	21.823	17.612	27.740	23.226
	waarvan :				
843	Stoomketels en n.a.g. deelen daarvan	1.720	914	1.233	724
845	Dynamo's, electromotoren en transformatoren	930	842	1.050	1.110
854	Verbrandingsmotoren voor stationnair gebruik	448	561	588	845
860	Pompen en derg. toestellen[1])	406	463	924	681
862	Werktuigen en toestellen voor metaal-, steen- en houtbewerking[1])	234	259	482	617
868	Werktuigen en toestellen voor suikerfabrieken	415	162	1.062	318
869	Werktuigen en toestelen voor petroleum- en paraffinefabrieken	1.735	1.118	2.471	1.787
870	Idem voor oliefabrieken	1.053	507	450	290
872	Idem voor rubberfabrieken	218	152	166	107
877	Werktuigen en toestellen ten dienste van mijnontginningen	6.848	4.435	11.358	6.077
879	N.a.g. werktuigen en toestellen ten dienste van fabrieken of andere technische bedrijven	619	447	1.001	698
890	Electrische kabels	1.962	831	831	415
892	Materiaal voor electrische buitenleidingen, uitgez. isolatoren	1.426	395	1.499	479
893	Materiaal voor electrische installaties van gebouwen en terreinen	943	543	778	488
2897	Radiotoestellen	504	1.180	455	1.092
958	N.a.g. wapenen	81	216	149	855
959/1002	Groep XV. Andere goederen	613	532	871	933
	waarvan :				
973	Pakking, v.a.s.	288	164	496	225
	Totaal	209.346	93.890	223.063	106.030

[1]) Te drijven door krachtwerktuigen.

Uitvoer uit Nederlandsch-Indië naar Nederland en voor order.

(excl. goud en zilver; excl. opbrengst der geheven uitvoerrechten)

Stat. No.	Omschrijving	1937		1938	
		1000 kg bruto	1000 glds	1000 kg bruto	1000 glds
1/65	Groep I. Dierlijke voortbrengselen en fabrikaten	5.187	3.761	3.520	2.022
	waarvan :				
18—19	Gedroogde of gezouten huiden van buffels	3.012	1.372	1.998	814
20—21	Idem van runderen	1.793	1.933	1.228	786
71/84	Groep II. Caoutchouc en getah pertjah	23.564	14.505	21.544	9.714
85/109	Groep III. Drogerijen en specerijen	9.294	9.295	9.954	9.694
	waarvan :				
92	Kinabast, andere dan pharmaceutische	5.143	5.328	5.451	6.401
93	Kinine, ook crudum-kinine en kinine-zouten	211	2.635	163	1.994
98	Geklopte nootmuskaat	559	207	676	274
101	Witte peper	750	229	1.287	303
102	Zwarte peper	1.146	186	1.067	140
158/171	Groep IV. Koffie, v.a.s.	19.898	5.387	15.602	3.111
	waarvan :				
168	Gepelde Robusta-koffie	17.155	4.253	12.976	2.090
179/204	Groep V. Olie- en vethoudende vruchten en zaden, plantaardige oliën en vetten	206.689	27.122	224.496	15.852
	waarvan :				
180	Gepelde arachides	875	78	1.054	111
185	Katjang kedelee	7.654	336	—	—
188	Copra	125.544	15.713	126.818	8.475
190	Palmpitten	11.171	735	21.074	1.010
197	Kapokpittenolie	2.970	413	1.696	152
199	Klapperolie	23.378	5.106	9.695	1.293
200	Palmolie	34.666	4.685	63.831	4.789
220/230	Groep VI. Suiker, v.a.s.	121.031	4.324	166.005	6.847
	waarvan :				
220	Superieure hoofdsuiker	36.909	1.615	66.362	2.909
222	Hoofdsuiker	184	8	4.862	215
223	Java nieuw assortiment	83.921	2.699	91.681	3.590
231/238	Groep VII. Tabak, v.a.s.	47.040	40.360	45.242	34.391
	waarvan :				
231	Deli-tabak in bladen	12.112	29.056	11.846	25.394[1]
232	Vorstenlandsche tabak in bladen	8.566	6.431	9.349	3.649[1]
239/244	Groep VIII. Tapiokaproducten	11.378	416	5.929	216
	waarvan :				
240	Gaplekmeel	7.089	177	2.288	58
241	Tapiokameel	3.719	214	3.272	135
245/246	Groep IX. Thee	15.762	10.271	16.199	11.172
	waarvan :				
245	Bladthee	15.103	9.881	15.581	10.779
255/264	Groep X. Vezels, v.a.s.	11.135	2.325	20.703	2.822
	waarvan :				
255	Harde touwvezels	7.125	1.231	16.273	1.593
257	Javajute en rosellevezels	1.608	154	1.338	101
259	Ontpitte kapok	2.298	922	2.670	1.086
2)	Groep XI. Overige plantaardige voortbrengselen	114.863	6.869	86.345	5.353
	waarvan :				
69	Cacaoboonen	1.043	508	1.247	412
115	Maïs	43.016	1.351	11.234	349
117	Gepelde rijst	24.763	2.161	13.990	1.199
129	Copal	1.856	190	938	106
135	Djatihout : rondhout	912	62	619	47
136	Djatihout : bekapt : dwarsliggers	249	13	68	4
137	Djatihout : ruw bekapt : ander	2.676	252	3.573	358
138	Djatihout, gezaagd	1.164	139	1.266	158
143	Wildhout, n.a.g: rondhout of ruw bekapt	1.778	47	4.063	79
144	Wildhout, n.a.g: gezaagd	2.102	60	2.982	81
1209	Terpentijnolie	607	125	1.039	217
211	Coprakoeken	27.524	1.153	40.062	1.511
266	Onbewerkte rotting	3.707	258	1.996	145
289/312	Groep XII. Aardoliën, aardolieproducten, minerale brandstoffen, n.a.g.	169.197	2.424	156.176	2.129
313/336	Groep XIII. Cement, ertsen, onedele metalen, tras zwavel	51.437	64.038	26.606	25.354
	waarvan :				
318	Tinerts	36.869	54.585	19.191	21.214
328	Ruwe tin	4.058	8.542	2.168	3.422
337/376	Groep XIV. Goederen van verschillenden aard	211	86	402	343
377/462	Groep XV. Buitenlandsche voortbrengselen	312	399	986	1.141
	Totaal	806.999	191.583	799.709	130.161

1) De waarde is gebaseerd op een aangenomen waarde per kg en daardoor niet vergelijkbaar met de definitieve cijfers over 1937, welke berekend zijn uit de opbrengst der veilingen.

2) 66/70- 110/157- 172/178- 205/219- 247/254- 265/288.